

A. 1465

1893

~~255~~
A. 1465

2121

1111

Meinowadder Nebbane.

üts

ennemuistene jut.

10 teña pildifujjudega.

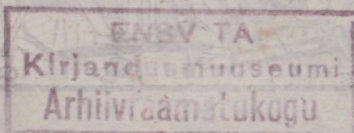
Tartus.

Trükkitud ja müa H. Laakmanni jures.

Der Druck ist unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung Desselben die vorgeschriebene Anzahl von Exemplaren bei dem Dorpat'schen Censur-Comite eingereicht werde.

Dorpat d. 13. April 1850.

Censor S a m s o n.

33631

Reinowadder Rebbane.

Üks ennemuistene jut.

Ellajate maija = pidbo, rånbamise = kuffjo, teggo
Andwad õppetuse idbo, näitwad peeglist sinno någgo.

1.

Rellipühhi keña pidbo olli käes; lehitamas
nurm ja mets, — diekesi otsutamas; rünkäl ja kõrgel,
leppikus ja põesastikus tõusis linnu rõmo = laul; õpik
üidis bitsewa tominga ladwas, lõukene lõritas pilwe
lautusel. „Usud, luhhad, arrud, seod“ seisid lille katte
al, lahkelst läikis kõrgel taewas, neio chtes paistis Ma.

Lõukoer, ellajate kuñingas, koggus õma allamaid
kõkko; sõnum lendas ülle Ma iggale pole ja üidis
kõik riigi = ellokad kuñingliko aujärje ette. Wallitseja
kõsso peale tõttasid karwased ning sulgis issandad ul-
gakeste teele ja tullid senna kõrgejalg kurg, kirjo pas,
katraat, kõrwe karjapois karro, Läne lambuline hunt,
määr — lianinõega Jrm abbe, ja üks otsata parw
muid suri ja weikid loomi; sest kuñingas ihkas ülle-
made riigi = issandadega nõuu pidada ja awwalikult
kõhnut mõista. Kõik ollid tulnud ja ei pidand kasko
mõda keddagi puduma, agga siiski pudus üks —
Reinowadder rebbane, se kelm, kes kül teadis kui
paljo teña wiimsid koerustikkusi kuñinga kõrwa olli
tunginud. Ja kuidas kurri süddametunnistus ikka
walgust ning päwa pelgab, nõnda pelgas kawwal reb-

bane teiste mets, issandate koggodust; sest ühtainust ei leitud ulga seast, kelle wasto ta ei olnud efsinud; kõigile olli ta kurja teinud ja iggalmehhel tema peale kaebamist. Se ainofe, kedda tännini putumata jätnud, olli ta lellepoeg määr. — Kui kuuningas täis surust ja wägge aujärje peal puhkas, ostus esiteks hunt kõige sugguwõssa ning sõbradega seltsis teiste ulgast wälja, kumardas allandlikult, allustas kaebamise ja räkis: „Armoline kuuningas ja issand! wõtke miño palwid kuulda! sest rikkas ollete teie, suur, wäggew ning auwäärt ja näitate iggamehhele õigust ning armo: wõtke siis ka miño peale allastada ja suurt üllekohhut nuhhelda, mis Reinowadder, kurri rebbane, mulle on teinud. Tema kurjad teud kiffendamad taewa pole! Paljogi ollen tännini waikselt kannatanud: egga et ta wõrrokael mo naisele sõimo sadab ja pealegi rõõwliko paffitust kippub teggema, sedda ei jõua ma pikkemalt kannatada egga teie ees warjada. Misamoti on ta miño lastele fibbedat lodud wet filmi purtfanud ja kolm wäetifest üsna pimmedaks teinud. Se suur õnnetus rõhhub mul süddame ruffuks ja lühhendab miño ellopäiwi. Näddala päwad räkides ei jõuaks ma Reinowadderi kurjad teud üllestunnistada, mis nurjatumale andeks annaksin, kui naise ja lapsed mul rahhul olleks jätnud. Mõistke siis, aus kuuningas! õigust möda kurjateggijale nuhtlust, ehk muido tassun ma isse naise sõimamise Reinowadderile kätte.“ — Kui hunt nukral meelel jutto sai lõppetand, tulli üks

weife koer, Pits niim, ja juttustas Saksakeele
kuuningale, mis sures lehwuses ta tännini ellanud
ja waesel wisil pääd toitnud, ja kudda tal üksford
talwel suremad wañawarra nälja kustutusels ei olnud
jänud kui üks worsti otsake, mis põesa alla mahha-
mattis ja Reinowadder taggajärrel ärra warrastas;
sellepärrast pallus Pits kuuninga armo poolt wargale
nuhtlust. Pitsikese su waus waewalt kinni, seal kar-
gas waña ijjane-kas Hints aewastes ning turtfudes
kuuninga ette ja ütles: „Ei ükski wõi üllekohtuse Rei-
nowadderi peale ennam kaebtust tõsta, kui teie isse, kõrge
kuuningas ja rigi-wallitseja! sest keddagi ei olle siin
uhkes issandate koggokonnas leida, olgo waña ehk
noor, suur ehk weike, kes kawwalat rebbast ennam ei
peaks kartma kui teid, ehk teil kül awwalik wolli ning
meelewald käes on. Lialte Pitsikese kaebamine on üks
tühhi ass'i ja ei mitte jutto wäärt; sest essiteks on
rägitud juhtumisest jubba kuus aastat teed, ja teiseks
olli nimetud worsti-otsake õiguse polest miño oña.
Tulleb mul siin tõttelikult runnistada, kudda üksford
teed käies õhto ilja Djjaweskile juhtusin; möldri
naine tukkus wofki tagga, mauga-wagen seisis laual;
miña käppasin worstikese ja pillasin iiri järrel üppa-
tes suust mahha, mis koer aiso möda pea üllesleidis
ja endale pärris.“

„Hints! pea lduad kinni!“ kiffendas Panter, üks
suur kass'i-suggo ellajas: „sõnad on siin ilma aego
ja üsna tuulde rägitud! mis teie tühja kaebate?“

Julgest tahhan tunnistada, Reinowadder on üks war-
ras, rōwel ja mõrtsukas, kes — kudda kõif kōkko
koggund issandad siin teadwad — ei mingisugguse
lillekohto tö jures ei lähhe kōhkuma. Üsna kui wal-
mis wõllaroog rōwib ja warrastab ta luggupidda-
mata, mis ial ette juhtub. Kellegile ei näita ta ar-
mastust egga auustust! Ühhe raswase suutäie parrast
uunustab ta ni hästi isse enese kui kuüninga ja kõige
sure issandate auu ärra ja paneb riigi-seadused
üsna naeruks. Ja, jah! ma rāgin tēt. Laske endale
kulutada, mis tantso ta eile jänēssele, meie wagga
mehhele, teggi. Siin aus mees isse seisab, kes ei
sōna egga tōga kellegile wigga ei olle teinud. Ei
ükski mu ellaw loom, kui Jumala sunnitaw Reino-
wadder, olleks uffaldanud keskel rahho aeal ni julgest
kuüninga kāsso wasto efsida; agga kuulge, mis rebbane
teggi! Teina moondas enast korraga waggaks meh-
heks, lubbas jänēssele keñad loowisid õppetada ja
aega mõda kõstriks tehha; siis istus kükkile mahha ja
tõutas walleliko keelega jänēssele jutlustamist õppe-
tada. Jänēs kulas kui lambatalleke, kõrwad lonkus,
kelmi jutlust; seal kargas Reinowadder äkkitselt maast
üllesse, wõttis jänēsse küüsil ja sassis ja purrestas
laimata mehkilēse irmsal kombel, et ello ots kätte
kippus. Sinne kōhhal tullin koggemata lusides sedda
teed, kuulsiin mehhe lühhilēse pilli ja pannin imēks,
et kiffa tõustes korraga otsa lõppes. Piggemale ad-
tudes näggin keña luggu: Reinowadder olli parrajast

tõ kallal, piddas ammastega jäässe kraest kinni ja rap-
 putas mehhiest, et abbe wärrises ja ing rindo kinni jäi.
 Polleks ma warmalt appi jõudnud, siis olleks ta meie
 rahhopiddaja, sõariistata mehhe kõrri mahha murd-
 nud ja tossu wälja wõtnud. Seal seisab wagga
 jännes! Teie wõite ta wärskid awo nähha, mis Rei-
 nowadder eile krimustanud. Aus kuuningas! kui teie
 sesuggust mõrtsuka tööd sallite, sõna lausumata säh-
 herdust kurja komeid kannatate, ja kui teie, sured
 issandad ühheskwoos, sellega leppite, et sesünane warras
 ja rõwel awwalikult kuuningrigi rahho rikkub ja sea-
 dust teotab: siis sate teie tõeste, aus kuuningas, ja
 sawad teie lapsed ning järreltullesjad weel kaugel
 tulleswal päiwil kõigest rahwast, kes õigust ning õiguse-
 mõistmist armastawad, waljo laitust kuulda." —
 "Jah, jah, se on selge tõssi, et Reinowadder ial hääd
 ei tee," ütles hunt. "Teina illekohtuse surm olleks
 iggaühhe rahho ning walise ello armastajale üks tõs-
 sine elde kingitus. Peaks teinale ka tänä jälle an-
 deks antama, siis same meie näggema, et weel mõnda
 meest teina läbbi kimpo langeb, kes tänäni sedda uue-
 näus ei olle mõttelnud."

Rebbase lellepoeg määr, kes seie sadik süggawas
 mõttes seisnud, tõstis nüüd juttu ja räkis julge, lad-
 dusa sõnaga Reinowadderile wabbanduseks, ehk ta kül-
 isse lelle nurjatunud komeid selgest tundis. "Läne
 lamba: issand!" ütles ta wilto filmi hundi peale wa-
 dates: "tulletage meele, mis wana sõna ütleb: Waen:

lase su soetab arwast kassoandja pu! Sellepärrast ei tohhi imelsggi panna, et teie sõnadesst miino lellele ni wäbbe rōemo tõuseb. Olleks ta mehhike isse siin ja lubba teinal kui teil, kuõninga armo paistel kassokat soendada, ei teie siis mitte ei julgeks ni wahwa suga wallekaebamisi kuõninga kõrwa tõsta, egga miino lelle ni arwalikut laita, ehk sähherdusi waniu pool uunustusse läinud juttusi uest üllesligutada. Miks siis sedda ülles ei tunništa, mis isse Reinowadderile kurja ollete teinud? Oho, Läne-issand! kas enda silmas palki teie ei näe? Wai kas mõtlete, et miina ja mitto muud siin seiswad issandad ennam sedda aega ei peaks mällestama, mil Reinowadderiga isse sõbrust pidasite, ja kus mo lel üksford teie läbbi pakkasel talwel rasket waewa kannatades pea aego surma olleks leidnud? Kas ehk ollete keña luggu opis ärrauñustanud? — Kannatage nattuke, ma tahhan teie nõdraks läinud mällestusele appi tulla! — Üksford juhtus üks tallo-mees rannast tulles kalla koormaga hundile wasto ja maggus wärskle kalla ais kuttistas ni kangešt meie Kriimsilm-issanda sögi-isso, et ta pea aego imo pär-rast kassoka olleks müinud. Ugga kassokas olli issandal kallis ja kallaostmise ind pudus taskus. Mil kombel nüüd kallo kätte sada? Kui nõnda mõttedega pä-ajjo weel waewas, juhtus ta foggemata minno lellega kofko ja affas melitawal keelil palluma, et lel teinale kallo murretsaks. Reinowadder langes kui furnud teele mahha, kust kallamees möda piddi sõitma.

Se olli üks wahwa julgustul! Eh! Reinowadder kül teadis, mis kimbutus sest wõis tulla, süiski ei mõttelnud ta sõbrale kasso püdes ennese peale. Agga kuulge, mis kalli innaga ta sõbruse ja kallad pididi maksma. Kui kallamees senna jõudis, kus lel maas olli, wõttis ta kirwe koormalt ja tahtis Reinowadderile pähhä lüa. Lel näggi alikulmo lurides, mis sündis, agga süiski ei ligutand ta liikmeid, egga tõmmand inge; mees piddas tedda furnuks, wõttis sabast finni ja wiskas raipe koorma peale, ja mõtles eddast minnes: kül koddoo nüülin nahha seljast. Reinowadder mõtles: mängi wõit on miino käes! ja pillutas aega wiitmata ree pealt kalso mahha. Kui arwas enda ja hundi tarbeks neid küllalte ollema, süis kargas ta koorma otsast ja pistis puñuma, et saaks wana sõbraga kallist toitu jäggama. Wata immet, mis ta seal näggi? Hunt lüsis waod kolmed maad ree jälgil, noffis sallamahti kallad ärra ja ei jätnud sõbrale waewa palgaks middagi. Ta olli enast täis õgginud kui Jõulo:maul ja kippus löhkema; üks poolärranärritud ahwena pä ja kaks, kolm selgrodu ollid mo lellele järrel jänud; se olli ta julguse ja sõbra:truusse palk. Eh! kül mõni kaunis näddal sest aeast möda läinud, süiski saab mo südda weel paisoma, kui sedda pettust meele tulletan. Ma küssin teilt, suur kuñingas, kas äbbematamat ja nurjatamat tööd Ma peal wõib olla? — Agga puhkage nattuke aega, ma tabhan teil weel ühhe teise tüffi

juttustada. — Reinowadder teadis, kus lühes nõu-
 kas talloperres tappetud nuumsigga warnas rippus.
 Mõni teine olleks nisugguse maggusa sutäie üksi õn-
 nekš wõtnud, agga miino lel mõtles teistti, ruttas
 hundile, räkis luggu tõt möda ja läksid siis kahhekeste
 sagile, kui enne sedda kaupa teinud, kasso ning kahjo
 isseleekis ühhe wõrra jäggada. Reinowadder ei põl-
 gand waewa, pugges äddaga pissikesest afna august
 sisse ja wiskas nuum-sea wälja hundi kätte. Sunne-
 tumal kombel ollid koerad liggidal, tõmbasid rebbase
 aiso ninasse, nufisid funni tedda ülles leidsid ja
 fassisid mehhikese kassoka armetumast ärra. Waewalt
 ja sure walloga peasid wiimaks lel werriše kassokaga
 waenlaste käest lahti, ruttas Kriimsilma ülles otsima,
 kaebas alledast oma willetsust ja küssis, kus ta sagi-
 offa pididi ollema? Hunt kostis, ambid irwitades:
 „„Siino nokka tarwis, wenike, ollen kõige kallima
 tükki tallele pannud. Tulle, wõtta offa kässile ja
 noffi raswa küllest mahha, siis unustad waewa ja
 werriše kassoka.““ Mõnda räkides tõi ta offatükki
 wälja. Küllap nüüd arwate, et üks nuum-sea tag-
 gumine kints ehk effimene sapsotük, wai raswane
 seljatük lüllidega ehk kõige wähhemalt mõned mag-
 gusad külleluukesed Reinowadderile offaks said?
 Miimetud tükkidest ei olnud einetki nähha! Looft,
 misga perremees sea jalgopiddi warna ripputanud,
 olli mo lelle offaks jänud; terve nuum-sea, luie ja
 kaamaraga tükkis olli wassa, kallis, tru, aus Kriim-
 silm:issand üksi nahka pannud, ja näitas wälja kui

tiine kon. Reinowadder ei sanud wihha ning meelegaiguse pärrast mitte sõna suust wälja. — Suur, aus kuuningas ja üllemad riigi-issandad, teie wõite issekeskis õigust möda arwata, mis nisuggune sõbruse tükike wäärt on. Jah, auwäärt kuuninglik issand ja üllemwallitseja! tuhhat nisuggusi kelmitükklisi on hunt miino lellele teinud, ja kui Reinowadder isse siin seisaks, wõiks ta toffinade kaupa neid üllestunnistada ja parremine enda eest kosta, kui miina. — Agga mis pean ma Kriimsilma albi pöratse kaebamiste peale kostma? Teie ollete teina jutto kuulnud ja wõite ni hästi äramõista kui miina, et se üks üsna jampsi-lorri olli. Ja kui noremal põlwel Reinowadder tõeste mõne korra Kriimsilma norikule sõbrust on näitnud, siis teame selgeste, et emand sedda ial pahhaks ei olle pannud, weel wähhemine mehhele ädda kaebanud. Olleks hunt pissut targem, siis wõttaks ta parremine sähherdusi õrnaid juhtumisi kinni katta kui teistele naeruks üllestunnistada! Jänesse ennemuistene jutuke lialte on üks selge naero-afi! Wai kas koolmeistril ei olle wõlli kolilast karristada, kui laps targalt õppetust tähhel ei panne ja loowiisi teisiti laulab, kudda õppetati? Poisikesed peawad irmo ja karristust sama, kui koerustikko ning kelmitööd tewad; muido ei saaks nad ellopäiwil õppetust wasto wõtma. Jänes olleks parremine su piddand kinni pañema, kui wana lorrisewa täddi kombel siin tühja affas sõnnima. Müüd tulleb Pitsi luggu meil kässile! Mehhike kaebab

kudda leitud worsti-jätkufese pöesa alla jälle ärra-
 kautanud! Ka temale olleks tullusam olnud wait jada.
 Teie kulite jo isse, et worstiotfak warrastatud olli.
 Kudda tulnud — nõnda läinud, ütleb wana tark-
 sõna. Kes tohib Reinowadderile süüks armata, kui
 ta warga taggant wargust kätte nõuab? Miino ar-
 wates peakfime selleparrast tedda kiitma; Reinowadder
 olleks pidand Pitsi pealegi üllespooma, se olleks warga
 palk olnud. Ja tõeste, sedda olleks ta teinud, kui
 mitte kuñinga rahho-käff ning kindel seadus asja ei
 olleks kelanud. Jggauhhe wasto tahhan siin julgest
 tunnistada: Reinowadder on üks wägga õiglane mees,
 kes üllekohhut ei te egga falli. Sest päwast sadik,
 mis kuñingas käsko andis, et rahho riigis piddi wal-
 litfema, oiab ta ennast igga tülli ning mäsfamise eest.
 Endisest ellokäigist ei olle mitte jälge enam temä külles
 nähha. Ta ellab otsego üks pühha mees, leina-riide
 seljas, põlgab lihha, sööb ükskord päwas paasto-
 roga ja pörab silmad ühtepuhko taewa poole, et
 kurja ilma-kärra ei näe. Ta keña mõisi, Kurja-
 sünnitus, on ammust aeast lessöks jänud; Reino-
 wadder ellab metsas weike urtsiko sees. — Nõnda
 on miino lel kōit noore põlwe ekfitud kahhetsenud
 ja paastudes üsna kroñiks läinud. Ja et ta meel
 ning mõtted üksnes taewa poole käiwad, ei pea ta
 sest luggu, mis ilmlif rahwas temale teotufeks rägib.
 Laske tedda feie tulla! kül ta siis kui päikenne wõites
 saab paistma ja pealekaebajad äbbi fõse saatma.”

Rui määr juttu sai lõppetanud, astus äkkitselt kuf Kannusjalg oma sugguõssa ning naabridega kuüninga ette; teüna järrel kanneti raami peal üks furnud kaüna, kelle kõrri Reinowadder ärra olli purrestanud. Kannusjalg seisüs kurb ning leinas; kaks källimeest ja kaks täddi-poega kandsid nuttes furno-raami. „Kõige armolisem issand ja kuüingas!“ ütles kuf, põlwi nikkutades: „eitse armo miüno raske willetsuse peale, mis Reinowadder mulle on teinud. Siin näete teie teüna kolleda werrise tööteggü. Miünewal kewwadel, kui mets ja arru teünas lehhe ning die illus nõtkus, olin ma üks õnnerikkas abbikaas ja

laste-issa; miino ümber õitsesid nooruse lustis kümme tuggewad poega ja nelliteistkümmeend priisket tlittarlast, kes ühheskous rõemfasi ellasiid. Miino kallis naisoke, kaia suggu essimene loom, kaswatas lapsokesi Jumala kartuses ja waggaduses ülles, egga koormand meid ialgi päteiduse murre, sest meil olli rahholises ello, paigas iggapawane leiwapallokene rohkesti õnnistatud. Ühhe rikka mõisniko kõrge müridega ümberpiiratud kindel õu olli meie koddo, ja kuus suurt koera meile wahhiks. Seal ellasime kartmata; koerad armastasiid miino lapsi ja kaitsesid neid kui silma terra, et mingisuggust wigga ei pidand sündima. Agga Reino: wadderi kurri südda läks meie õnne ille kaddedaks; ta luusis sallamahti mittokord õue ümber ja pidas nõuu, kudda meid kimbutada. Dmetegi ei sanud ta ial meist jäggo; koerad ollid walwsad ja pelletasiid kohhe tedda metsa taggasi. Ükskord kihhutasid koerad tedda tüf maad tagga, wõtsid rööwli kassile ja lõhkusid ta kassoka mehhe kombel purruks, et ta tükkil aeal ei ussaldand taggasi tulla. Agga kuulge, armoline issand! mis pettuse läbbi üllekohtune loom wiimaks meist wõitu sai. — Mõne nädala pärrast tulli üks wagga jumalasõna:kuulutaja mees meile wõersi, pikka musta koe sisse mässitud, et niina ots agga pissut wälja paistis: wõeras näitis mulle kirja, mis teie kuuningliko pitseriga kinni olli pandud. Kirjas seisis: kudda teie kõige riigi-loomadele rahho lastsite kuulutada, ja Reinowadder, kes isse kirjakandja olli,

räkis mulle pikkemalt, et teia endisid pattu kahhet-
 sedes nüüd jumalasõna kuulutajaks assunud ja kindlast
 tõutanud, maad möda ümber käia ja ilmliko lastele
 taewa teed juhhatada. Ei piddand nüüd kellegil teia
 polest kartust ollema, sest ta olli tõutanud, ei ial
 ennam lihhatükki oma suhho wõtta. Tunnistuse täh-
 hel's näitas mulle mõned weiked ramatokesed, mis
 wallitsetud rahwas issekeskis luggewad. " " Jõsand Un-
 nisteggija olgo siinoga! " " üidis ta minnes. " " Mul
 ei olle mahti kauemine aega wiita, sest mul on tänä
 weel palju pühha tallitamist ja palweteggemist. " "
 Minnes wõttis Paulo ramato taskust ja aktas sure
 eälega luggema ning laulma, agga ta südda mõtles
 kurja ja ähwardas meile ukkatust. Ma ruttasin naise
 ja laste jure taggasi, kuulutasin rõemuga, mis praego
 ollin kuulnud ja näinud. Et meil middagi kartust
 ennam ei olnud, läksime kõige perrega õuest wälja.
 Kui parrajalt päwa paistel wäljal siblisime ja kuiwa
 mulla sees pühherdasime, ehmatas Reinowadderi kur-
 jus meid äkkitselt. Teia olli põesa tahha peito läi-
 nud, kargas kui tuul wälja, wõttis mo kõige armsama
 lapse suhho, läks mõne sammo eddasi ja sõi lapsokese
 meie silma ees ärra. Nüüd, kus ta maggusat rooga
 korra maitsenud, ei jätnud ta meid kuskil ennam rah-
 hule, ja ei jõudnud lüttid egga koerad meid teia
 kawwaluse eest kaitseada. Päwal ning õsel romas ta
 fallamahti meie jure ja rõwis aega möda üks teise järrel
 kõik mo wäetikesed, kunni ta eile mo wiimse tüttar-

lapse tappis. Truid koerad peastid furno kehha weel mõrtsuka suust, mis kahwatand ja werrine raami peal iagab. Wõrke, suur kuuningas, mo kaebamist kuulda ja mõistke mõrtsukale nuhtluse palka."

"Kas sa imet nääd!" ütles kuuningas, määra peale wadates: "mis issekombel teie wagga lel paastub ja endist patto kahhetsed? Ma wannun ja tõutan kindlast, et kui taewalik eldus ellopäiwi mul weel ühheks aastaks pikkendab, siis peab Reinowadder sedda üllekohhut kahhetsema sama. Olge wait! sõnad on tühja rägitud. Auwäärt leinaja, Kannusjalg! astuge liggemale ja kuulge, mis ma ütlen. Teie tütri mattused peawad sure auuga petud sama; miina isse tahhan mattused teha ja pärrast sedda mõrtsukale nuhtlust mõista."

— Kõik sündis kuuninga tahtmist möda: furno kanneti lauloga linnast wälja, maeti uhke auda mahha ja weretati üks kallis marmori-kiwwi aua rünkale mällestuseks.

Kiwwi peal seisid kuld pookstawitega luggeda:

Siin kiwwi al puhkab

Siblijalg,

kuu Kannusjalla tüttar, üks kiidowäärt kaña! muñes rohkest, siblis noppest. Kõige ilmale sago teadawaks: Reinowadder on tedda tapnud. Teekäija kahhetsed leinades furnud!

Kahho auale pärranduseks!

Pärrast mattuse piddo alkati mõrtsukale kohhut mõist-
ma. Targemad riigi-issandad andsid kuningale nõuu,
Reinowadderile kässowijat sata, kes tedda kohto ette
kutsuks, ja Messikäp karro nimetati kässowijaks.
Seal ütles kuningas karrole: „Messikäp! wõtke murre
ning olega mino kuningliko käsko täita, ja olge
tark ning walwlik, sest Reinowadder on kahtlane ja
tigge, ja saab teid kawwaluse läbbi suud möda jut-
tuga eksitama; sellepärrast wadake ette!“ „Si sest
olle middagi karta,“ kostis Messikäp, „minõ pär-
rast olge murreta, aus kuningas! Kui Reinowadder
ial julgeks mind pilgata eht petta, siis tahhaksin
temale wõlga nõnda kätte tassuda, et peaks elloot-
sani mind meele tulletama.“

2.

Wana Messikäp tõttas uhkel tuhhil teele ja sam-
mus ülle sure liwa: nõmme ruttust mäggede pole,
et kassukas iggitses ja pä tolmas, kurni ta wimaks
ühte rünkliko paika jõudis, kus Reinowadder enamist
iggapäaw jahhi peal käis. Wibimata läks karro siit
otsekohhe Kurjasunnitus: mõisa, mis üks müüri
ja kantliga ümberpiiratud kindel koht olli, kus Rei-
nowadder taggakuusamise eest warjopaila leidis. Kui
Messikäp senna jõudis, ollid uksed ja wärrawad
luffus, egga nähtud kuskil ellawat looma liikumas;
sellepärrast jäi karro mõttes seisma, mis nõu nüüd
ette wõtta. Siis astus ta liggemale, põrrutas ruffikaga

ukse wasto ja üidis : „Reinowadderi, issand! armas onno poeg, kas ellete kodde? Miina, Messikäp tarro, kuüninga kässoteja, tullen teile kulutama, et peate filmapiigul kuüninga kohto ette tulles, õiguse otsust nõudma ja andma. Kui wasto tõrgute miinoga seltsis senna tulla, siis saate wõllas ning ratta peal surma leidma ja enda kehha kaarnadele roaks andma. Nõnda on kuüningas kindla wandega tõutanud. Wõtke miino sõbraliko nõuu kuulda ja tulge hääl kombel, siis ehk sel puhhul weel nahhaparkimisega lahti peasete.“ — Reinowadder luuris kõhhuli maas ukse tagga, kulis Messikäppa juttu, agga ei lousund sõnakest, waid

mõites õmas süddames: oot, oot, wennikene, kü
 saan so uhkust kahhandama, ja läks siis salakambri
 nõuu pidama, mis pussi karrole teha. — Reino:
 wadderil olli süggawal Ma al mitmed kopad ja
 urfad, kus ta kartufeta wõis ellada, kui rõwimine
 ehk mu üllekohtuse tö waenlase kiusamist teina peale
 satis. Warjokopal olli üks falla: ainate, kust Reino:
 wadder isse näggemata kõil näggi mis wäljas sündis.
 Kui Messikäppa üksi ukse ees leidis ja muid abbi:
 mehhi liggimail ei olnud, mõtles kawwal rebbane:
 küllap selle mehhega korda saan ja astus julgest ukse
 ette. Karro terretades, üidis ta petlikko lahusega,
 otsego inimestades: „Wai isse ollete siin, miño austas:
 tud onno! Andke andeks et ni kaua ukse tagga teid
 lassin odata; ma luggesin parrajast parrast: lõuna:
 palwet ja ei wõinud jalla pealt tulla, sest Jumala
 tenistus on surem kui inimeste tallitus. Süddame
 põhjast terretan teid sõbrusega, armas onno! Teie
 wõersikstullit rõdemustab mul inge, sest tean selgeste,
 et miño õnneks ning kassuks seie ollete tulnud. Ugga,
 waña kallis, teie ollete üsna märg ja iggine! igga
 karwakene teie kalli kehha peal näitab kui weest wälja
 tõmmatud. Kes ni pikka raske teekonnale teid on
 läkkitanud, ei sa tõeste miño tänno leida. Kas kuñin:
 gal keddagi allamad meest kassowijaks siis ei olnud,
 et ta teid tühja: tallitusele läkkitas? — Tulle appi
 taewas, kuddas teie ähhite ja lõetsute! Kuis kõige
 surem ja kuulsam mees kuñinga järrel miño waese

pärrast nisuggust waewa piddi näggema ?! Ma näen selgest et miino kassuks kōif nõnda piddi sündima ; wiistist olletue seie^utulnud, mulle targa nõuu ning wägge wa rammo läbbi kuininga kohto ees abbi saatma. Ma tahtsin omme isse senna minna, ehk kül selgest teadsin, kudda kurri jüdda ja wallekeel mind alwaks on teotanud ; agga et süta ollen, sepärrast tahtsin kutsumata kohto ette astuda ja wallejuttud tühjaks teha. Olleksin jubba täniagi teele läinud, agga ollen poolaiglane, kōht näppistab libbedast, mis mul igga-
ford juhtub, kui üht alwa roga söön, mis mo kehha ei kannata." Mis roga siis täna söite, armas onno poeg ? küsis Messikap, ja kawwal rebbane kostis : "Armas onno ! mis se räkimine teile aitaks, kui oina ädda tunnistan. Teate issegi kehwa mehhe luggu ; wai miinosuggune roga wõib wallitseda, pean sellega leppima mis kätte juhtub. Jal ei tõsta ma kehwise pärrast kaebtust, waid söön oina perrega, kui meil mīddagi parremat roga kätte ei juhtu, messikär gi nälja kustutuseks ; sest kärje met on iggal aeal lialte leida. Peaks wana pattune kehha alwa toito parremine sallima, siis olleksin sellega rahhul, agga näte isse, mis kīduriks ma ollen läinud. Mis inimene issuta wäggise alla nelab, se ei sa ial jūdud kōssutama. "Messi teeb mul kōhhule wägga libbedat pakk!" ütles rebbane ja wöttis kappaga kōh-
hust linni. — Si, oi, onnopoeg ! ütles iinestades pettetud karro : mis iinējutto pean teie suust kuulma!

Miks teie met põlgate ja ärralaidate? messi on üks kallis toit. Tõdt mõda tunnistan teile: kärje-messi on minõ kõdige armsam roog, ja kui mõdõsite mulle tänä õhto mõne suutäie met tallitada, siis ei pea se mitte teile kahjaks tulles. „Onno!“ ütles rebbane: „teie ehk tahhate mind pilgata.“ Ei Jumala eest mitte, kostis karro, ma rāgin tõt. „Teie iggatsemist,“ ütles rebbane, „wõin ma õlpsaste täita. Wersta laks maad meilt eemal ellab üks rikkas talloperre-mees, kellel linno-aed ja ni rohkest messipuid on, et teie kõdige oma sugguwõssaga rohkest toito leiaksite.“ Messikāp karro nālpas naeratades keelt. Ta olli wägga maijas mee järrele. Kallis onnopoeg! ütles ta palwe keelil, juhhatage mulle teed linno-aiale. Tõdeste, kui ma teie abbiga tänä õhto kõdhu-täie met saan, siis ei tahha ma sedda sõbrust ial teie wasto ärraunustada. Reinowadder kostis pilgates: „Teie peate, wāna kallis, nisugguse kerre-täie met sama, et watsa kippub rebbanema! Ja ehk kül isse weel poolaiglane ollen, tahhan teie sowimist täites teejuhhiks kasa tulla; sest wõite nāhha kui wägga ma teid armastan. Teie ollete, kallis onno, mul kõdige armsam suggulane Ma peal; teie pārrast lähheksin tulde ja wette. Pealegi ollete teie üks kuulus wõimalik issand ja wõite mulle kuniinga kohto ees enām abbi sata, kui ükski mu suggulane. Mis kaddedus ja sallawihha teie wasta ullatab! Ugga nüüd lākki wibimata teele.“

Mõnda walleliko sõnu rākides lippas Reinowad-

der eel ja mee:imüš piimedaks läinud farro tormas tema kannul. Reinowadder mõtles: oot, oot, weenise, kui assi täna korralist meil siggins, siis wiin so nahha turrule, kus kibbe messi sulle ossaks saab. Nattofese aea pärrast jõudsid nemed tallo õue alla; Messikäppa südda tussus rõemo pärrast; agga sedda rõemo moondati ruttust kibbedaks piinaks: nõnda ikka ruimalade lootused enamist tuulde ärra kauvad. — Shto olli kätte jõudnud ja perremees jubba sāngi puhkama läinud. Sue peal seisis üks jämme tamme-pak maas, wai keskel sisse aetud, misga pakku tahheti lõhkuda. Ühhel pool waia nähti üks lai küünrapikkune praggo. Reinowadder, kes sedda asja kohhe tähhele pannud, olli nõuüks wõtnud koggemata juhtumisest kasso püda. „Wadake, auwäärt onno!“ ütles ta farrole, „siin linnopu sees on enam met, kui teie lõht tarwitab, ja messilased on kõit wälja aetud; pistke agga niina ni süggawast kui ial wõimalik sisse, agga oitke en-nast ahnuse eest, et ülleliga ei wõtta, mis wimaks teile waewa teeks.“ Messikäp kostis: olge murreta, onnopoeg! ma ei olle esimest korda linnopu kallal, egga ka ni täitmata loom, waid oskan iggaskohhas parrajat mõtetu piddada.“ Sedda ütteldes pugges ta pä ning esimese käppadega prao wahhele, kurni ta kõrwuni tamme-pakku sees olli. Reinowadder oskas silmapilgul õma kasso püda, kiskus sur waewaga waia pakku seest wälja, mis läbbi praggo kinni läks ja farro niina ning käppad näppistisse jäiwad; siis

naeris ja pilkas ta Messikäppa pealegi. Ülleannetuma õnõpoea kawwaluse läbbi olli nüüd karro lõmmo wahhel wangis ja ei jõudnud kõige wõimo ning wahwusega enam lõksust lahti peasta. Teina sõitles ja pallus, urrises, mõuras ja mõmmises kartuse ning wallo pärrast, krapis taggumiste kappi, küündega wihhas maad üllesse ja teggi ni irmsat karra, et talloperremees unest ärkas, wemla kätte wõttis ja watama ruttas, mis õues piddi ollema. Messikäp iggises sures irmus ja piinas; lõm näppistas kibbedast niina ja sõrmi; sellepärrast kiskus ja rebbis ta rammo pärrast pakko, et wallust peaseks, agga kartus ja wallo panni tedda mõurama. Kui Reinowadder näggi, et karrol enam peasemist lota ei olnud ja perremees wemlaga liggemale jõudis, üidis ta koera-ambil: „Austatud onno ja naabri-issand! kuddas kabbalad käiwad? Eks teie tahha sögi-isso pissut wähhendada? Wõderaspeo-roog näikse wägga maitsew! Urge söge ülleliiga, waña kallis! jubba perremees tulleb ja toob teile keelekastet kõhhotäie peale. Piddage soppise tood wasto walmis. Taewas sago roga ning jooki teile õnnistama.“ Nõnda räkides pistis ta putkama.

Kui perremees karro lõksus leidis, tõttas ta sedda maid kõrtsi abbi otsima, kus weel mõningad küllamehhed õlle-tobi jures istudes maggusast juttu westsid. „Naabrimehhed! tulge appi, tulge appi, karro tapma!“ üidis perremees: „miño õue peal on üks karro pakko

wahhele näppistisse jänud. Ma rāgin tōt; tulge appi!“ — Nüüd tōttasid kōrtsō wōderad perremehhega seltsis imet watama; iggamees wōttis udja, mis kätte juhtus: üks eino=ango, teine sōnniko=argi, kolmas raud=kango, neljas ja wies teiwa ning roika, kōrtsimees tulli ahjo=argiga, naine jälle kurrilaga; igga=üks ihhaldas karro=kassolat wirrotada. Messikāp kuulis rahwa kārra ifka liggemale jōudma ja kiskus irmsas surma äddas pā waewaga pakko wahhelt wälja, agga karmad jäiwad werrise nahhaga näppistisse mällestuseks. Ei wōinud äddalisemat ellajat Ma peat olla, kui Messikāp praego werrise silmanōoja ninaga pakko kōrwas; pā olli peasnud, agga kāppad alles näppistis. Seal kiskus ta wiimse ramōga neid älkitselt wälja, et küned ja nahk kui kindad mahha jäid, ja jampsis kange wallo pārrast otsego pōrane. Se olli Reinowadderi lubbatud kārje=messi. Karro pūhherdas werre sees, sest nülitud kāppad ei lastnud seišta, kōndida egga romada. Perremees ruttas lōhna andma, ja kōil kes teimaga seltsis tulnud tōttasid karro wemmeldama, iggalühhel kindel nōu, Messikāppale otša tehha. Kōrtsimees torkis pikka ahjoargiga eemalt, mōñed teised, kes liggemale ussaldasid, woppisid mitme riistapuga, mis ial kätte juhtus; seppal olli wassar ja pihhid, küllameestel sahhad, kirwed ja nuiad, naostel koonalpuud, tunglad, walikalad, kassifogud, toobripuud ja muud majjariistad. Messikāp wingerdas suggejade kätte al kui roomakene.

Ulega möda jooksis kõik kulla kokko ja naiste kiffa kuulud pennikoorma maad. Riivid lendasid iggalt poolt ja matsud saddasid rahhe kombel karro selga. Seal löi üks tuggew mees nuiaga Messikäppale pähhe, et tulluke silmast wälja purtsas; raske wopso peale kargas Messikäp pool uimane maast ülles ja pörasel jampsil tormas ta otsekohhe naiste ulka, kes kornis, tades üks teise ülle kikkali ja selliti kullusid, mõningad suure kiffaga jõkke langesid, kus wessi süggaw olli. Kõrtsmik üidis: wadake, naabri, mehhed! miño wañas moor langes jõkke, mõned teised ka; ruttake appi, kulla küllamehhed, ma maksan wadi õllut ja wina pealegi. Siin jäeti karro jälle rahhule, kedda igga mees furnuks piddas, ja kõik jooksid naistele appi, kurni wiis tükki kaldale püüti. Senni kui mehhed naist aitamas, roomas karro jõkke ja mõuras wallo pärrast; siiski tahtis ta ennemine wette uppuda, kui pikkemalt rahwa äbbemata opisid kannatada. Et weel ial enne sedda ei olnud ujjunud, sellepärrast lootis ta kohhe põhja wauda ja pinalise ellole otsa leida. Ugga imeks pannes panni ta koggemata tähhele et wessi kehha kandis ja möda jögge eddasi alla wiis. Kui rahwas karro peasnist näggid, üidis mõni wihhaga: Se luggu tõuseb meile iggaweseks sõimuks! ja sündis õnnetus naiste läbbi. Nüüd sõitlesid mehhed kurjaste naisti, et seie tulnud, mispärrast poolfurnud karro nende käest peasnud. Mõningad läksid tamme-pakko watama ja leidsid seal karro pä ning

essimese käppade nahka, mis karwa ja küündega tükkis olli. Se rõemustas rahwa süddant et wiha unnustasid; agga kõrtsmil ütles: ta tulleb pea taggasi, sest mütsi ja kindad panni meile pandiks. Nõnda naeris rahwas pealegi Messikäppa willetsust, kes õnne tänas, et elloga olli peasnud, süsti kui wallusa pä ja käppade peale mõtles, tulli talle tallomehhe malk ning Reinowadderi pettus meele, ja ta sõimas ning wandus rebbast, kes sedda kurja temale teinud. Misugguse kurjus: palwega aijas wessi tedda enam penni: koorma maad küllast eddasi, kunni üks maddal kaldalohk wasto tulli, kuhho ta puhkama roõis. Ei wist päike willetsama looma peale weel olnud paistnud! Messikäppal ep olnud lootust teist õnikut nähha sada, waid arwas surmatunni praego kätte tulles, ja üidis maddala, kurwa ealega: Oh, Reinowadder, sa üllekohtune petja ning nurjato loom! siõ inge peale saan ma surrema; taewas sago sulle kätte tassuma, mis mulle kurja teinud!

Reinowadder rebbane, kui üllemaal rägitud kombel õno meeturrule sai juhhatanud, läks isse külla kuu watama, kunni rahwas karro kallal tööl olli; pennilt rapsas ta paar kaña suhho, tõttas sagiga jõe kaldale, kirkus sulled küllest ja panni kañad nahka; siis ruttas muid asjo tallitama. Mõda jõe kallast eddasi joostes lakkus ta sagedast wet ja tõstis koera wiisil jalga igga mütit, mullauniko wasto ülles, ja mõtles rõemsa meelega: nüüd on karro

mee turrul paifa leidnud; kül tallomees näitab teemale
kärgi! Messikäp olli mo sõbber, sõinastin naero kom-
bel tedda õnõks, agga nüüd on wenike pakko
kõrwa weininud ja omme wiakse karro nahk turrule
müa. Ei jõua teina kaebamine mind kuüninga ees
enam teotada. Se keina, illus luggu saab mind
ellootsani rõemustama. Rattuke maad eemale min-
nes pudus Reinowadderi silmawaatmine koggemata
kalda alla, kus karro mudda ning kõntsa sees õma
werrist nahka pühherdas. Et Messikäp elloga rahwa
käest peasnud, se ehmatas rebbast ja panni ta süd-
dant paisoma. „Oh, sa ruinal tallomees!“ üidis
Reinowadder: „miks sa hülwwa roga põlgasid,
mis targemad kalli hinna pärrast olleksid ostnud, ja
minä sulle ilma maksota õue peale weddasin? Agga,
ennä imet! wana onno on kindad ja kühbara pan-
dikõ jätnud.“ Nõnda räkis pilges rebbane, werrise
karro pina nähhes; siis astus liggemale ja küsis:
„Wenike õno: issand! kuddas teie seie saite? Kas
ehk unustasite middagi talloperresse? Niimetage,
mis teil mahha jäi, siis annan perremehhele sõnumid,
kus teie koddõ on ja kuhho ta teie õma kätte wõib
tua. Wai kas ehk ollete met warrastanud ja tõr-
kusite maksu wasto? Kas sa nääd! mis keina pu-
seks tallomees teid on malinud! Kas wderas piddo
roog olli maitsew? Wai kas südda ihhaldab weel
maggusat kärjemet? Kus siis kühbar ja kindad teil
jäid?“ — Messikäp ei jõudnud sõna wastata egga

paigast ligutada, waid piddi kelmi pilkamist kannata-
 tama. Tülki aea pärrast romas ta waewaga jõlke taggasi,
 lastis enast jälle eddast wia, kunnii maddala kalda
 peal ühhe warjopaiga leidis, kuhho ta puhkama jäi.
 Siin ohkis nüüd mehhike: oh, et keddagi seie tulleks
 ja mulle armo pärrast otsa teeks! Waewalt jõuan
 liikmeid sirrotada! kuddas pean kuuningajure taggasi
 sama? Oh, Keenowadder, kurjasunnitaw, mis äbbi
 ning teotuse sistsi olled sa mind saatnud! — Kest-
 ommito ael toea s Messikäp oigades jall aleja attas
 ütlemata walloiga eddast romama, kunnii neljanda-
 mal päwal kuñ nga jure taggast jõudis. Tubba kau-
 gelt üidis kuuningas: „Üttelge Jumala pärrast, kas se
 meie Messikäp, kes seal tulleb? Kuis ta ni wõeras
 wälja näab, kes tedda ni inhetumaks teinud!“ Karro
 kostis: Austatud ning suur kuuningas! miño willetsus
 on otsata, mis pettis Keenowadder mulle on teinud;
 ei jõua ühhe inimese keel sedda ülestunnistada.
 „Ulastamata ning armota tahhan siño teotamise ma-
 temale kätte tassuda!“ mõuras kuuningas lõukoer kange
 wihhaga. „Ülleks temal kümme ello sees, tahhaksin
 kõik neid wälja wõtta! Kuis ta julges üht meie
 suri issandid ni alwal kombel teotada? Ma wan-
 nun kuuningliko fronti ja oña abbeme jures, et
 kurjateggija tenitud palka peab leidma, mis laste
 lastele weel irmsaks mällestuseks jääb. Siña isse
 Messikäp, miño tru ning auwäärt riigi issand, pead
 tema peale lohbut mõistma.“ — Ja kuuningas kästis

silmapilgul kõik suremad rüüsiandad sallandupidda-
 misele kokko astuda ja küssis: mil kombel Reinowad-
 deri eksitus karro wasto kätte piddi maksetud
 sama. Mõnemehe ütlefid ühhest suust, et kuuningas
 teistkorda sõnumid läkitaks ja Reinowadderi kohto
 ette kutsuks, kus arwalikul kombel se assi saaks
 läbbi kulatud. Iffane kas — Hints — üks wägga
 kawwal, nobbe mees, — nimetati kassowijaks. Kuuningas
 olli sellega rahhul ja ütles Hintsile: „Pange terras-
 felt tähhele, mis ma teile kinnitan, ja üttele rebba-
 sele miino nimel, et kui teia nüüd ei tulle ja miina
 kolmatkorda teia järrele peaksin läkitama, siis saab
 se teiale ni hästi kui ta sugguwõffale iggaweseks
 ukatuseks sündima! Teie ollete üks tark mees, kelle
 sõna ning õppetust teia ei wõtta põlgada.“ Hints
 kostis: „Mul ei olle lubba kuuningliko kasso wasta
 tõrkuda; agga mõnusam olleks miino arwates ühe
 tuggewama mehhe kassowijaks wallitseda. Kui Messi-
 káp karro teinast wõlli ei sanud, mis miina weike
 mehhele siis teinaga pean teggema? Pallun teid
 allandlikult, aus kuuningas: wõike mind wabban-
 dada!“ Agga kuuningas wastas: Ma ilmas leitakse
 mitto weiket meest, kel ennam kawwalust ja mõistust,
 kui mõnnel surel on. Ehk teie kehha poolt kül
 weike, siiski ollete tark ja õppetud. Nüüd ei wõi-
 nud kas ennam wasto tõrkuda, waid ütles: „Teie
 tahtmine sündko! tõusko sest siis kasso ehk kahjo! ja
 kui minifut ette wõttes parremat kät teed mingi-

suggust õnnetähte leian, siis lähheb assi forraliste
meil toime.

3.

Rattule maad eddasi minnes tulli üks laulo^s
räästas Hintsile tee peal wasto. Hints üidis: Lin^s
noke, näita mulle õnne teed! agga räästas lastis
pahhemat kät teed olša peale mahha ja attas laulma.
Kassi meel läks nukrats ja ta mõtles: se on miño
õnnetusse laul. Agga mis tehha, kuünga sund on
wahwa taggakihutaja! sepärrast rändas Hints kur^s
wa süddamega eddasi ja jõudis päikesse werimise aeal
Kurjasünnituse mõisa. Reinowadder istus ulse läw^s
wel ja kas ütles terretades: „Elde taewas sago
teile õnneliko elloõhtut kinkima! Kuünga wihha
ähwardab teile otša tehha, kui kauemine wastopan^s
nes tõrkufsite sure kuüngliko kohto ette astuda.
Teie peate kaebajadele wastust andma, iggamehhele
digust nõudma ja arwalikult isseennast wabbandama,
muido saab teile ning teie sugguwõffale suur willetsus
sest tõusma!“ — Reinowadder kostis wasto: „Olge
terwe tullemast, miño kallis täddipoeg! Sago Juña^s
la õnnistus miño sowimist möda teile rohkest offaks
sama, et kõil tallitamised ning ettewõtmised mõnust
teil korda lähheksid.“ Senni kui Reinowadder suuga
sõbrajutto rätis, piddas ta südda sallamahti nõuu,
kudda Hintsil nisañasugguse teotusega kuünga jure
wõiks taggasi fata kui karro. Ta nimetas kassi ühte

puhko kallid täddipoeg ja nõudis otsust, mis toito armsa võera südda kõige enam inustaks. „Täis kõht on pehme päpaddi,“ lissas Reinowadder jure — „ja omme ommiko tahhame enne loito selfsis teele minna. Teie ollete, kallid täddipoeg, mul kõigearmsam suggulane ja seisate iggas kohhas miño poolt, kus waenlased mulle kippuwad liiga teha. Ohne farro, jdu polest miñust paljo kangem, tulli uhkel tuijul sõimades seie: kuis julgesin teinaga üksi teele minna. Teie selfsis lähhen rõemoga. Meie puhkame õsel ja affame ommiko warra minema, se on miño arwates kõige parrem.“

Hintz ütles: mõnufam ollets, kui aega wibimatta teekonda kohhe ette wõtaksime; te on iggas kohhas tahhe, ja keña kuwalge näitab meile jälgi. „Õsine teekond“ ütles Reinowadder — „on ifka wae waline; mõningas, kes päwawalgel lahfelt terretades meist möda lähheb, saab kui õsel wasta juhtub — kõrrileikajaks! Puhkand jallad käiwad ruttomine kui wässind, sellepärrast jäge puhkama.“

Hintz küsis: Mis mulle õhto roaks lauale, pañete, kui õmajjale jään? Rebbane wastas: Meie ellame lehwa komebel — pihhust suhho! — ägga siiski kui meile wõersiks jäte, murretseb meile waña perrenaine waagna täie moggusat messikärgi lauale. Kas kostis tõrkudes wasto: messikärgi ma ial suhho ei wõtta! Kui teil muud suremad majjas ei olle, siis andke mulle üks iir, sellega leppin ma rahhul. „Kui iirelibha teil maitsew roog on,“ — kostis Reinowadder —

„Siis on sedda toito siin küllalte sada. Miño naobril, küllakohtomehjel, on üks wilja-küün, kus ni paljo iiri sees, et neid koorma kaupa wõiks püda.“ Hints pallus teed jubhatada ja liffas jure: üired on miño kõige kallim roog! „Eõeste,“ ütles Reinowadder — „teie peate ni maitsewat wõeraspeo toito leidma, et omia ello: aeal sedda õhto: söki enam ei sa unus: tama.“ Kas uskus kelmi jutto ja läks temaga seltsis iire-püügile. Küüni seina al olli üks auk, mis Reinoswadder miñewal ösel kraapinud, kui ühhe kaña olli warrastanud. Kohtomehhe poeg Mart olli warga ukse ülesleidnud ja õhtul augo ette lingo teinud, mis, kui warras taggasi tulleks, tedda pididi lõksutama. Reinowadder näggi ohheliko ja mõistis tohhe luggu ärra, sellepärast ütles ta kaõsile: arñs täddipoeg, puggege siit seina alt august siõse, ma walwan senni augo ees et keddagi waenlast seie ei tulle; kui kõht täis saab, siis tulge jälle taggasi. Täña õhto teine teifest meie ei tohhi lahkuda, sest omme warra lähme aegsaste teele, ja lühhendame maggusa juttoga käiki.“ Hints küõsis arglaste: arwate, et mul wigga ei sa. kui august siõse poen? Rebbane kostis: „Kui nisugune argpüks ollete, et auko kardate, siis lähme enimine koeo taggasi; küllab mo wañnamoor murretsseb teile laua peale, mis kätte juhtub. Agga kuulge, kudda üired küünis willistawad!“ Kas äbbenes rebbase pillkamist, kargas forraga seina alla auko, ja langes lingo finni. — Hints, kes ohheliko kaela

ümber tundis, püdis kohkudes taggasi tulla, agga se läbbi tõmbas filmuse veel kõwemast kinni. Sures äddas rappeltades, üidis ta Reinowadderit appi, kes augo ees kulades kassi willetsuse ülle wägga rõemus olli. Tema küssis: „Hints, kudda kohtomehhe nuum: iired teil maitsewad? Urge söge ülleliga, muido ei pease laia kõhhuga kicfast august enam taggasi. Saaks Mart agga sõnumid, et teie küünis wõersil ollete, ta tooks teile kohhe soola wäggewa roa tõrwa. Miks teie sõmalaual nõnda laulate? Ei se õlle ial õige luggu. Wõitsin wana Kriimsilma: issanda teile seltsi: mehheks jata, siis tassuksin korraga kõil wanaid wõl: lad ärra.“ — Sedda räkides putkas ta minema, tee peal nõu piddades, mis uut koerustikko jälle soetada. Ta teadis, et hunt koddõ ei olnud, ja tõttas sellepär: rast hundi: wanaamorile wõersi; effiteks lotis ta naise käest kuulda sada, mis süüd Kriimsilma: issand tema peale kuüninga ette olli tõstinud, ja teiseks sowis ta hundi: emandaga endist sõbrust uendada. — Reino: wadder astus „Pühhajürri: kutsika“ tuppa, agga emandat ei olnud koddõ. „Terre õhtust wõerad: lapsed!“ ütles ta hundi poegadele: „paljo terwisid eidele miño poolt; mõttelgo ta meie nõre põlwe peale!“ Nõnda räkides niisutas ta jalga tõstes ulse: pita ja läks siis õma teed.

Teisel ommikul kui päwa terra allas koitma, tulli Kriimsilma: emand taggasi, küssis laste käest, kas fed: dagi käis miño järrel kuulamas? Lapsed wastasid:

„Ristiissa Reinowadder olli nattufe aega teed siin, imustas teiega kokko sada, satis teile paljo terwisid, käsks teid norepölwe peale möttelda ja sõimas meid wõeraks, lapsiks!“ Seal üidis uhke Kriimsilma: emand sure wihhaga: „sedda teotust tahhan teinale kätte tassuda!“ ja ruttas Reinowadderi jälgi möda koddunt jälle ärra. Tükki aea pärrast, kui ta rebbase kätte sai, ütles ta tullise wihhaga: „Mis sõno ja sõimojuttusi ollete mo laste wasto lobbisenud? Selle eest tahhan teile ammast näidata!“ Ja seddamaid fassis waña, moor Reinowadderi abbemest finni ja akkas tedda rapputama. Reinowadder peastis enäst waewaga lahti ja andis jalgele tuld, agga Kriimsilma: emand olli teina kannul. Seal juhtus imeliko lugus! — Ühhe laggund kiwvi: one seinad seisid ligimail mäerunka otsas. Senna pole töttasid möllemad, ja rebbane võrkas sagedast, otsego jännes koerade ees, kõrwale; seina: müür olli ühhes kohhas lõhkend, praggo ni lai, et Reinowadder wäggise läbbi mahtus; suur tuggewa kehha hundi: emand pistis fireste niina prao wahhele, pakkitas, tõukas, litsus ja tõmbas, rebbase järrel puggedes ilka süggawamale sisse, ja piggistas oma kehha wimaks nõnda finni, et ei sanud eddasi egga taggasi. Reinowadder juhtumist nähhes jooksis rutto teiselt poolt wälja, tuli majja ümber taggasi ja teggi Kriimsilma morile koera kombel nalja. Agga hundi: emand ei olnud sõnadega ihnus, waid sõimas irmsast ja kiffendas sõideldes: Se on üsna

kelmi ning warga tö! Rebbane kostis: „Mis enne ei sigginsend, sigginsego täna.“ — Kui wimaks emand waewaga seina prao wahhelt lahti peasis, olli Re: nowadder jubba ni kaugele jõudnud, et kätte samist enam lota ei olnud. Ja Kriimsilma: emanda õigust: nõudmine ja auwarjamine sai kahhewõrra kautuseks.

Läkki nüüd taggasi watama, mis Hints lõksus teeb. Kui mehhite lingus enast tundis, akkas ta kassipillil libbedast laulma. Mart kargas kiffa peale sängist wälja, üteldes: õnnelikul tunnil pannin sil: muse augo ette; warras on wangis, nüüd peab ta kulle inna mulle kätte maksma! Siis puhhus ta tuld üllesse, ärratas issa, sullase ja mu perrerahwa firest ja üidis: rebbane on wangis! läkki tedda sug: gema! Nüüd kargasid sured ja weiked assemelt, ja Mart läks, wemmal käes, otsekohhe kassi kiffa peale, andis pimmedas ühhe matsso ni hirmsast kassile pähhä, et üks silmamunä wälja kukkus. Iggamees tonkis nüüd waest kassi, kedda rebbaseks piddas, ja sullane tuli raudangoga, misga kañawargale otsa tahtis löa. Hints'i surma: tund seisis silma ees; agga seal kargas ta wihha ning walloga maast ülles, õnnetumal kom: bel sullase reite wahhele kinni, ja ammustas ning kriimustas meest irmsaste ja narris mehhe kolledast ärra: seddawisi omä kaddund silma rahwale kätte tassudes. Kiffaga langes sullane wallo kätte miñes: tusse mahha. Suur ehmatuS tuli kõifide peale ja kelas perretüdruko mõtlemast, sellepärrast ütles ta täie

suuga: „Sedda pörgo, mäangi on furrat mulle mele, aigusels ning kahjuks läkkitanud!“ Ja kaks, kolm korda ütles ta wandudes, kudda ennemine kõif oma pissut warra olleks ärra kautanud, kui sesuggust õnnetust sullase külles näinud. „Ja kui mul potti täis õbbe, rahha olleks, tahhaksin lahkel meelel sedda ärra anda, kui sullase wigga se läbbi küllest lähhäks!“ Nõnda kahhetset tüdruk sullase teotust ja awu! Wi maks kandsid neingd aige tuppä, pannid tedda sängi ja püüdsid õmbliko wõrguga werrejooksmist kinni panna. Hintsi jäi lingo, ja uñustas perrerahwas sullase arstimise jures tedda opis ärra. — Kui kas ennast üksi leidis, wõttis ta ammaštega lingo paelast kinni, närris ohheliko katki ja põggenes, oh sedda õnne! sealt, kus ta ni paljo pina olli kannatanud; ta läks teele ja jõudis teisel õhtul kuñinga jure taggast. Minnes sõimas ta enda rumalust ja Reinowadderi pettust. — Agga kuñinga wihha süttis põllema, kui ta Hintsi õnnetust kulis; ta ähwardas üllekohtuse rebbasele mõrtsuka surma, laskis silmapilgul oma nõumehhed kokko astuda ja küssis nende käest: mis nuhtlust nurjatumale piddi mõistatama? Kui nüüd igalt poolt ikka enäam sküid Reinowadderi peale tõsteti ja uusi kaebamisi awwalikuks tehti, seal ütles Jrmabbe määr: „Oh küi siin kuñinglikus kohtus paljogi issandaid wõib olla, kes Reinowadderile uskatusst sowiwad, siiski ei tohhi seadust möda kegi primehhe õigust enne kahhantada, kunnid tedda kolmattkorda

kohto ette on kutsutud. Peaks teäma ka kolmanda kutsmise wasto tõrkuma, siis on kohtul seadust möda lubba, tedda ilma järrekuulmata ukka mõista." Ja kuniingas ütles: "Ma kardan, et kegi teie seast enam ei usalda teemale sõnumid wia. Kellel on teie ulgas üks ülleliig film, ehk sesuggune kassokas, mis pauko ei põlga? Kes tahhab kurjateggija rebbase pärrast lehma, terwist ning ello kautada?" — Määr ütles: "Suur kuniinga-issand, wallitsege mind se ammetile; mul ei olle kül ülleliig silma, egga malkakartmata kassokat, ei ka enam kui üks ainus ello; siiski tahhan rõdemoga teie kasko täita ja Reinowadderi järrel minna; sago sest siis mis saab. Kas tahhate arwalikult mind senna sata, wai pean ma otsego juhtumise kombel teäma jure minema? — Kuniingas wastas: "Minge kudda isse tahhate, agga toge tedda seie! Teie ollete oma kõrwaga kõik kaebamised kuulnud ja teiste kassowijate luggo silmaga näinud, sellepärrast wadake ette, et teile middagi säbherdust õnnetust ei sünni. Irmabbe ütles: "Julgest tahhan siis teele minna, ja teie sate minoga rahhul ollema."

Kui määr teed käies Kurjasünnituse mõisa jõudis, istus Reinowadder naise ja lastega ukse ees, murro pingi peal ja westis maggusast juttu. Määr ütles: "Terre õhtust, wana lel, Reinowadder! Teie ollete üks wägga õppetud, mõistlik ja tark mees; agga meie pañeme sedda kõik imeks, et teie kuniinga kutsumist põlgate ja üsna naeruks pañete. Eks teie arwa weel,

et aeg ei olle tulnud? Raebamised ning kurja sõdu-
 med kaswawad iggapääw teie peale suremaks. Miino
 nõu olleks, sõbra kombel räkides: tulge miinoga ühhes
 jallapealt kuüninga ette, enne kui armo: aeg otsa lõppeb;
 sest tõrkumine ning pikkem aea wiwitamine ei aita
 teile middagi; teie wõlla: wak on kuhjaga täis! Paljo,
 wägga paljo raebamisi teie üle on kuüninga kõrwa
 ette tõstetud; tänna kutsutakse teid kolmatkorda; kui
 teie selle kutsmise peale ei tulle, siis mõistetakse teid
 seadust möda, ilmajärrelkuulmata, surma. — Kun-
 ningas saab kõige sõdawäega seie tulles, teie kindlat
 mõisa ümberpiirama, et leddagi siise egga wälja enam
 ei pease; ja teie lähhäte naise ja lastega, ello ning
 warraga ühhestükkiis ukka. Kuüninga wõlli eest ei
 pease teie põggenema; sepärrast on kõige targem nõu:
 tulge hääl kombel kohto ette. — Kawwalust ei olle
 teil, Jumal tännatud! pudu; teie sate enast sest wõr-
 gutusest lahti peastma, nõnda kui enne sedda suremast
 kimbutusest peastsite ja oma waenlased äbbi siise saat-
 site." — Reinowadder ütles: "armas lellepöeg, teie
 nõu on krowäärt. Zulgest tahhan ma tulla õiguse
 otsust nõudma, ja lodan, et kuüningas mulle armo
 saab näitama; teina teab, mis suurt kasso ma teinale
 sadan, agga ta teab ka, kudda teised issandad mind
 sellepärrast wihkawad. Ei wõiks miinota kuüninga
 aujürg üllesseista! Ja kui olleksin kümme kord roh-
 kemine eksiinud, siiski tean, et kui teina silma watan
 ja teinaga saan räkima, siis lõppeb ta wihha otsego

kewadine lumi päwa paistel! Kuningal kül paljo
 sullasid ning nõuandjaid, agga tarka meelt ja nõuu
 ei olle paljo kellegilt leida. Kus ial tarka nõuu pudub,
 peab Reinowadder neid juhtima; muido on sure-
 issandate koggodus üks juhhiwitsata wanker. Mitto
 wihtab mind selle õnne pärrast, mõni jälle mu asja
 pärrast, ja üks toffin mo suremaid wihtamehhi on
 praego kuninga jures koos, kes mulle surma on wan-
 dunud. Kuis sudan ükspäinisi ulga wasto seista?
 Sepärrast kartsin tännini tulles. Agga siiski lähän
 ennemine asja kohto ees selletama, kui et sest mino
 naise ning lastele middagi kahjo wõiks sündida. Ar-
 mas Ermelina, kallis loomake! — ütles Reino-
 wadder õna abbitasale — „kandke truište oolt laste
 eest, ja wadake et kurniwiffates teine teist kailaga
 pähhä ei pudu! Kõige enamist pallun teid norema
 pojakese Reino järrel wadata; teinal on keñad ambad
 suus ja iggapiddi issa-kujjo ning kombed, lodan tem-
 mast ükskord mehhe sawad; ja siin on mo poeg
 Rossel, weike wõrruke, fedda nisama armsaks pean!
 Ta oskab auduma linno alt muñad warrastada, et
 lind fedda tähhele ei pane. Tehke lastele iggapiddi
 meelehääd ja kaitsege neid kahjo eest! taggasi tulles
 tassun teile kõiit waewa ning oolekandmise kätte.“
 Seddawisi naist manitsedes jättis Reinowadder jum-
 malaga ja tõttas Ermabbemega minema.

Teed käies ütles Reinowadder määrale: „Mo
 kallis lellepoeg ja sõbber! pean teile tunnistama, mis

raške murre ning kartlikud mõtted süddant mul loor-
 mawad; kardan et surmatund jubba pea kätte on
 jõudmas. Endised pattud seisawad otsesõõr paksud
 pilwed mul waimo silma ees; oh, teie ei tea, mis
 rahhuta minõ ing on. Teie ollete üks aus wagga
 mees, laske mind patto üllestunnistada! wõtke prest-
 ri assemel minõ kahhetsemist kuulda!" Irmabbe
 wastas: "Rõige essiteks tõutage rõwimist, wargust,
 tapmist ja muud süddame kurjust opis mahha jätta,
 muido ei maksa patto kahhetsemine middagi." —
 "Sedda ma tean," ütles Reinowadder: "laske patto-
 tunnistust mind allustada. Ei tohhi ma teile salgada,
 kudda kõige lomade wasto, kes praego meie kuuningrigis
 ellawad, ma paljogi patto ollen teinud. Dño Messis-
 kappi pañin pakko wahhele näppistiise, kus ta nahka
 pargiti, et kühbara ja kindad pandiks jättis. Kassi
 petsin walle telega iire-sögile, kus ta lingo langedes
 kibbedat rooska sai ja ühhe silma ärrakautas. Mi-
 samoti laebab kul Kannusjalg tõt möda; ma rõwi-
 sin lapsed tal ja pañin neid nahka. Ka kuuninga
 lõukoera ja teina sure eñanda wasto ollen nitmel
 puhhul elsinud. Kriimsilm sai minõ läbbi mõnda
 äbbi ning teotust. Agga kassin aeg ei lubba kõit tem-
 pusid siin üllestunnistada. Malja pärrast sõimastin
 hunti ikka õnoks, ehk me kül koggonist suggulased
 ei olle. Üksford — sest on aastad kuus teed — elas-
 sin ma tük aega Dlowerre kirriko liggidal, kus sel
 aeal paljo kaño olli; seal tulli hunt minõ jure ja

iinustas kella lõmiste ammetit õppida, et kirrikomehhe tenistust saaks. Ma siddusin ta jallad kella ohheliko külge kammitasse ja wana mees akkas lusti pärrast kella ellistama, et kirrikomehhe ammeti selgeks saaks. Rahwas jooksis igalt poolt lõpmata kella ellina peale folkko, leidis hunti kammitas ja andis temale wallo et nahk agga suitses, kunni ta wimaks waewaga rahwa käest peasis. Teine furd pallus Kriimsilm mind, et piddin musta judi mütsi temale pähhä panema, sest temal olli imo möda küllasid kribbo, kribbo kaubaga ümber käia. Seal kõrwetasin tullega pä ümbert karwad ärra et nahk kortsus ja hundike wallo pärrast ulgas. Nisamoti õppetasin koera kombel tedda sabbaga kalla püüdma. Üksford läksime jälle õsel ühhe rikka mehhe aita kiskuma, kus mõned raswased sea kingid ruffi salwes ollid. Kriimsilm krapis käppadega seinä alla auko, pugges waewaga sisse; agga aidas ei jõudnud mehhele ahnust kelata: sõi ülleliga, paisus jämedaks kui tine kon, ja ei peasnud enam kitsast august taggasi. Ma teggin õue peal kärä, napsatasin perremehhe silma ees ühhe kaña ja putkasin jooksu; siis läksin aida ette, lassin kaña suust, ja rahwas sai seddawisi hundi jäljed kätte. Oi, seal wirrutati ühtlaist wanameest, kunni ta ärraminestas, inimesed tedda surnuks piddasid, sabbapiddi aia tahha weddasid ja siis maggama läksid, kui essiteks nõuu wõtnud, teisel ommikul hundi kassolat mahhanülgida. Ei tea, kui kaua ta seal roidus seisis.

Üks teine fõrd olli teinal imõ kaña lihha peale, ta pallus mind penni juhhatada, kus kañad õrrel käisid maggamas. Miña kütšin penni teadwad, kus kuk igga õsel seitsme kañaga piddi maggama; Kriimsilm nälpas jubba feelt miño juttu kuuldes. Kõi külla rahwas puhkama eitnud, läksime meie kahheleste kaña-sagile. Akna-luuk seisis pool lahti ja suur pirro-lõm põigiti akna peal. Hunt roñis möda seina ülles, läks lõmmo möda, mis penniks arwas, eddasj ja plumsatas äkkitselt kõige lõmmuga tuppä; ma lütkasjn lugi kiini, rahwas ärkas mürrina pär-rast unest, wõttis tuld tuppä ja leidis pallumata wõera nurgast. Seal akkati waña mehhe kassokat rabbama; ei tea, kuddas ta wimaks peasis. — Ka tulles mul weel tunnistada, et Kriimsilma eimandaga tük aega fallamahti sõbrust ollen piddanud. — Müüd ollen tõt möda kõil teile tunnistand, pallun andeks anda ja tõutan wasto tõrkumata kannatada, mis mulle nuhtluselõs mõistate." Määr murdis ühhe painowa pajjo-witsakese, andis sedda Reinowadderi kättä ja ütles: "Lel, andke selle rosaga isse endale kolm libbedat löki, pistle siis wits tee äre piusti, üppake kolm korda ille witsa ja andke siis roosale lahkest suud: siis näitate sõna-llulmist ja ma annan teie wañad süüd teile andeks."

Kui Reinowadder sedda kasko sai täitnud, ütles Zrnabbe: "Müüd, armas lel, laske meleparrandus hääs teggudes awalikuks sada, sluggege oolega Jumala-sõna, käige saggedast kirrikus, paastuge ja

andke waestele andi, ja kes teilt nõuu küsib, sellele juhhatage teed; ja siis tõutage mulle wande sõnaga: rõwimist, wargust, tapmist, wallet, abbiello-rojastamist, ja üllekohto kiusamist mahha jätta: siis saab teile kuuningas andeks andma." Reinowadder kostis: "Miina wannun ja tõutan teie käske möda sedda lubadust kindlast täita." — Siis tõttasid mõllemad möda teed eddasi; agga tee äres olli üks firriko-mõisi ja õue peal suur trop kañu. Reinowadder ütles: aia taggant lähhäb kõige õigem tee, ja kargas forraga ülle aia õue, wõttis ühhe numatud kulle kuhhu, et sulled agga lendasid, ja pistis sagiga lip-

pama. Seal üidis määr melepahhandusega : „Kas se on teie meleparranduse töö? oh, õnsaksamata lal, kes ühhe kaña parrast patto paelo taggasi langete!“ Reinowadder laskis kaña suust ja ütles: sedda teggin süggawas mõttes üsna inge teadmata. — Tee: kääjatele tullid nüüd üks sild waso. Reinowadder jäi silla peale seisma, nälpas keelt ja wahtis üksi filmi kañade pole taggasi. Sedda nähhes, ütles Zrmabbe sõideldes: „Lel! kus teile filmad jälle lustwad? toho! täitmata loom!“ Reinowadder kostis: „Ärge ekkstage mind palwes; mõttes pallusin praego kaña ingede eest, mis tännini misio läbbi otsa on sanud.“ — Wimakš jõudsid neimad kuskinga linna liggi, ja kui Reinowadder kuñinga lossi ning aujärge eemalt näggi, läks ta meel nukraks ja suur kartus affus ta süddamesse.

4.

Sõnum kulutas kuñinga linnas Reinowadderi tullikut, seal ruttas iggaüks — suur ja weike — tedda watama; pissut sõbramelelisi, surem ossa eñnamist kōid waenlasti. Reinowadder ei piddand neist suuremat luggu, waid astus julge wiisaka sammoga Zrmabbeme seltsis ulitsad möda eddasi, otsego kuñinga omna poeg ehk üks odetud suurtsuggu wõderas. Korraga seisis ta keskkel sure issandate seltsis kuñinga

lõukoera palge ees ja ütles kumardades: „Üllewägga
austatud kõrge kuningas, armoline issand! kõrge
suggu ollete ja suur, auu ning wäe polest esmine
loom; wõtke siis armolikult digust möda ka tänagi
miino wabbandliko jutto kuulda. Teie kuninglik arm
weel truimat sullast ial ei leidnud kui miina, mis
julgest tohhi tunnistada. Paljogi seisab praego
teie aujärje ümber, kes mind selle õnne pärrast wi-
kawad. Waenlaste kurjatahtlik walle lippub teie
sõbrust mul lõppetama, agga täno wana tadile! teie
katsute igga asja põhjani läbbi ja kulete ni hästi
süalluse kui kaebaja jutto; olgo nad küllalti selja

tagga luisfand ja mind taggajärrel fossinud, miina seisab kohkomata kohto ees ja mötlen: kül teie miino truust tunnete, mis sedda taggakiusamist mulle saidab." "Wai!" kargatas kuuningas — "piddage lüwad finni! teie libbekelik lorri lähhäb tuulde; awwalikuls tõusunud üllekohto tööd ähwardawad teile nuhtlusti. Kas piddasite rahho-leppingut, mis surest armust kõige ellajatele kuulutasin ja wande sõnaga finnitasin? — Seal seisab leinaja kül Kannusjalg, kelle lapsed teie, üllekohtune warras! üksteise järrel enamist köit ärraröwisite! Armastust miino wasto püate, ussun ma, se läbbi üllestunnistada, et miino kuuningliko wolli awwalikult põlgate ja miino trui sullastele püsi teete. Waene Hints kautas ühhe silma ja terwise! Messikäppal lähhäb mõni näddal aega wallosaid awu parrandades. Toho, ärriskelm! mis pikkemalt teiega waidlema-akkan: kaebajaid on ulgakeste, tõeks tehtud kurjusi küllalti; peasmist teil ei olle lota." Reinowadder kostis allandlikult: "Armoline kuuninga issand, kas miina sellepärrast nuhtluse wäärt! olli se ehl miino sü, et Messikäp werrise päga taggasi tullu? Kudda tö, nõnda pall! ütleb wana tark-sõna. Ülleliig julguses kippus ta sõgge wäe kaupatallomehhe messipu kallale, ei kuulnud miino keeldu; magguß meekärje imo pistis tema mõdistuse — ei tohhi nimetada: kuhho? — Tükkasid tormlased tallopoead tema kerre peale, eks olnud Messikäppal tugewust ja rammo küllalti wasto panna; sõimas ja

woppsis rahwas tedda, miis ta siis kui wahwa mees neile laimu ja matsusi kätte ei tassund, enne kui jõkke pakko pöggeneš? — Ja kui issane kas Hints, kedda lahfelt wasto wötsin ja wöeraspeo roaga söötšin, ennast warguse eest ei oskand oida, waid miino söbraliko nõuu wasto ösel sallamahti kohtomehhe küni wargale pugges ja seal willetsat kahjo leidis: kas se siis miino sü? Wai kas miina nende pörase tö pärrast nuhtluse wäärt ollen? Sesuggune kohtomöistmine sadaks teie kuñingliko auule iggawest äbbi! Agga teie käes wolle ning melewald; olgo asja otsus selgem kui selge, kohto otsus teie käes: teie wöite miinoga tehha, mis tahhate, töusko sest mulle kasso ehk kahjo. Tahhate mind keta, küpsetada, ärrakägistada ehk mödegaga ärraukkata: kōif sündko teie tahtmist möda! Meie seisame kui rigi allamad kōif teie wolle ning kohto al; teie tahtmine sündko. Wäggew ollete ning fange, kuis jõuab üks nõdder teie wasto panna! Mis kasso teie miino ukkamisest sate? Möistke siis kohbut õigust möda, fulage asja läbbi, ja teie leiata mind ilma: süta.”

Seal ütles oinas Rohhekel: Neg on tulnud, läkki nüüd kaehama! — Ja seddamaid tullid Läne lamboline hunt kōige suggulastega, issane kas Hints, Messikäp karro ja paljo muid ellajaid karja kaupa: esel, priniimega Pikkörw, jännes Urganiks, weike koerake Pits ja suur karja koer Krants, Mekmek kits, ja Pufsarw sik, ka ärg ja obbone ei

jänud teistest mahha ; metsellajatest nähti weel : or-
 raw, pödder, irwe, kobras, nuggis ja süil ; nisamoti
 lendsid kohto ette tonefurg, rähn, furg, kaarn ja
 muud linnud ; ujjujatest tullid Pilopappa part,
 Sulgnit aini ja mitmed teised lestajallad. Kan-
 nusjalg, leinaja kuf, astus ka oma järreljänud laste-
 riismetega kuuringa aujärje ette ja affas äggedast kae-
 bama. Agga kes jõuaks sedda märato linno pärwe
 ehk ellajate ulka siin üllesnimetada, mis aega möda
 fenna kokko kogguis. Kõik kippusid ühheskoos rebba-
 sele kerre peale, püüdsid teina kurjad teud korraga
 arwalikuks tõsta ja lootsid teina nuhtlust nähha sada.
 Waljo kõnega tungisid nemad kuuringa ette, liffasid
 kaebtusi kaebuste peale, waano ja usi tempusi
 üllestunnistades. Si olnud weel ial ühhel kohtopä-
 wal ni palju kaebamisi kuuringa ette tõstetud. — Agga
 Reinowadder seisis kohtomata ja oskas iggamehhele
 wifakast wasto kosta, ja sõna suhho wõttes jooksis
 teina jut teinal kui wessi, wai mis ta ial wabbanda-
 des rätis näitas üsna kui tõssi. Kõik oskas ta är-
 rasallata ehk opis teisiti käända, ja kes teina wasto-
 kostmist kulis, piddi imeks pannes tedda wabba-
 arwama ja pealegi mõilema : Reinowadderil on õi-
 guis. Wimalis tõusid mõningad tõssised õiglased meh-
 hed Reinowadderi wasto ülles, kelle tunnistus teina kur-
 jad tööd korraga tõeks teggi. Müüd olli kawwal mehhide
 tõkus ! — Kuuringa üllema kohto nõumehhed mõdis-
 sid ühhest suust : Reinowadder rebbane reab surma

nuhtlusesse langema! ja kästi seddamaid tedda wangi wõtta, käed selga siduda, ohhelik kaela panna ja wibimata wõlla pua, et kõik endised rasked kurjuse tööd teotawa surmaga teinale kätte saaksid tasfotud. Kui kuningas nimetud kohtomõistmise otsust oma käekirja ja pitseri läbbi olli kinnitanud, mõtles Reinowadder: nüüd on wiimne ots mul käes, kawwal wabbanduse jut läks opis tuulde. Seal seisis korraga teina libbe teotaw ello ots waimo silma ees ja kõik endine üllekohhus langes kui uddo pilwe teina inge peale.

Kui nüüd Reinowadder kohto õigust möda waenlaste ulgas norlus seisib, ja wihamehhed ruttust tedda wõlla tahtsid wia, allasid teina sõbrad ning suggulased kohkudes nukral meelel leinama. Irmabe määr ja teised liggisuggulased kuulsid wasto meelt kohto käsko ja tahhetsid sure kiffaga armsa sõbra surma, kes, kui suurtsuggu mees, issandate ulgast effimene, nüüd kõigest auust ning surusest leff — teotawa surma piddi langema. Tubba se mõtte teggi neid pöraseks, kuddas piddid nemad Reinoswadderi wõllapomist oma filmaga näggema? Nemad astusid ühheskoos küniga ette, pallusid lubba koco minna, ja läksid — ni paljo neid olli — küniga koeast ja linnast wälja. Küniga lõukoera meel läks torso, et ni paljo kuulsaid issandaid temast lahus ja ärrapõggenes; egga wõinud ükski sedda ette arwata, mis nüüd nähha sai: et Reinowadderi

sõbrad ja suggulased ni wägga perrefas ollid. Selle parrast räkis kuuningas sallamahti uštawa nõumees tele: „Eh kül Reinowadder wägga tigge loom on, siiski ei tohhi meie uñustada, et teima suggulastest mitto meie tenistuses wägga tarwlikud on; kes nende affet saab täitma?“

Läne-issand, Messikäp ja Hints ollid kui takjad seutud wangi ümber asja tallitamas ja ruttasid kuuninga käsko möda waenlasele teotawa surma kätte saatma; nemad wiisid tedda kiisaga linnast wälja ja õiskasid rõdemo parrast, kui wõl nende silma paistis. Seal akkas kas wihhaga hunti taggakihtotama, üteldes: „Kriimsilm-issand, wañja Pühhajürri-kutsikas, tulletage täna meele, mis wolas tömees ning asjatallitaja Reinowadder sel puhul olli, kui teie kaddunud wenda teima wihkamise parrast üllespodi! Urge jätke wañja wõlga kätte tassomata! Ja teie, Messikäppa issand, mõttelge nüüd selle peale, kudda Reinowadder teid pettis! kudda teima parrast wimati tallomehhe õues pakko näppistis wihhase rahwa malka, meeste ja naiste wopsofi kannatasite, awu, äbbi ning teotust leidsite ja kõige ilmale naeruks saite. Olgem walwsad, sõbrad, ja ühhemeelelised, teima on wägga kawwal. Peaseks ta täna jälle meie käest, siis waltetaks ta ennast wabbaks, ja meie ei saaks ial maggusa kättetassomise tunni õnne maitsema. Läksi rutto teimale wõlga kätte maksma!“ Kriimsilma-issand kostis: „Juttolorrisemine ei maksa meil middagi;

murretssege mulle ennemine tuggewa ohheliko, ma tahhan ta toosso wälja wõtta ja pikka illule korraga otsa tehha. " Nõnda issekeskis rälides läksid nemad mõda teed eddasi. Reinowadder, kes senni waifseltenende juttu kuulnud, liffas pilkamiste jure: Ma pänen imeks, et teie nõuu ei leia? Kül Hints juhatab teile ohheliko, kenne tuggewust oma kaelaga kohtomehhe künis katsus, kui sure auu ning illoga ire pügilt taggast jüdis. Ugga Messikäp ja Kriimsilm, teil on wägga kii tagga, waña oño surma läkkitada! Kas ehk arwate weel täña sedda asja toimetada? "

Kuñingas isse läks surema issandatega seltsis linna wärrawast wälja Reinowadderi wimist luggu watama; ka kuñingana *) ja suur ulk muid täno: päid, nende kannul otsata paljo kehwa ja rikkaid, tõttasid wõlla jure Reinowadderi üllespomist watama. Kriimsilm:issand rälis oma sõbra ning suggulastega, käskis neid üksteise kõrwas liggistiko astuda, et kinnikõiderud wang pokko ei peaseks, sest kes kawwala mehhe tempo wõis uskuda. Abbikasale ütles hunt weel isseärranis: Siña, waña moor, seisa ello poolt teña wasto, aita meestele tedda finni piddada ja näita kohhe ammass, kui putkama peaks kippuma. Kui kelm meie käest peaseks, siis saaksime sedda walloga ühheskoos

*) Kuñingana, kuñingasa, on üks uus sõna ja tähendus: kuñinga = emand, ehk kuñinga abbikasa.

mällestama. Teie, armas Messikäp, tulletage nüüd wallo ja sõimu meele, mis rohke rassodega võite kätte maksta. Hints, wennife! rohige ülles ja kõitke ohheliko ots võlla külgi, teised piddago wangi finni, ja mõningad tulgo mulle appfireddelit püsti seadma; kahhe, kolme silmapilgo pärrast on kelmi wiimne luggu lauletud. Messikäp kostis: Seadke agga julgest reddelit, kül miina tedda finni pean. Ennä imet! ütles Reinowadder — mis woosad kutkad teie ollete oñole otsa tegemas. Siguse pärrast peaksite mind suggulase kombel kaitsema ja warjama ja äddas mulle appi tulles. Mis armo pallumine siin mulle aitaks! Kriimsilm: issand wihkab mind kõigest süddamest ja kassib naisti, mind ammastega finni piddada, et ma pakko ei peaseks. Kui eideke endist aega meele tuletaks, egga ta siis mulle raadsiks wigga tehha. On se miino wiimne tund, siis sowiksin rutto aega lõpetada. Miino kaddund issa wiimne tund olli ruttolisem, kui sesaņasuggune willetsus teina peale langes; egga olnud teinal poolt ni paljo uhkeid saatjaid kui miinul. Tahhate weel kauemine miino peale ellitades armo eita, se teeb teile äbbi. Kas kulete, üidis Messikäp, mis õplikult üllekohtune rägib? tõmmake ruttu tedda üllesse! mehhikese ots on praego käes. — Reinowadder mõtles: tulleks mul õnne kombel sures äddas middagi meele, mis kuhinga süddant saaks ligutama, et mulle ello kinkis ja miino kolm tuggewat waenlast ädda ja äbbi.

siise sadaks,
 siis olleksin ma
 mees. Targad
 mõtted ja kaw-
 walus, tulge
 appi! ohheliko
 filmus on kõrri
 ümber, ädda-
 oht ning kitsik
 käes! kuddas
 siin lahti pea-
 sen? Kõik kur-
 ri luggu wereb
 unikus miino
 peale: kuini-
 gas on wiha-
 ne, sõbrad lä-
 sid pakko ja
 waenlased mul
 wägga kan-
 ged. — Urwast
 kül hääd teggin,

põlgasin awwalikult kuüninga wõlli ja nõumeeste
 tarkust; kül ollen sellepärast wõlglit ja süüdlane;
 agga lootsin ikka weel õnnetusest wõimust sama.
 Kui weel ni paljo mahti saaks su lahti teha,
 ei nad siis mind ülles sa poma! lootust ma weel
 ei jätta mahha.

Rõnda mõtteldes kinaas Reinowadder pä rahwa pole ja üidis: „Surm seisab mul silma ees, minia teia käest enam ei pease. Sellepärrast pallun kõiki, kes siin kuulmas, aidake mulle kuüninga käest natuke aega palluda, et wõiksin weel enne surma inge fergitades arwalikult tännini tehtud furjad tööd illestunnistada, muido wõiks pärrast sedda mõni ilma süta miino patto läbbi kimbotust leida. Tae walik eldus sago miino wõlla; ramatust ni paljo patto kustutama, kui ma tunnistuse läbbi teistele kasso sowin.“ — Surema ulga meel läks ärdaks sedda juttu kuuldes. Reimad räkisid issekeskis: Egga selle pissokese palwe täitmine paljo aega sa wiitma! ja astusid üheskoos kuüninga ette lubba palluma. Kuüningas lõukoer wõttis nende palweid kuulda; seal läks Reinowadderi süddame koorm fergema'ks, ja filmapilgul kingitud armo aega endale kassuks wõttes, akkas teia seddamaid räkima: „Issanda waim tulgo mul appi! Minia ei näe ühtainust teie ulgas, kellele ma kahjo ei olle teinud. Es malt — kui weel alles pissokene poisikene eina rinnast wõderoma akkasin, läksin kohhe imo järrel nori lamba ja kitse tallekese tagga kihhotama, mis karjast eemale juhtusid minema; nende mäginine olli miino kõrwale wägga maggus pillike, sowisin nendega tuttawamaks sada. Mängides kägistasin korra foggemata ühhe lamba tallekese, imesin werre ja tundsini, et roog wägga maitsew! Uega möda näppistasin norematest kitse-

tallekestest nelli tükki, pannin pöesa tagga sallamahti nahka ja õppisin surema ammeti peale. Pääw päwalt julgemaks minnes akkasin lindo püüdma, egga ei jätnud rahhul ei laña, parti egga aine; wõtsin kinni mis ette juhtus, ja mis enäma kõhto ei mah tund, sedda matsin liwa sisse teiseks korraks. Juh tus üksford pakkasel talwel, et Sirtso:soo peal Kriimsilm issandaga tuttawaks sain, kui teäma par rajast pöesa tagga kõhhuli maas saaki olli lurimas. Kriimsilm tunnistas, kudda meie wanaast liggisug gulased, kas selle wai täddi poead piddime ollema. Meie sobbisime kaupja ja tõutasime teine teise wasto sõbra kombel ellada, mis läbbi, Jumal parrako! mulle mõnda tiusatust sündis. Sest aeast sadik lus sissime ühheskoos maad möda, teäma warrastas suri, miäna pissokesi ellajaid. Mis ial püüdsime piddi wenna kombel jäggatud sama, agga ei olnud offad ial ühhes surused, waid teäma wõttis parremad sutäied ja andis mulle, mis ülle jäi. Olli Kriimsilm wassika ehl warssa rõwinud, wai oina ehl sikkokese kinni wõtnud ja leidsin ma tedda parrajalt sagi kallal, mis teäma küsis sippeldas: seal ärritas ta ammass ja irmutas mind urrisedes ärra, mis läbbi miäno offa teämale jäi. Ja kui kahhekeste ärga murdsime ehl lehma mahhakislusime, siis tulli silmapilgul ta naine seitsime lapsega ulgudes sögi kallale, ja pelletasid mind metsa. Ei mitte küllekondikesti and tud enne mulle, kunni üsna paljaks olli närritud;

kõigega piddin leppima. Täno Jumalale! ma süüski nälga ei näinud. Kallist wana warra nossides toite sin ma sallamahti oma pääd, sest kulda, õbbedat ja muud kallist naudi olli mul küllalti peidus; egga jõuaks praego raud, wanker seitsme koormaga sedda warra ärraweddada.”

Kuüninga kõrw sirus pikkemaks, kui Reinowad, deri warrandust kulis, teina astus liggemale ja küsis: „Kust teie kallist wana warra saite? kust naudi endale pärrisite? Tunnistage awwalikult ülles!“ Reinowadder wastas: „Mis kasso sest saaksin, kui warra akksin salgama, egga ma sures kallist warrast middagi kasa wõi wõtta. Teie sundi ning sowimist möda tahhan kõik awwalikuks ilmutada; ei tohhi ma armastuse egga ädda pärrast middagi falla asja kauemine warjada, kuulge süis: se warra olli warrastatud! Wõningad ollid nõuu piddanud ja wandega kinnitanud: teile, aus kuüninga issand, otsa tehha, ja kui sel korral warra ni targal kumbel nende järrest ei olleks warrastatud, süis olleksite teie ammogi otsas. Pange tähhele, armoline issand! mis ma ütlen: teie ello ja õn seisib nimetud warra külles. Misso kaddund issa sai selle asja läbbi sure ädda süise, langes enne aego surma ja tulleb karta — iggawese ukatusse! Ugga kõik sündis, armoline kuüningas, üksnes teie kassuks.

Kui kuüningana ehmatades Reinowadderi kolle, dat juttu olli kuulnud, mis surest warrast ja abbi-

kasa surmast tunnistust andsid, ütles teina: "Miina
 nomin teid, armas Reinowadder! tulletage meele,
 mis pil tundmata teekäik teie jalge ees seisab! wä-
 hendage kahhetsemise läbbi rasket inge koormat ja
 tunnistage meile töt möda sedda mõrtsuka luggu
 ülles." — Kuuningas liffas jure: "Iggamees olgo
 wait! Reinowadder tulgo reddeli pealt mahha,
 astuge liggemale; meie tahhame asja otsust pikke-
 malt läbbi kulata." Reinowadderi südda lafs jul-
 gemaks, teina tulli wi hameestele meelepahhanduseks
 reddeli pealt mahha ning astus kuuninga ning kuün-
 gasa liggemale, kes pikkemalt falla asja läbbi tahtsid
 kulata. Müüd walmistas Reinowadder enast ue
 tuggewa walle juttu wasto, mõtteldes: kui kuuninga
 armo kätte saaksin ja kawwal nõu mul siggineks,
 siis lähhäksid ukka kõik waenlased, kes mind wõlla
 tahtsid pua, ja miina peaseksin korraga kõigest kims-
 botusest. Wallet on ülleliga tarwis, enne kui selle
 mõtlemata kasso offalisseks saan. Kuuningana olli
 wägga rahhota ja nõudis rebbase käest tunnistust:
 andke teada, kudda kõik assi sündis? räkige töt!
 mõttelge eesseiwa surma tunni peale ja kergitage
 ilmast lahkudes oma inge koormat." Reinowadder
 kostis: Tõrkumata tahhan kõik üllestunnistada;
 surma pean muidogi miinema: surma wasto ei olle
 rohto Ma:ilmas. Mikspärrast ellootsas inge koor-
 man ja iggawest nuhtlust endale peaksin saatma?
 se olleks üsna pörase tö. Parremine tunnistab ülle-

Kohhut selgest, ja ehk kül, Juunal parrako! sugu-
 laste ja sõbrade peale kaebtust tõstan, siiski parrem
 ilmlil tülli kui iggawene põrgo piin teises ilmas."
 Kuuninga südda olli sedda kuuldes nukraks läinud,
 teina küssis: "Kas rägite töt?" Reinowadder
 ütles kahhetsewa näoga: "Ehk kül waene pattune
 loom ollen, siiski rāgin selget töt. Mis walle mulle
 enān aitaks? Armo maa pealt enān ei saaks ja
 ing lähhäks iggawest ukka. Teie teate, et kohto
 mõistmist mõda surma pean minēma; wüimne tund
 mul praego silma ees, sellepārrast ei wōdi kurjus
 egga hāädus mind enān aidata." Wabbisedes olli
 Reinowadder sedda üttelnud, ja näitas kahwatand
 kui surnu. Kuuningana ütles kuuningale: Mul on
 alle meel teina ahvastust nähhes, wadake jälle
 armolikult teina peale, kuuninglik issand! ja tulle-
 tage meele, mitmest kiusatusest meie teina tunnis-
 tuse läbbi peaseme. Pallun teid, wōtkte lahkest
 teina juttu kuulda. Rāskige iggameest wait olla
 ja tedda arwalikult tunnistada. Kuingas andis
 sedda mõda käsko, ja lõif koggodus jäi waiwi kulama.
 Reinowadder ütles: Teie tahtmine sündko! wōtkem
 miino tunnistust kuulda. Miino jut peab tru ning
 tõttelik otselkui käekirri ja pitser ollema; teie peate
 kurja nõupiddajad otsani tundma sama, miina ei
 akka salgama.

5.

Wõtkem siin pikkemalt kuulda, mis karwalusega Reinowadder enäst peastis ja teist kimbutas. Põh-
 jato wallega teotas ta omia kaddund issa põrmo aua
 sängis, ja tõstis kurja laimo Jrmabbeme peale, kes
 kui tru sõbber iggas kohhas teia eest kostis; agga
 Reinowodder kelm ei piddand nüüd kellestki luggu.
 „Miño kaddund issa“ — allustas ta juttu — „olli
 üksford õnne kaupa ennemuistese wäggewa kuñinga
 Kallew'i poea warranduse salla tee peal leidnud,
 agga ei saatnud se koggemata õn teiale kasso.
 Sure warra jures läks teia südda enēste sugguste
 wasto mägga uhkels, teia akkas omia liggemist
 põlgama ja surema suggu rahwa sõbrust otsima.
 Seal satis ta issase kassi Hintsi Pohla:maale Mes-
 sikäppa karrole sõnumid wiina, pallus karro Tal-
 linna tulla ja lubbas tedda kuñingaks tõsta. Kai
 wafia Messikäp sõbra kirja olli luggenud, läks teia
 südda wägga rōemsaks, ja tõrkumata ning julgest
 tõttas teia Tallinna, kus miño issa tedda sure
 illoga wasto wõttis, filmapilgul Kriimfilm issanda
 hundile ja targa Jrmabbeme määrale kaarnaga
 sõnumid läkkitas ja neid ruttust nõupidamisele
 senna kutsus; wies salla nõumees olli wennike Hintsi.
 Üks weike küllake, penikoormad laks lõune pool
 üllemiste järwe, wallitseti kokkotullemise paigaks.
 Seal istusid pikkal piimedal õöl meie nõumehhed

ühhe wabbatmehhe urtsikus, ei möttelnud Jumala peale, waid kurrat ja miño issa rahhapung kihhotasid nende süddamed kurja tööle. Wõteri siis ühhelmeel le nõuiks: meie armoliko kuu'inga issandis tappa! Messikappa kuu'ingaks üllendada, aujärje peale tõsta, kuldroniga ehitada ja meie Ma kuu'ingaks arwalikult kulutada. Selle peale wandusid wiekeste kindlat wannet. Kui legi waña kuu'inga sõbradest wasto pididi tõrkuma, sedda lubbati libbeda keele ehl rahhaga leppitada, ehl kui need laks ei aitaks sõwäega ärrapelletada. Miña juhtusin koggemata sallaasja kuulda sama. Zmabbe olli Merjama ladal pääd wässitanud ja se läbbi rohke juttuliseks läinud, kus tormlase kombel naisele sallaasja lobbises; pärrast kinnitas mehhile kõrwast naisele, suud kinni sulguda, ja mõtles sellega oma ruñalust kahhantada. Lemma naine juhtus pühhapäwal kirriko teel miño wanna moriga kolko, nemad akkasid maggusast juttu westma, essiteks lastest, naabri naise tannodest ja muust tühjast asjast, agga lodud naiserahwa kombe järrel: enne kui jannes kolmkord aewastas — olli sallaassti miño naise kõrwus. Kül pididi tema pärrast sedda Zmabbeme eidele pühha kolmekuu'ingate nimel, enda auu ning truuse, iho ning inge peale tõutame sallaasja kinni piddage; agga nisaña pikalt kui Zmabbeme emand keelt oskas laitseda, seisid jut miño naisokese suus warjul. Roddo tulles räkis ta mulle asja põhjani wälja, andis pealegi

mõne tunnistähhe, mis sallaasja piddi amwaldama. Miina affasin asja süggawast läbbi mõtlema, kohhe tulli mulle ennemuistene konnade kroksomine meele, mis wimaks waña issa kõrwa taewa tungis. Konnad tahtsid kuuningat sada ja waljo sundmise al ellada, kellel tännini lubba olnud iggas weeloigus passita likuda ja kuddo tehha. Waña issa wiskas essiteks naero pärrast pakko neile jökke, ja kui konnad selle maggawa kuuningaga rahhul ei olnud, seadis waña issa tonekurge neile kuuningaks, kes neid nüüd taggakiusab ning kurnab, ja kuskil rahho ei anna. Armetomal kombel wallitseb tonekurg nende üle; kül ohhiwad nüüd ruinalad oma kaebamise kroksomist, agga mis ohkimine enam aitab: kuuninga piif nok on näppistaja."

Reinowadder räkis sure ealega foggoduse ees, köit ellajad kuulsid tema sõnu; tema nuuskas nina, köhhitas ja liffas siis nõnda juttule jätko: "Wadake sõbrad! sähherdust wallitsust olleksime ka meie sanud; nõnda olleks ka luggu meiega olnud. Nuus kuuninga issand! ma kandsin teie eest oolt ja lootsin parremat palka, kui täña mulle wõlla sambaš pakute! — Messiläppa kawwalus, köwwersüddamelit ollemine ja kurjad tööd on mul wägga tuttawad; sellepärrast affasin kohkuma. Köuselks tema meile kuuningaks, siis olleksime ühheskoos — kui rattas sittaga — kimbus. Meie kallis kuuningas — taewa issa jätkago tema elloigga! — on kõrgest soost sündis

nud, wäggen, wahwa ning armoline, mõtlesin oinas süddames: se olleks kurblik wahhetamise kaup, kui Messikäppa teina assemele pañeksime. Mitto meie suggune, kedda kubjas ehk aidamehheks seatakse, on kolledam pinaja kui opmanid ja herrad; mis kuñingat nurjatumast karrust wõime lota! Mõtlesin mõne näddala ööd ja päwad selle asja peale, kudda falla nõumeeste mõtled tühjakš piddin teggema. Nipaljo tundsin selgest, et kui warra miño issa kätte jääks, siis wõiks ta rahha läbbi paljo sõbruleida, sõddides wõito sada ja meie armoliko kuñingad ärraawitada. Nüüd püüdsin murrega falla kohta ülesleida, kus warrandust warjul peti, ja tahtsin sallamahti wargust warga taggant warraestada. Läks issa, waña kawwal, mul nurme peale, lippas ta metsa päwal ehk ösel, külma: ehk palla: waga, märja: ehk kuiwaga, ikka olin sallamahti teina kannul ja lurisin waña mehhe teekäikisi. Üksford lamasin jälle mätta warjul peidus murre ja mõttega, kudda warrandust ülles piddin leidma, kellest ni paljo olin kuulnud. Koggemata silmasin seal issa ühhe prao wahhelt wälja puggema; pae: kiwwide wahhelt astus ta otsego süggawusest wälja. Miña seisin kui pu: not warjul, ei ussaldand mitte ingata; issa arwas enast üksi ollema, wahtis terraselt iggale pole ümber, ja kui ei kaugel egga liggimail keddagi ei näinud, allustas ta mäangi, mis teile tahhan kulutada. Auko täitis teina liwaga täis ja

teggi ni offawalt maaga ühhetassafeks, et kes sile maga ei näinud, ial kohta üles ei olleks leidnud. Enne kui ärraläks, siblis jalla assemet sabba ja niinaga silledaks. Sedda kawwaluse tööd õppisin sel päwal effimest korda waña kaddund issa käest, kes igga kõwweruse ning kelmi tö peale wägga arrind olli. Kui issa asjatallitusele sealt ärra ruttas, jäin mõtlema, kas ehk keña warrandus siin liggimail wõiks warjul seista! Mega wiitmata astusin senna ja akkasin warmalt tööle; liwa alt leidsin kohhe prao ülesse ja puggesin ahne süddemega sisse. Oh, imet, mis seal leidsin! kallid asju, penikest õbedat ja selget kulda olli senna koorma kaupa kokkopandud! Ei olle kõige wañemad lomad siin koggokonnas tõest weel ni paljo warrandust ühheskoos oma silmaga näinud! Kohhe selsamal õhtul, kui ku olli tõusnud, tõttasin abbitasaga seltsis rahha augule; meie nessimise ja weddasime ühtepühko ööd ja päwad laks nädalal, ja sest et meil wantrid egga kārro ei olnud, teggi weddo meile suurt tuskla. Tõrkumata truuses aitas kallis Ermelina mul koormat kanda, funni meie aega möda kõif kallist warra ühte sallapaila kokko saime koggund, mis selle tarbeks otsego lodud olli.

„Wahhe aeal piddas miño issa iggapääw oma abbimeestega nõuu, kudda kuñingale otsa teha. Nende kolledad nõupiddamised peate allamal kuulda sama. Messikap ja Kriimsilm läkkitasid kassowijaid

iggale pole, kes neile inna eest sõamehhi piddid tingima. Messikäp lubbas ossa palga rahha ette maksta, kui rahwast rutto ulgakeste kokko tulleks. Miño kaddund issa ulkus tüf aega melitawa kirjadesga maad möda ümber, arwas warranduse weel maa al paigale ollema. Ei põlgand ta waewa egga wässimust, waid tõrkis järko möda Ullotaggose, Wirro-, Järwa-, Läne- ja Harjo ma läbbi, läks talwel ülle merre Hio maale ja Kurresare, kus rohkest palgalisi leidis, sest et seal rahwast paksemalt kui leiba kaswab. Suuwel tõttas ta Ema-jõe kaldale nõumeeste jure taggasi; ta oskas mõnda kantsakat tükki juttustada murrest, irmust ning waevast, mis teinale juhtund; isseärranis olli teina ükskord Sirtso soo peal kanges püsis olnud, kus klütid ja jahhi-koerad tedda tagga kihhotanud, et wae waga ello ning kassoka nende käest peastis. Rõemoga näitis teina abbimeestele kirjalehti, kuhho käerahha tõutuse läbbi tingitud palgaliste nimed ülles olli pandud. Messikäppa südda olli selle sõnumi ülle rõemus. Kokko arwates leiti et kalsteist kumme sadda Läne issanda wapraid, tuggewa ter rawa küündega suggulasi kokko piddi tulles; nisamoti seisis kõif kaasi, karro ning määra suggu wõssa Messikäppa poolt. Kaup olli iggaühhega nõnda leppitud, et werand aasta pall käerahhaks ette piddi maksetama; palgalised tõutasid õnalt kohalt effimese kutsmise peale kokko tulla. Täno Jumä-

lale, et jõudsin nende nõupidamised tühjaks teha! — Kui asjad üllemal rägitud kombel korralist said seatud, tõttas miino issa sallamahti ülle wälja oma warra watama. Zubba minnes teggid kurwad mõt- ted ja murred tema meele nukraks; agga midda ennam ta krapis, siblis ning otsis, sedda wähemine leidis tema endist naudi. Nõnda olli kõik nähtud waew korraga tuulde läinud; kanges ingeahhastu- ses kippus ta meelt eitma.

„Agga kõige oole, tarkuse ja murrega ei jõud- nud ta ärrawidud warra ennam kätte sada. Meele- pahhanduse ning äbbi pärrast poos mo õnneto issa ennast üllesse; se kolle mällestus pinab böd ja pä- wad miino inge! — Seddawisi saatsin, kuuningale kasso püdes, nende kurjad nõuud tuulde ja lõppetasin oma issa ellopäiwi. Ei wõi ma praego sedda tööd kahhetseda, ehk mul kül kiusatus sest tõuseb. Kriim- film ja Messikäp, kaks täitmata ahned, istowad kui auustatud nõumehhed kuuninga kõrwas. Agga Reino- wadder, waene mehhi, kes oma issa kuuninga peast- mise innaks ärraandis, saab ohheliko filmuse ja wõlla samba selle eest tänoks! — Kus weel teisi nisuggust mehhi leida, kes teie kuuningliku ellopäi- wile jätkust enast ärrasalgawad ja hääl meelel surma lähäwad kui miina?“ —

Kuuningas ja kuuningana, mõllemad liigrahha

ahned, alkasid sallanduu piddama, kudda enne Reinowadderi surma kaddund Kallewi-poea ennemuis-tese warra endale wõiksid pärrida. Nõmad astusid teistest kõrwale, üidid Reinowadderi enda ette ja küssisid sallamahti: Tunnistage üles, kus suur warandus peidus seisab? Reinowadder wastas: „Mis kasso teia warra juhhatamisest mulle tõuseb? Kuin- gas mõistab mind kohto läbbi surma ja miina pean selle eest teinale kasso saatma! Uffute õmetegi kind- lamast miino waenlast, neid wargaid ning rõõwliid, kes mind tagakiusawad, kui miino truust!“ — „Ei, armas Reinowadder!“ ütles kuuningana, „ei se pea ial mitte sündima! Misõ kuinglik issand kingib teile ello ja lubbab möda läinud aega ärra- uunustada, kui meile rahhaauko ülestunnistate; teia kuinglik südda pörab eldusele ja ei olle enä- am teie üle suggogi wihhane. Ellage eddespiddi mõist- likomalt, piddage teiste ellajatega rahho ja jäge meile truiks sullasels!“ Reinowadder kostis: „Ar- moline emänd, palloge kuuningat, et wõttaks wan- dega teie tõutust miino wasto tõels tehha, ja endi- sed kurjad tööd ning efsitused opis ärraunustaks: siis lubban teile suremat warra kui praego kellelgi kuuningal on pärrandusels.“ Urge uskuge, armas abbikasa, teia walle juttu! üidis kuingas. Mis teia wargusest, wallest ehk rõwimisest tunnistab sedda wõite kui tahhate uskuda, sest suremat wal-

lelito Mailmas weel ei olle nähtud kui Reinowadder! Kuuningana loštis: „Tõssi kül, et teia endine ellokäit laituse wäärt ja tõwerit on, mis meile uskumist telab; siiski peame meeletulletama, kui suurt kasso ta meile sellega satis, et oia issa, lelle ja teised liggi suggulased meie kassoks ohwerdas, ja nende kurjad nõupiddamised meile arwalikuks tõstis.“ Kuuningas ütles: Kui arwate et elduse näitmisest meile suremat kahjo ei tõuse, siis tahhan seford Reinowadderi kurjad tööd andeks anda. Üksford weel, agga se on wiinne ford, tahhan teia juttu uskuda! tulletage Reinowadderile sedda meele: et ma oia kuuningliko abbeme peale wannun! kui teia eddespiddi üllekohhut teeb ehk wallestab, siis peab teia miino terrawaid küsi tundma sama, ja kõit teia suggowõssa põlwest põlweni.

Kui Reinowadder kuuninga teisti mõtteid tähhele pañi, wõttis ta südda julgust ja teia ütles: „Armoline kuuninga issand! se olleks pörase tö, kui akkafin teile wallet tunnistama, mis mõne päwa pärrast arwalikuks tõuseks ja mind ukka sadaks!“ Kuuningas uskus teia sõna ja andis kõit waniad süüd korraga andeks. Reinowadderi rõem olli otsata, et ni õlpsal kombel ellokitifikust ja waenlaste käest ärrapeasis. — „Rõrge kuuningas, armoline issand!“ ütles Reinowadder: „Zumal sago teile ning teie arwal wäärt abbikasale üksford tullemas ilmas lätte tas-

soma, mis teie miino waesele siin armo näitate: teie eldust mällestades tahhan ello otsani teie wästo täholik olla. Ei olle kuskil Ma:ilmas üht ellawat looma, kellele ma kallist warrandust ni hä meelega sowin kui teile. Sure armo eest, mis mulle praego ollete näitnud, fingin teile Kallewi-poea kalli warranduse pärranduseks. Kus warra seisab, tahhan teile töt möda tunnistada. — Wõtke siis kuulda ja pange kohta hästi tähhele! Dmmiko pool Lätti maal on üks suur liwane nöm, keskel nömme seisab paks kaddaka põesas, mis rahwas Narrika-põesaks kutsub, — pidage niime meeles. Põesa liggimail on üks allikas, mis Tölparro allikaks nimetakse! need kohhad on liggistiko. Nimetud paika ei lähhä aasta otsal ei mees egga naine; surispä:kul ja nahkiir ellawad seal üksi. Senna matsin Kallewi-poea warranduse mahha. — Narrika põesa ja Tölparro allikast, neid kaht niime teie ei tohi unustada. Minge abbitasaga seltsis isse senna, teil ei olle ni ustawaid sullasid, kelle oleks asjatallituse wõiksite jätta; parrem on lui isse senna lähhäte, sest warrandus on wägga suur. Kui Tölparro allikast möda sate, siis näte kohhe kaks kähhara ladwaga männi puud, sedda mis liggemal laewo pool seisab pange tähhele, et teie ei eksi. Minge siis, armoline kuuningas, otselohhe selle essüneise männi peale, männi põhja pool juurde al,

pissut õnikut wasto, maggab liwa sees ennemuistene Kallewi:poea warrandus. Uttage seal kae:wama; teie leiate essiteks juurde al samblaid, kui samblaid nattoke kõrwale lükkate, pudub rikkas warra kohhe teil silma: paatrid, ristid, wañad taalrid ja rublatükid, kuld presid, sõlled, sõrmused ja muud kenad ehte asjad. Nattoke süggawamas augo põhjas seisab wimaks weel Kallewi:poea kuñinglik au:kroon, mis Messikáp praego kannaks, kui nende kurri nõu olleks sigginend. Muid illo:asju ja kallid kiwisi, mis teie kulla ning õbbeda kõrwas pikkemalt weel leiate, ei joua ma ülestunnistada; egga tehta ka meie päiwil eñam nisuggusi asju, ehk kui neid tehtaks, keddagi ei olleks, kes osta jõuaks! Kui teie, armoline kuñingas, kõid sedda kallist warrandust õma silma ees näte, siis mõtlete lahkest miño peale: Oh Reinowadder, õiglane rebbane! kelle käppad kallist warra sambla sisse liwa alla matsid, sago siño kassi hästi käima, kus sa ial seisad ehk ligud! — mõtleb teie kuñinglik südda." —

Mõnda lõppetas wallelik juttu, ja kuñingas ütles: Teie peate mul isse teejuhiks kasa tulles, kudda muido senna oskan? Ma ollen kül mõnda Lätti:maast kuulnud, ka Kura: ja Littuse:maa nimi, Larto: ning Tarapait mul mõnikord kõrwa kostnud, agga Narrika:põesas ja Tõlparro:allikas on mul alles teadmata; kas ehk ollete jälle wallet mulle

luiskanud? — Reinowadder kostis: „Wai ma teid kaugele juhhatasin? Olleksin teid Inglis- ehk Turgis- maale otsima läkitanud, siis mõiksite kahhewahhel olla. Mikspärrast teie ni uskmata ollete? Kõik, mis tunnistasin, on tõest liggimail Lätti-maal leida. Riisige koggolonnas ühhe ehk teise ellaja käest, kas nemad nimetud kohtast ei tunne?“ Seal kutsuti jänes Argplüks kuniinga ette, kes kui awa leht wab- bisedes senna astus. Reinowadder üidis: „Astuge julgest liggemale, teie peate kuniingale wandega tun- nistama, kas teate kus Narrika põesas ja Tõlparro allikas on? Jänes kostis: Tean kül; need kohhad on sures liwa nõmmes, Tõlparro-allikas seisab Nar- rika-põesa liggimail. Narrikast kutsutakse sedda kaddaka põesast, kus wõimal aeal oinas Kohhekella issa sallamahti klubbimarki rahha teggi, kurni tedda kinni wõeti ja Ria turrul kaaki pandi. Ollen seal paljogi külma ja nälga kannatanud, kui mõnekorra karjakoera Krantsi eest senna pakko putkasin. Rei- nowadder ütles Argplüksile: „Teie wõite ärraminna; kuniinga issand on teie teejuhhatamisega rahhul.“ —

Armas Reinowadder! ütles kuniingas lahke sõnaga: ärge pange pahhaks kui äkkilisel meelel teie juttu ei uskund, ja tulge mulle isse teejuhhiks kasa. Kawwal rebbane wastas: „Wägga õnnelik olleksin, kui mul wõimalik olleks täna teiega seltsis Lätti-maale minna; agga ei tohhi sedda teha. Abbenedes pean teile

tunnistama, ludda üksford paasto aeal efsin ja se
 läbbi kirriko nuhtluse alla langesin, et mind foggo-
 dusest wälja lüklati. Omme enne walget tahtsin Ku-
 salusse minna, kirja ning muid patto andeks palluma.
 Jõuan sealt wabbandatud taggasi, siis tohhi julgest
 teie kõrwas kõndida. Tahhaksin täna sedda tehha,
 wõiksid mõningad lorriseda: mis pörane luggu se
 on, meie kuuninga issand peab Reinowadderiga sõb-
 rust, sedda isse ilja aea eest surma mõistis, ja kes
 pealegi kirriko wande al seisab. — Teie näte, armo-
 line kuuningas, mõnusam on, kui täna teine teisest
 lahkume. — Tõssi kül! ütles kuuningas: mul ei
 tulnud sedda meele. Sõbruse piddamine teiega ei
 lähhä mul enne korda, kunni ennast kirriko nuhtluse
 alt ollete peastnud. Jähes ehk mõni mu ustar
 mees wõib mulle teejuhiks tulla. Ma annan teile
 armolikult lubba, ommiko warra teele minna.
 Täewas sago teie wagga teekäiki iggapiddi õnnis-
 tama, ja aitko teid meeleparrandusele!

6.

Kuuningas lõukoer istus künkale sure kiwwi otsa, käsks rigi allamad murrule mahha kükkitada, suurtsuggu nihästi kui allamad — iggamees oma paika, kõrwad lahti teha ja suud kinni sulguda; Reinowadder seisks kuuningasa kõrwas ja libbitses sabbaga. Kuuningas turtsatas paar korda ja ütles siis: „Dige wait ja kuulge minno juttu, linnud nihästi kui ellajad, tehwad ning rikkad, weiked ning sured, kõik kuulge nüüd miino sõnu! Teie, miino sured issandad, ja kõik teised kuuningliko auu ning wolle kasallamad: Reinowadder rebbane seisab siin miino wolle al: ürifese aea eest peeti nõuu, tedda wõlla pua; agga teina on meie kuuningliko auu järje ees paljo sallaasju üllestunnistand, sellepärrast kingime teinmale ueste oma kuuninglikko arno ja wõttame teina juttu uskuda. Peale sedda on kuuningana, meie auuwäärt abbilasa, teina eest wägga pallunud, mispärrast Reinowadderiga leppin ja kerre ning ello priuse teinmale tõutan. Meie kuuninglik ool ning wolle saab eddespidi ka Reinowadderit kaitsema ja teina ülle warjama; siis käsiti miina teid, kui ello teil armas on: auustage Reinowadderit, teina naist ja lapsi iggas kohhas, kus teie — olgo õsel ehk päwal — nendega kolko juhtute. Miina

ei wõtta pikkemalt kaebtusi Reinowadderi peale enam kuulda, mis kaddeus ning kurjus teina peale tõstab; teina endised kurjad tööd jägo uunustusse, sest teina aklab tõttelikult meelt parrandama. Omme ommiko warra wõttab teina pauna selga ja keppe lätte ja lähhäb wagga mehhe kombel Kusalusse endisid pattu kahhetsema, egga tulle enne taggasi, kunni kõi wanad wõllad andeks on saanud. — Hints ütles tullise wihhaga suud möda Kriimsilma ja Messikäppa issandale: meie tö ja waew läks üsna tuulde, oh olleksime kangel — kangel siit, ehk neelaks maa meid alla! Kõl armo leidnud Reinowadder meid kolmekeste nüüd ukkatusse sadab. Üks film mul lõppes, nüüd kardan teise eest! Messikäp kostis: Ma näen, mõnus nõu on meil kallias! Ugga Kriimsilm ütles: Se assi on küll kantsakas, süski läkki jalla pealt küniga jure. Teina astus Messikäppaga seltsis wihhaga küniga ja künigasa ette. Seal tõstsid nemad kahhekeste palju kaebtusi Reinowadderi peale ja räkisid äkkilise sõnaga; agga künigas ütles: „Kas teie miino juttu ei olle kuulnud? Miina ollen Reinowadderi uest armoga wastowõtnud. Mis teie, tolwanid, weel tahhate?“ — Kui künigas nõnda wihhaga üttelnud, käskis ta mõllemid kinniwõtta, sidduda ja wangitorni eita; sest Reinowadderi jut, nende sallakurjusest tulli künigale meele.

Ükkitselt olli Reinowadderiga luggu opis teisitü läinud; teina peasis kimbust ja tõukas oma peales kaebajad äbbi ning willetsuse sisse. Kawwalal koms bel oskas teina asja nõnda tallitada, et tül nahka tarro turja pealt — pikkuti ning laiuti üks jalg — mahhanülliti ja temale tee paunaks tehti. Ruiniga gasa käest pallus Reinowadder weel pastlid, üteldes: Teie wallitsete mind, armoline kuinglik emand, armo teekäijaks, aidale mind nüüd teele walmistada. Kriimfilma issandal on kaks pari pastlid, egga se paljo olleks, kui teise pari mulle annaks. Tallitage, armoline emand, sedda asja kuinga, meie issanda läbbi. Ka Kriimfilma emand wõiks oma kingadest ühhe pari mulle anda, teina istub enamist koddoo lee:paéal; mis ta seal kingadega teeb?" Ruiniga gana kostis naeratades: "Nemad wõiwad mõllemad teile pari kingi anda!" Reinowadder tänas wisakast elduse eest ja ütles kumardades: "Mut on nellii uut kinga, nüüd ei tahha ma pikkemalt aega wibitada. Kõige õnnistuse offaliseksi, mis wagga teel nõuan, peate teie, auus emand ja kuingas, sama; teie mõllemate eest tahha nkolmforda iggapääw palwet piddada. Zumal sago teile üksford kõi armo rohkest kättetassoma, mis mulle waesele ollete näitnud."

Kriimfilma issandal wõeti kingad essimese jalga, dest keddre luuni mahha, emandale nisañoti taggumise

jalgadest. Mõllemad waesed kautasid jalgade küllest nah-
 ha küüntega, lamasid sures wallus wingerdades
 Messikäppa kõrwas maas, ja eotsid surma; agga
 Reinowadder olli kingad ja pauna wõtnud, astus
 nende jure ja ütles pillades Kriimsilma emandale:
 „Kulla, pai eideke! näete, mis kenast teie ued kin-
 gad miño jallas istuwad, otsego olleks mulle tehtud;
 ma lodan kaua neid piddada! Mõnda waewa näg-
 gite kül mind ukka sates, miña näggin nisamoti
 teie pärrast waewa, agga wata õnne: miño töwaew
 allas parremine sigginema. Teie rõemustasite enne
 fedda, nüüd on rõemustamine miño käes! se on
 Mailma wiis. Teed käies tahhan iggapääw teie peale
 mõttelda ja meeles piddada, et teie mulle mehhega
 laks pari tubli kingi, ja Messikäp hä pauna andis.“
 Kriimsilma emand ütles wallosast ohkades: Meie
 patto nuhtluseks lassib Jummal teie kurjad tööd
 siggineda, agga üksford saab ka teie mõet kuhjaga
 täis. Messikäp ja Kriimsilma issand ei lausund sõna;
 Reinowadder piddas mõttes nõuu, mis pussi Hint-
 sile piddi teggema, kes üksi seford teotamata olli
 jänud.

Teisel ommikul wõidis Reinowadder ulge ras-
 waga kingi, enne kui jalga panni, wõttis pauna
 selga, keppi kätte ja tõttas siis kuninga jure jumä-
 laga jätma. Terretades ütles tema: „Teie
 allam sullane on praego minikul; [tutsuge õma

pappi ja sundige tedda mind õnnistama, et minõ wäljamiinil ning sissetullit õnnistatud olleksid." Dinas Rohhewel olli kuñinga koas pappi ametil, tedda laskis kuñingas filmapilgul senna kutsuda ja ütles: "Luggege mõni keña palwe Reinowadderi issandale ja õnnistage tedda teele, teña lähhäb kaugele rändama, ja tulleb kui pühha mees üksford taggasi." Dinas kostis allandlikult: "Armoline kuñinga issand, eks teie olle kuulnud, kudda Reinowadder kirriko wande al seisab? Õnnistaksin tedda täña, siis langeks praust ning piiskop ühtlase minõ kaela peale ja kissuksid mantli mul seljast. Wõiks asja sallamabti toimetada, et Kurrefares ja Kusalus teadmata jääks, siis täidaksin rõemoga teie kuñingliko tahtmist." Kuñingas ütles äggedaste: "Mis pik lorrise mine se on! Tahhate Reinowadderi issandat õnnistada, siis õnnistage; kui ei tahha: siis minge omä prausti ja piiskopiga seltsis pörgo. Wai kas ehk affan teie suggusi esüteks weel palluma? Kas ja imet nääd! teie julgete minõ wasto tõrkuda!" Rohhewel otsis kõrwa tagga süggades nõun, teña kartis kuñinga wihha, agga ei tahtnud süiski mantlid kautada. Süiski wõttis ta ramato taskust, affas palweid Reinowadderi ülle luggema. Pärrast õnnistamise suitsetamist andis oinas tee mehhele pauna ja leppi, ja teekäia olli walmis. Teña ütles petliko filmaweega: "Palloge minõ

ees iggapääw kunnid taggasi jduan. Ruuningas küssis: Miks teil ni suur kiir tagga? Jäge tänä mulle weel wõersiks, teie ollete mul wägga armas. Reinowadder wastas: „Armoline kuuningas! ärge wiitke pikkemalt miina aega; miina tõttan pühha teekäigile, sellepärast andke mulle lubba lahkuda.“

Ruuningas andis kohhe pallutud lubba, ja kästis, et kõik suremad issandad Reinowadderit saatma lähkaksid. — Käsko täites sadeti Reinowadder sure auu ning illoga linnast wälja, mängi- ja laulo-mehed käisid ees. Messiläpp ja Kriimsilm emandaga watasid ohkades wangitorni aknast Reinowadderi uhket minikut. Minnes ütles Reinowadder kuuningale: „Kandke wolt, et need kaks kurjateggijat pakko ei pease! piddage neid wangitornis böd ja päwad ahhelas. Peaseksid nennad lahti, siis olleks teie elloots liggidal. Wõttelge miina sõna peale, aus kuuningas.“ Seddawisi räkides läks temma wagga nõol, agga kurjad mõtted süddames teele; kuuningas tõttas surema issandatega linna taggasi. Kohhela ja Argpüksi meel läks ärdaks Reinowadderist lahkudes. Rebane ütles nende silmapissaraid nähhes: „Miina kõige armsamad sõbrad! jännes Argpüks ja oinas Kohhela! kuis raadstme meie üks teistest siin jubba lahkuda? Wõtke armastuses wae waks weel tük maad miinoga eddasi minna! Teie saatmine on mulle üks armo kingitus. Teie ollete

mõllemad waggad õiglased mehhed, kedda iggäiks
auustades kidad; teie saatmine tooks mulle õnne. Teie
sõte üksnes paasto toito, ei wõtta lihha aiso ial
õina subhu, sellepärast on teie südda ni wagga.“
Misugguse suud möda juttuga pettis ta rumälaid,
kes kedda saatma lähsid funni Kurjasünnitus mõisa.
See peal oskas Reinowadder neile kenna sõbraliko
juttust räkida.

Reinowadder Nebbane.

(Teine lissandit.)

Due wärrawa tagga ütles Reinowadder oinale:
 „Säge, armas Kohhekel, ni kava ufse ette otama,
 funni jānes miño furwastand abhikasale nattoke
 trosti saab andma; meie due al kaswab wägga mag-
 gus arwo-ein, leppige ni kava sellega funni meie
 taggasi tulleme.“ Urgpüks astus temäga tuppa,
 kus Ermelina lastega sures abhastuseses ollid, sest
 nemad ei lootnud perremeesst enam taggasi tullesa.
 Kui Ermelina abhikasat pauna ning leppiga näggi,

üdis ta rõemoga Reinowadderi faela langedes :
 „Reinowadder, miño kallis silmaterra ! fuddas teie
 kassi ni õnnelikult káinud, et elloga waenlaste káest
 peasite ?“ Reinowadder kostis : „Subba ollin ukka
 mõistetud, wangis finni kõidetud, wõlla-reddeli peal !
 agga kúningas allastas miño peale ja peastis mind
 surest áddast. Mind sadeti pealegi auo ning illoga
 linnast wálja, Messikáp ja Kriimsilm emandaga
 jáiwad miño eest káemehheks. Jánesse Urgpüksi
 kinkis kúningas mulle armoandmise tunnistáhheks
 ja andis lubba teinaga teha, mis ma tahhan, sest
 kúningas ütles : Urgpüks on kõige enam teie peale
 wallet tõstnud. Sedda peab ta mulle kohhe wastama,
 ma tahhan teinale wõlga kátte tassuda.“ Jánese
 kulis ehmatades sedda juttu, seisís kui kúpsetatu ja
 püdis pöggenemise lábbi enast peasta. Reinowadder
 pörkas ukse peale wasto, ásmas jánesse kórrist kúun-
 dega finni ja affas tedda kágistama ; Urgpüks
 kiffendas ellofombel : Kohhekel, tulge appi ! tulge
 appi ! wagga mees — — Pikkemalt ei sanud ta
 rákida, rebbane olli tein kórri árrapurretand ja tosko
 wálja wõtnud. Siis kutsus ta naise ja lapsed sa-
 gile, útteldes : „Tulge jánese lihha söma, mis wágga
 maitsew on ; effimest korda saab teinast tühjast meile
 kasso.“ Nemat nülgisid jánese ja paunid nahka.
 Ermelina ütles mittokord sües : Táiño kúningale ja
 kúningasale kalli roa eest ! „Táitke agga priskest
 kóhto,“ ütles Reinowadder : „sest korrast on meile
 kullalti, kúl murretsen omseks jálle wárskit toito.

Mega möda lodan föigele waenlastele sesuggust palka
 anda, kui jānes tāna sai. Ermelina ütles: Tahtsin
 ammogi küsida, kuddas ni ölpast nende käest peasite?
 Reinowadder kostis: „Jut wöttaks meil wägga
 paljo aega, affaksin föif pettust üllestunnistama,
 mis läbbi kuņinga käest peasin. Ei meie söbrus
 kuņingaga kaua ja kestma; kui teņa töt kuleb,
 siis lähheb tulline wihha teņal miņo wasto põllema.
 Saaks teņa teistforda mind oņa wolli alla, ei siis
 jõuaks eņam õbbe egga kuld mind peastma. Armo
 ei olle n:ul lota, sedda ma tean; teņa lasseb mind
 üllepua; — meie peame siit ärrapöggenema. Läksi
 ülle merre Some male, ehk Rootsi! seal ei tunne
 meid keddagi; meie ellame tassaillofeste sealatse Ma
 arritud kombe järrel. Saewas sago meid aitama!
 Some on maggusat toitu küllalti: kaņu, aņi, parta,
 jānesid ja muid puddu-ellajaid karja kaupa. Seal
 on keņad kõrged mäed, sured järwed ja suiwel
 illusad ilmad. Some merri ning järwed on kallo
 täis, kuhho sabba sisse pistad, tulleb neid tossina
 kaupa külgi. Jah, armas naisokene! kui rahholist
 ello iggatseme, peame Some male pöggenema. —
 Pange, armokene, tähhele, mis teile ütlen: Sel
 korral peasin walle läbbi kuņinga küsist; lubbasin
 teņale kuņinga Killewi-poea warranduse pärranduseks:
 juhhatasin kohta, kus rahha auk peab seisma. Läh-
 wad neimad juhhatud kohta otsima, kust middagi ei
 leia, ja saab kuņingas märko, et tedda petsin, siis
 süttib teņa tulline wihha põllema. Sedda wallet

ei jõua fegi möttelda, mis kuõingale luisfasiin! Ei olle ma weel ello ilmas suremas äddas olnud; jubba ollin, ohheliko filmus kaelas, wõlla al reddeli peal! ei tahhaks ma teistkorda sesuggust tempo eniam nähha sada; ei lasse ma enast teistkorda kuõingaliinna petta, kust waewaga peasin." Ermelina kostis nukral meel. "Mis meist nüüd peab sama? Kehwad ning waesed olleksime wõeral maal; siin on meil kõik parrem ja tahtmist möda. Kes tohhib teie käest, armas Reinowadder, pärris mõisa ja walda wõtta! Mikspärrast tahhate õmalt maalt pöggeneda? Meie ellame siin rahholiste, mõisi on kindel; — tulleks kuõingas sõawäega seie, meil on sallauksi ning urkaid iggas kohhas, kust wõime sallaja peasta. Teie teate selgest et meid wäekaupe leddagi kätte ei sa. Teie tõutamine Some maale minna, teeb miõno süddamele abhastust." "Armas naisofene!" kostis Reinowadder, "ärge affake enne aego kurwastama! miõna ei olle weel läinud." Pange tähhele, mis ma ütlen: õlpsam on wandega tõutada kui surma minna. Sedda foormat, mis wande tõutamine miõno süddamele teeb, wõiks kas sabba otsas ärrakanda. Kuddas praego räkifite, nõnda tahhan tehha: ma jään koeo, mingo Kurresare kes tahhab; mul ei olle seal middagi tallitamist; miõna jään rahholist teie jure ellama, kül same aega möda nähha, mis kuõingas teeb; miõno kawwalus saab teõna tuggewuse ülle wõimust wõtma.

Dinal läks wärrawa tagga õdates aeg iggaweks,

teina affas nurrisama: „Urgpüks, wennikene! affake lahkuma! Tulge ja läkki minema?!“ — Reinowadder ruttas sedda kuuldes toast wälja, ja ütles: „Armas söbber, jānes Urgpüks pallub andeks, et jalla pealt ei wõi teie kasa tulla, teina on miino naišterahwaga maggusal juttul, minge nattoke maad sam-sammo eddasi, kül jānes tulleb üppates tagga järrel.“ Kohhewel küsis: Mis kassa teil olli? ma kuulsin otsego olleks jānes mind appi üdnud? egga teinal middagi willetjust ei olle sündinud? — Rawwal rebbane kostis: „Se luggu juhtus nõnda: miina rälisin tõutatud teekäigist, seal läks Ermelina südda ärdaks, teina langes mineštades kui furno meie kätte. Urgpüks kohkus sedda nähhes ja affas kiffendama: Kohhewel, tulge appi! tulge appi! täddi tüttar on suremas! Teina kassa ärratas Ermelina-mineštusest.“ Dinas uskus kelmi juttu, ja Reinowadder liisas weel jure: „Lahkudes pallus mind kuuningas mõnda salla asja pärrast weel teadust anda. Miino kirjad on walmis, olge ni hä, armas lellepoeg, wõtke kirjatasko kasa. Et pitserile rikkomist, ja kirjad te peal märjaks ei sa, ollen neid Messikäppa nahhast tehtud pauna pannud. Kuuningal saab suur rōem miino kirjade ülle ollema, teina saab teid auoga wastowõtma.“ Reinowadder läks tuppa, wöttis tappetud jānese pä, mässis nartsõ sisse ja pistis pauna; pauna su sõlmis ta kindlast kinni. Wälja astudes ütles teina oinale: „Ripputage paun rihmaga kaela ja pidbage oolt, et teel kirjatasko

suud lahti ei te, miina ollen emä kää järrel taško finni pannud, kuuningas tunneb miino sõlmed. Sate kuuninga jure, siis nimetage mõisto kombel, kui ollesite mulle hääd nõu annud ja mind kirjotamise jures aitanud; se toob teile kasso ning au." Kohhékella südda läts rõemfaks, teina üppas logeti ühhest kohhast teisi ja ütles: Reinowadder, armas kaim, nüüd näen selgest, et teie mind armastate ja mulle au tahhate sata. Kõit' issandad sawad mind kiitma, et oskasin tarfa mõtteid ja sõnnu teile juhhatada. Teie saatmine juhtub mulle õnneks. Kas jäänes ei tulle miinoga seltsis? "Ei weel," kostis Reinowadder: "meil on Urgpüksiga weel mõnda räkimist, mis teina susõnaga miino kirjale liffaks kuuningale peab sellestama." — Jumalaga, kallis lallepöeg! ütles Kohhékell lahkudes. Eõuna aealjõudis teina kuuninga kotta taggasi.

Kuuningas küssis, kui tedda paunaga näggi: "Kohhékell, kust teie tullete? kuhho Reinowadder isse jäi, et pauna teie kätte andis?" Dinas kostis: Teina pallus mind, armoline kuuningas, sallakirjad teie kätte tua, mis meie ühheskoos wäljamõtlesime ja üllestkirjutasime; miina ollin teina tru nõuandja ning abbimees. Paunas leiate kirjad, mis Reinowadder kinnipannud ja pauna su kunstliko sõlmedega süddanud. Sa kuuningas käsks, et kobras, kes mitto wõerast keelt mõistis ja kuuninga koas kirjutaja ammetit piddas, pauna lahti teeks ja kirjad wäljawõttaks. Kobras peastis Hintsi abbiga pauna su lahti, agga mõllemad kohkufid, kui tappetud jäänes

werrine pä paunast wälja tulli. Kobras üdis :
 Wägga imelikud kirjad need ! kes neid kirjutawad,
 ehk need oskawad ka luggeda." Siin on Argpüksti
 pä, kudda iggamees wõib tunnistada. — Kuuningas
 ja kuuningana ehmatasid wägga, ja kuningas ütles
 pääd wangotades : "Oh, üllekohtune Reinowadder !
 saaksin sind kätte ! kuddas mind petsid ! oh et siño
 wallet affasin uskuma." Ja kuuningas, kuuningana
 ja kõi ellajad jäiwad kohkuma ning murretsema.
 Agga Lõupard, üks kuuninga liggisullane, ütles :
 "Tõeste ! miña ei mõista miks teie ja kuuningana
 selle ülle ni wägga furwastate. Jätke tühjad mur-
 red mahha ja olge julged ! Eks teie olle rigiwallitseja
 issand, kelle sundi kõi lomad peawad kuulma ?"
 Kuuningas kostis : "Sellepärrast ei tohhi teie imeks
 panna, et miño südda kurb on. Miña eksisin ras-
 kest, et üllekohtuse walle peale oმა trui sõbradele
 kahjo teggin. Messikäp ja Kriimsilm emandaga on
 kolmekeste teotud sures wallus. Et ühhe walleliko
 juttu peale üllema rigi-issandaile teotust teggin, se
 kautab miño niñe kuuningliko au. Miña kuulsin
 kuuningasa palwet, kes Reinowadderi wallet õlpsast
 affas uskuma ; agga nüüd tulleb kahhetsemine ilja,
 ei aita siin enam ükski nõu." Lõupard kostis :
 "Kuuninga issand ! wõtke miño sõbraliko palwet
 kuulda ; jätke leinamist mahha ! tehtud üllekohhut
 wõite jälle hääks teha. Andke karrole ja hundi-
 parile oina leppitusseks, kes isse fitis, kudda tema
 Reinowadderile nõu annud ja abbimehheks olnud ;

sedda kurrust peab teäma meile nüüd kätte tassoma. Pärast sedda lähme ühheskoos sõawäega Reinowadderi kerre peale, püame tedda ellosalt ja pome, kui assi siggineb, tedda seddamaid wõlla, enne kui aega saab uut wallet wälja möttelda."

Se nõu olli kuñinga mele järrel; teäma kästis filmapilgul möllemad ilmasüta teotatud issandad oma ette kutsuda ja neid auoga wasto wõtta. Siis kutsuti kõik ellajad aujärje ümber kokko ja kulutati awwalikult, kudda Reinowadder walletanud ja oinaga seltsis wagga Urzpüksite otsa teinud. "Wõtke!" ütles kuñingas, "hunti ning karmo auoga wasto, leppituseks tõutan neile oina sugguwõssa iggaweseks aeaks pärranduseks." — Löopard tõttas wangi onesse, peastis Messikäppa ja Läne-issanda ahheladest, üteldes: "Miäna kulutan teile rõemsaid sõnumid! kuñinga rahho ning priust! Kuñingas kahhetseb süddamest sedda ädda, mis teile tehtud ja lubbab teile leppituseks oina kõige teäma sugguwõssaga Ma-ilma otsani. Teie woite neid iggaskohhas püda, olgo metsas ehk laggedal. Pealegi antakse teile weel lubba, Reinowadderile iggal kombel kahjo tehha, nisammoti teäma naise ja lastele. Sedda kulutan teile kuñinga nimel. Teäma ja kõik, kes eddespiddi teäma järrel wallitsemas, sawad sedda tõutust piddama! Uñustage nüüd willetsust ja wandoge su ning sõnaga kuñingale ueste truust."

Leppitus olli tehtud; oinas piddi elloga tõutust finnitama, ja seisab weel tänapäaw teäma sugguwõssa hundi ning karmo wolli all. Sealtap se igga-

wene wiikamine ja taggakuusamine tõusis. Hundid tükkivad nüüd julgest lammaste peale, sest et wanast õigus nende käes. — Messikäppale ja Kriimsilmale auustuseks walmistas kuuningas uhke wõeraspeo, mis taks näddalat peti, ja kõige ilmale arwalikult näitis, kudda hunt ning karro ueste kuuninga sõbrust leidnud.

7.

Oh, sedda ello ja õnne! oh, sedda piddu ja põlwe! mis kuuninga koeas peti. Ahjo ferriksed ohkasiid maugo koormade, lauad seppiko ja kätti kuhjate al. Torro-pil ja wiol fergitasiid murrul nore rahwa jalgu. Messikäp istus Kriimsilmaga kuuninga kõrwas, suitsetasiid kartuse-tubakat ja westsiid maggusat juttu; kuuningas püdis neid arwalikult auustada. Ei olnud wanema rahwa mällestusel uhkemat piddu nähtud, kui praego kuuninga koas olli. Arrakas ja noor sif ollid offawamad tanttimehed; orraw, kas ja rahn roñisiid wõidu ridwa möda üllesse, kuhhu iiri, pähklid ja tõukusi otsa olli pandud, mis wõitjale palgaks lubatud. Üksteisest wägise möda püdes libbisesid roñijad ühheskoos mahha. — Rõningad teised wiskasiid kurui, weddasiid wäggipulka, kaswatasid tamme, lõid kufferpalli, ehk teggid muud nalja. Linnu-pigad ja neljajalgsed neiod õiskasid figel Arjo-tralli, üks wana tuddipä arrakas westis ennemuistest juttu. Õllekannud ja winafrusid käisiid saggedast ümber, su iggamehel süddame mõdeduks. Ehk kül wõeraspeolisi küllalti koos

olli, fiiski sadeti iggale pole ueste pallojaid, et rohke-
mine rahwast tulleks. Maanteed ja förtsid ollid terah-
wast täis, otsego olleks kuskil liggimail lata lifumas.

Waña wend Reinowadder seisis koddu ahjo peal
ja ei uffaldanud wõeraspeole tulla, kuhhu mehhike
nahha ehk olleks münud. Tõutatud tekäik ei tulnud
temale mele, waid mõtted käisid ue üllekohtuse tõ
peale. — Kuñinga kotta olli neil päiwil üks waña
kulus laulik ja kandlelöja tulnud, kes mõnda kent-
sajat luggu Reinowadderi issa-issast rahwale kulutas.
Reid laulusi kuuldes läks ellajate selts wägga rõem-
saks: wõitles, üppas, kopsis päid ja sarwi kokko,
laksatas nokka, ehk sillis sulgi ja karwu silledaks.
Poisikesed puhhusid sarwe, lõid supilli, aijasid leht-
pilli ja pao:willet, et mets laksas. Tütтарlapsed
teggid kassi:märssisi, kaste:einast sanikesi ja puñusid
lillesi lindi wisi kokko, mis pärja peale pannid.
Kriimsilma emand olli kuñingasa käest ue saksawärki
tänu sanud; uhkus aijas wañamori niina kõrgekse.
Messikäppa wañem lallepöeg, Wändra:päts, üks
naljakas foera:ammas, oskas Pohla ja Mustlase
tantsi, mis kõikidele teña olli wadata.

Subba ollid kahheksa peo:päwa üllemal lustis
möda läinud, seal astus pissoke koddojänēs, Kanin-
ken nimi, kuñinga ette, lumardas werriise päga
allandlikult ja ütles nukral mehel: „Issand! kuñing-
lik issand! ja üllemad rigi, nõuomehhed! allastage
miño wäetikesse peale. Miina waene olin mõrtsuka
Reinowadderi küsis, et waewalt elloga peasin. —

Gile weike festkommiko aeal juhtusin teed käies Kurjassinnitus mõisa wärrawasse, kus Reinowadder murru pingil kõhhuli maas olli; ramat seisis teina niina ees. Ma astusin tassase sammuga teinast möda. Lipsti! fargas ta forraga maast üllesse ja astus lahkest terretades mulle wasto. Enne kui aega sain terretamist wastowõtta, tundsin ta mõrtsuka küned jubba kuklas. Ruttust kõhhuli eites peasin waewaga teina käest, pistsin kui tuul puñuma. Reinowadder ahwardas täie suuga: kül ma so raipe kassuka teineford pärrin! Miina andsin jalgile lõhna, et kannud wälkufid; ei ehmatas annud aega tähhele panna, kudda üks kõrw mõrtsuka kätte jänud. Werisiks kriimustatud pääst näate teina rabbamise jälgi. Se on awalik kangekaelus ja kuñingliko wolli põlgatus, kui nisuggune rõwel ja mõrtsokas waggaid tekäijaid kiusab ja neile — "

Koddojäneise juttu lõppetas sõnaks warres, lianimäga Wargasilm, kes kuñinga ees nokka kuñardades ütles: „Nuorikkas issand, wäggetw kuñingas! wägga nukraid leina sõnumeid pean teile kulutama. Udda ja ahvastus tõmbawad kelepaelad kangeks! Ei jõua ni pikkalt willetsust teile kulutada kui tarwis lähheks. Tuttustamine lõhhub uest mo furwa süddame ruffuks: oh willetsat luggu! Kes muina forest ilmale tulnud, kaewago miino ahvastust! — Dmmiko effimese kulle aeal wõtsime käo petmise wasto mõne wihm-ussikese surufeks, pañime lingad jalga ja akkasime koddunt tullesse. Terraw.

nok, kallis naisoke miinuga seltsis; kes õnnetust ette
 teadis! Wersta kaks siin pool Rabba kõrtsi leid-
 sime te äres Reinowadderi furnu kehha; silmad
 taggurpidi, keel rippus pikkali suust, mehhike olli
 walmis. Ehmatades tõstisime leina kissa! Reino-
 wadder ei tõstnud kõrwa egga sabba. „Oh ädda
 ja õnnetust,“ üüdsin ma kurtes: „teia mehhikese
 tos on läinud!“ Mõllemad kurtsime teia surma,
 naisoke pühkis põllega silmi. Ellast nookisime teia
 kõhtu ja pääd; Terrawnok kulas, kas südda tuksus?
 Kõit olli waik; meie ollesime wõinud selle peale
 wanduda, et ingelst enäam ei olnud. — Agga kuul-
 gem, mis sündis! Terrawnok waotas kadduno sil-
 mad finni, püdis laiale jänud suud kookolitsuda —
 seal pigistas wõllaroog äktselt ambad kooko ja am-
 mustas karnapsti! mo naisokese pä nookaga tükkis
 otsast; werri purtsatas kaugele. Kõlle luggu sündis
 filmapilgul; ehmatust ei jõna ma räkida. Mo südda
 wärriseb praego kui awa leht; oh õnnetust! Reino-
 wadder ähmas mind; õnnelt peasin lendu, muido
 ollesin teia kõhtu läinud. Toho! kurri loom, mis
 nüüd nähha sain. Ta õggis mo kalli naisokese luie
 ja sulgiga tükkis nahka. Miina willets mehhike näg-
 gin kolledat tööd ja ei wõinud appi minna. Südda
 ei annud mahti ärraminna, ma istusin kõrge kuse
 ladwas kunni wõllaroog ärraläks, siis tõttasin wer-
 rise tö aisset watama. Ei olnud suremad järrele
 jänud kui mõned werre pisad ja kaks, kolm tiwa
 sülled. Ithhe werrise sülle wõttin nooka, mis alland-

lifo palwega kuñinglifo auojärje ette pañen: oh allastage miño waese peale ja andke mõrtsokale jälledat nuhtlust, et wagga werri teie peale ei lähhe kaebama. Tahhate teie temale andeks anda ja nuhtlussega wibida, siis — ärge pange pahhaks, kui järsko wälja ütlen: siis ei maksa teie kohto õigus mitte käsfi s— a!

Kuñingas lõukoer kiffendas mõurades: „Reinowadderi nuhtlus peab põlwe põlwele mällestusseks jääma. Ma tahhan õma kuñinglifo abbeme ja terawad küned mahha eita, kui tedda nuhtluseta jättan. Kergelt uskusin ta luiskamist ja peastfin tedda wiimati wõllast, kuñingasa palwe peale. Egga ma siiski wiimseks kahhetsejaks jä, kes naise nõu läbbi õigelt teelt efsis.“

Messikäp ja Kriimsilm nälpasid teelt, otsego olleks jubba Reinowadderi mauf ferriksel olnud; agga kuñinga põllewa wihha pärrast ei usaldanud nad rälida. Nattofese aea pärrast ütles kuñingana: „Ärge wihhastage ülle liga, armoline issand. Sagge wande tõutus teeb teie wäewalla ja sõna wõlli wiimaks rahwale naeruks. Wanne ei olle karjapoistefeste mäangi assi. Mis tarwis teie wannute? Andke ennemine käske, et mõningad wälja lähwad, Reinowadderi käed selga seuwad ja tedda seie towad. Siguse põhhi on mõnikord paljo süggawam kui arwatakse. Efsiteks pange kaebajad Reinowadderiga suud su wasto. Seisaks ta siin, kes teab, kas mõne kaebaja su ei lähheks lukku? Mitto püab teise peale

Taebades oma kurjust finnikatta. Reinowadder on mino arwates wägga tark mees, sellepärrast pallus sin teina eest. Olgo ellokäik kudda tahhes, teina nõu olli iggaskohhas mõnus. Kes kõik ette wõib teada? Ülleliig kirus on meletu asja-tallitaja, agga mis pikka mõtlemisega ette wõttate, sedda tehke."

Lõupard ütles: "Kuuningasa nõu on hä! Wõttem teina wabbandamist essiteks kuulda. Kutsuge tedda kohto ette; mis seal õiguseks mõistetakse, sedda täitkem filmapilgul."

Kriimsilm issand kostis: "Wabbandago Reino-wadder ennast, kudda tahhes, mino mõistan tedda siiski ukka. Wai kas unnustasite jubba, kuidas ta falla warrandusega kuuninga pettis, mis Tõlparro-allika liggidal Narrika põesa al seisab? Teina wal-leskeel on kõiki petnud, meid Messikäppaga äbbi ja teotuse sisse saatnud. Teina kurjateggija lusib nüüd möda nõmme ja räggastikusi, wagga tekäijaid tagga-kiusates. Teina nahk peab õrrele sama. Miks ta seie ei tulle, kui ta süta on?"

Kuingas üdis: "Lõppetagem lorri. Kõik walmistago ennast sõa wasto, et kuendamal ommikul walmis ollete, minoga wäljaminna. Seie, suremad issandad! tulge raudrides ja kilpitega! teised allamad wõtko wibbud, lingud, nuijad, oddad ja tapperid kätte; küned ja ambad olgo pealegi iggalühhel ter-rawad. Wapramad mehhed tõstame sõawäe pea-likuks. Meie wõttame wäe kaupa Kurjasünnitus mõisa kõige warraga."

Koggofond tõstis ühhest suust rõemo kiffa sedda kuuldes.

Pärrast nõupidamist pugges Irmabbe määrallaja teiste ulgast ja tõttas Reinowadderile sõnumeid wima. Teel rääkis ta isseennesega: Nüüd on wana Iel leilis! muido seisis ta iggaskohhas meie eest, kes nüüd temale abbiks tulleb? Ello, mõisi ja warra lõppetakse korraga.

Kui ta weike widdewikul Kurjasünnitus mõisa jõudis, tulli Reinowadder wärrawas temale wasto ja ütles lahke sõnaga: „Terre tullemast, kallis Iel-lepoeg! Miino meel mölgub rõemo teid nähhes. Miks te ni firest jooksite, et rinnad lõetsuwad ja kassukas suitseb? Mis udise hääd teie keleke mulle siis kulutab?“

„Miino kurjad sõnumid ähwardawad willetsust“, kostis Irmabbe. „Waewaga peasin seie! Teie auo, ello ja warra, kõif on kimbus. Ma näggin kuñinga tullise wihha, — tema ähwarduse mõur umiseb praegomo kõrwas. Kuendamal ommikul tulleb kuñingas sõawäega teie kallale. Undke jalgile tuld, enne kui õnnetuse rahhe pilwe teie kaela langeb. Messikäp Kriimsilmaga on kuñinga sõbrad, iggamees peab nende pilli järrel tantsuma. Teid sõimatakse rõõwliks ja mõrtsukaks. Koddojänes ja warres tõstsid uut kaebtust teie peale. Sõawankrid, wibbud, oddad ja tapperid, ambad ja terrawad küned on teie wasto walmis, kuhhu waene peasete?“

Reinowadder küssis naeratades: „Kas teil mid-

dagi suremat posti, taskus ei olle? Se tühhi assi ei pane mind kohkuma! Wandugo nemad sadda-
 forda mulle ukatust: ma sadan nende wanded
 tuulde. Saatke tühjad murred tuulde, armas lelle-
 poeg, nemad ei wõi mulle middagi teha. Ustuge
 tuppä, leiba wõtma. Teile õnneks püüdsin tänä
 faks nored meikad, mis teile wistist maitsewad.
 Urge niimetage Ermelinala sest sõna, mispärrast seie
 tullite; naisterahwas teeb parmust wärblase. Omme
 lähhen teiega seltsis kuõinga kotta. "

Ernabbe tõutas ello ja warra rõemoga sõbra
 luõastuseks anda; Reinowadder tänas lahke lubba-
 mise eest, üteldes: "Kui nad mulle mahti annawad
 wabbandada, siis pettan libbeda kelega kuõinga ja
 teised issandad. "

Tuppä astudes leidsid nemad maggusa roa jubba
 laual. Nored meikad maitsefid iggaühhele mokka
 möda. Sõma laual ütles Reinowadder märale:
 "Wadake miõno wisakaid poegi! Kossel ja pissoke
 Rein sawad mõllemad üksford meie sugguwõssale
 auuks. Weiked kelmid ahtawad jubba isse toitu
 püüdma ja tewad mulle iggapääw rõemo; üks napsab
 kanna poekese, teine tuikese ja pardi poea. — Metsas
 lufides õppetan neid, kuidä kütide, koerte ja lin-
 gude eest nahka peawad oidma; mõne näddala pär-
 rast wõin neid üksi sagile läkkitada. Mängides sas-
 siwad kohhe teine teise kõrrist kinni, ja on nõnda
 õppinud, et kohhe küned turja peale ja ambad kõr-

riise affawad, sellepärrast ükski loom nende küüsis laua ei sippelda. "

Urmabbe kostis: "Misuggused lapsed tewad wañemale rõemu ja meie sugguwõssale auo. "

Reinowadder pallus juttu lõppetada ja puhkama eita. Põrrenaine olli põhku põrrandale pannud, kuhhu peale kõik ühheskoos puhkama eitsid. Reinowadderi issanda püksid sõelufid püüli, ei tulnud õ otsal unni tema silma. Enne koitu tõusis ta assemelt ia ütles filmi lakkudes naisele: Olge murreta, kallis ing! ma lähhen lallepoeaga kuñinga kotta mõnda tühja asja selletama. Pange illusast majja ja lapsi tähhele. Peaks keddagi miño järrele küssima, sellele andke lahkest lühhidelt wastust, pitkemat lorri ehk kõrwa fossimist ei olle kuskil tarwis. Piddage wärrawad ja uffed luffus; tühjad murred saatke tuulde!

Ermelina wastas: "Urmas mees! mis teid kuñinga kotta sunnib miñema? Wai kas unnustasite wimast luggu, kus waewaga wõllast peasite? "

"Tühhi tuul!" naeratas Reinowadder. "Kannepid on alles külwamata, kust mulle wõlla ohheleko tehakse. Ma ilmas juhtub mõnda: üks kautab sutäie ammaste wahhelt, teine leiab odetud kassust foggemata kahju! Tühja asja tallitusele pean kuñinga ette miñema; waenlaste ulk ei tohi miñusse puutada. Nende rumalad nõuupidamised lähwad tühja. Jumalaga, armoke! " — Sedda ütteldes astus ta märaga uffest wälja.

Nattofese aea pärrast töttasid neimad ülle nõmme linna pole. Reinowadder ütles: „Sago meie käigist, mis saab, miino südda lodab õnne. Armas lellepoeg! Pärrast wimist pattude tunnistust juhtus mulle jälle mõni pissoke eksitus, mis teile tahhan tunnistada. Waña Messikäppa kerrelt nülgin tükki nahka, ja wõtsin Kriimsilma issanda ja emanda kingad jallast. Wallega teggin ennast pai-lapsiks ja saatsin teised kuñinga wihha alla. Kuñingale luiskasin ühhe pikka ennemuistese juttu, mis tedda Kallewi poea waña-warrale pididi juhhatama. Siis näppistasin Urgpüksi, pañin ta werrise pä pauna ja läkkitasin Kohhekellaga salla-kirja niime al kuñinga kätte. Kohhekellale makseti mõrtsuka palka. Ka koddojäñesse kõrwa frimustasin werriseks, egga ol nud miino sü, kui ta elloga peasis. Warrefse kae bamine on tõssi: teña naisoke läks miino watsa. Suremad ei olle pärrast wimist tunnistust juhtunud, agga üks waña luggu hundiga jäi mul wimati unustusse, sedda pean teile räkima. Üksford leid sime teet käies musta mätta warsaga karja maal. Priiske wars wõis ehk nelja kune olla; Kriimsilma sögi-issu süttis warsa nähhes põllema, ta pallus mind fulata, kas wars müa ja mis ind pididi ollema? Ma astusin liggemale ja ütlesin lahfelt terretades: „Armas mätta-emand! kas ehk wars teil müa on?“ Mätta wastas: Kui küssitud inna täielikult mulle

mafsate, siis olgo wars teie oına. Warsa ind seifab mul taggumise jalla kabja al. Ma mõistfin mārra pilkamise juttu ja kostfin allandlikult: „Lug gemine ja kirjutamine jäi mul lapse põlwes õppi mata; egga olle ma isse warsa ostja, waid Kriimfilma issand nõuab warsa inda. Mārra ütles: „Dulgo ta küssima!“ — Ma rāifin taggasi tulles luggu hundile, küssides: kas ta pididi oskama luggeda?

Teina wastas: „Kül sellega forda same! Ma käifin poisikese põlwes liggi aasta kreis kolis, kus Weene ja Saksakele kirja luggema õppifin.“ Sedda üteldes läks ta mārra jure ja ütles: Rāita mulle kabja alt warsa inda, waña moor? „Seal ta on!“ ütles mārra, jalga ülestöstes, mis eile seppal uest olli rautatud. Mārrafe lopsatas ni ossawalt Kriimfilma fulmo peale, et waña mees uimaseft mahha langes; mārra ruttas warsfaga tullist nelja koeo pole. Rabbatud hunt seifis tüf aega kui surnud, enne kui pād töstis ja hundi tänni laulma affas. Miina küssifin liggemale astudes: „Dño issand! kuhho mārra läks, et te üksi laulate? Selletage mulle, armas kolitatud mees, warsa inda?“ „Dh, Reinowadder, wennikene!“ wigas hunt: „ärge tulge pilkama, mul on fibbe luggu käes. Dh, sa kõrgejalgne mārra-lits! Tühhi sago sulle kätte tassuma! Rabbi olli waenlasel rautatud kue terrawa naelaga, misga kuus frammi miño fulmo peale löi, se olli teina firri. Dneks et ellama jäin.“ — Ni, armas lellepoeg! olli luggu Kriimfilmal mārraga. Undke

mulle wañad pattud andeks, enne kui kohto ette lähheme.

Urmabbe ütles: „Teie eksituste wõlg on suur, egga kaswa surma wasto ma peal rohtu! Hä olleks kui jänes Argpüks ja warres Terrawnok alles ellaksid. Teie liggiseiswa surma tunni pärrast annan pattud teile andeks. Waenlased kippuwad wäekaua teie kerre peale! ja Argpüksti tapmine teeb teile kõige suremat pussi. Miks te kuñingat furnud jänekse päga läksite narrima? Sedda luggu ei jõua teie wabbandada.“

„Ei olle wigga!“ ütles Reinowadder. „Uskuge, mis ma teile ütlen. Kes Ma: ilma karrast õlpsalt läbbi tahhab sada, se ei wõi iggas kohhas ni waggaks jada kui need, kes pühha one warjul peidus ellawad; meekauamees lakkub mõnikord ka magusaid sõrmi. Jänes olli surem süüdlane kui miina; miks tal ni lihhaw ümmargune kehha olli? Kuis jõudsin sedda nähhes sögi:issu kustutada? Sõbrus on hä küll, agga ma armastan isseennast enam kui teisi. Argpüks ja Kohhewel ei olnud miina sõbrad, nende sõbrus olli filma kirjaks rahwa ees! Pat on nüüd miina, kahhi nende pärrandus. Mõllemad rumalad leidsid oma rumaluse läbbi otsa. Teate isse, armas lellepöeg, mis irmo ja äddaga jel korral kuñinga käest peasin, ohhelik olli mul jubba kaelas; — ei olnud mul seal nalja. Kes neid fundis mind saatma tulla? Eks nad teadnud, et ma neist tugewam ollen? — Wõttan miina waene mees kus-

filt kaña :poea kinni, siis tehakse suurt kárra ja kiffendatakse: „poge warras wõlla!“ Weiked wargad puakse wõlla, sured tõstetakse tõlda. Sedda ollen, armas lellepoeg, iggaskohhas tähhele pannud, ja kui mul imo peale tulleb, siis teen nisamoti. Mis sestki kassu saab, kui kegi parrem tahhaks olla, kui teised; parremad ei jä meie päiwil rahwa suus ka laitmata.“

„Armas lellepoeg! rahwa nuuskur niia oskab iggaühhest nurjato asja üleslusida, egga wässi kellegi feel sedda rákimast, mis teisele laimo ja kahjo teeb. Nemad laulwad ja lorrisewad ühtepuhku kurja, ja ehk kül ka mõnda hääd suremist ja weikemist issandist neile teadawaks saab, siiski ei tehta sest ial pikkemat juttu; tulleb üsna õnneks arwata, kui sedda opis ärra ei sallata. — Naerowäärt on miino arwates ruinaluse uhkus ja tühhi kõrkus, mis ellajaid allati taggakihutab, et üks teise ülle wallitsejaks püab tõusta. Dskafsid nad koddu naissi ja lapsi karristada, ehk kangekaelust perret wallitseda ja oma pissufest warrandust kofko oida, siis olleks ni paljo hääd; agga nimetud pissofesi tallitusi ei jõua nad täita ja fippurwad siiski surema ammeti peale, kus enam oido ja tarka arru tarwis lähheb. — Ükski ei tahha omas seisuses rahhul olla; iggamees püab issanda niime ja õlpsamat põlwe! Kuis peab luggu Ma : ilmas parremaks miinema, kui walle, pettus, wargus, walle : wandumine, rõwimine ja tapmine iggalpool sigginewad? —

Rahwas ussub õlpsamalt wallet kui tõt, wõttab ennemine kurja kui hääd õppetust wasto. Kes nende suud möda oskab lorriseda, se on nende mees. Mõni pardi-issand tõusis meie päiwil ramato-fir-jutajaks; issa-äni fitis pealegi pilo-pappa laulu ja pilo-pappa nof tõusis kõrgele. Lorrifandjad ja Metsakakkud pandi ramatutele nimeks, mis rumalate ellajade rahhataskud tühhendasid ja waimoliko firjutajate kufrud mammonaga täitsid. Linnud ja neljajalgjed! kui kawa tahhate petjatele rumaluse tolli maksta, kes teie raswaga endaid numawad?

„Wai kas arwate neid parremaks, kes allati käed ristis ja filmad pörite ohkades ümberkäiwad, ennast warjule pandud waimoliko annete õffalifeks kiitwad ja teistele jutlust lähwad teggema? Mõne sesugguse wagga ellajale juhtub foggemata ka ilmuliku tülli, kui wõera põldu sallamahti külwatud seme päikese paistel iddanema tõuseb; wõssuke saab teistele nähtawaks. Ugga mis meil siin piksemalt keeldud armastuse külwist räkida, se on üks kõik, kudda idduke tõusis; ätski ei wõi selle eest, kudda ta ilmale tullu. — Sallapõllus iddanenud wõssukesed ellago wisakast teiste ellajate ulgas, ja ärgo mingo koera kutsikas ial sellega sureldama, et issa-poolt rebbase ehk hundi suggu temasse putunud. Misuggune sureldamine sadab iggakord äbbi.“

„Pel!“ üdis Irmabbe määr: „teie tahtsite oma pattu tunnistada, ja akkate teiste peale fohhut mõistma! Teil on endal wõlga küllalte; jätke teised

rahhule. Igga mees kandko omä koormat ja püüdko ükskord tehtut tööst wastust anda. Sellepärrast et teie Maailma luggu ni põhjani ärratunnete, peafsite isse teistest parrem ollema. Tarkust on teil küllalti, õigusest on pudu. Teie ollete üks künal, mis teistele walgust näitab, agga isse pimedas ellab. Teist saaks hä lamuaste foolmeister."

Maggusat juttu westes ollid nemad kuüninga koea liggi jõudnud, kus kawwala Reinowadderi püksid jahwatama alkasid. Seal jõudis perdit Martin neil wasto. Tema ütles rebbasele: "Olge julge, armas täddi-poeg!" ja nõudis pikkemalt asja otsust.

Reinowadder kostis: "Mulle juhtus jälle kogemata pissokest tülli, faks waenlase kerre, koddos jännes ja warres, läksid tühja asja kuüninga jure kaebama, et ühhel kõrw, teisel naine miino kätte jänud. Saaksin kuüningaga räkima, siis lähheks nende kaebamine tuulde. Snnetumal kombel ollen praego Kriimsilma sü pärrast wande al, süiski ei ussalda ma pikka teed ette wõtta, kus naine ja lapsed warajata koeo jäwad. Peaseksin nuhtluse alt, siis wõiksin julgest kuüninga ette astuda ja pissokest tülli seal waigistada."

Martin ütles: "Ma lähhen praego Kurrefare, seal tahhan teie wõllad ühhes ärratassuda; wenna kombel seisän ma teie eest. Miina ollen kohto kirjutaja, tean selgest kõik kohto-seadused ja saan teie asja õlpsalt toimetama. Mul on seal suggulasi ja sõbru küllalte. — Minge julgest kuüninga

fotta, miño abbikasa Suudmöda on seal, kes kuüninga ja kuüningasa jures wälleda mõistuse pärrast armo leiab. Kül Suudmöda tarkus teile seal abbi saab andma. Kes õigust otsib, peab sõbru nõudma. Miño faks källi, kolm poega ja palju teisi suggulasi on ka kuüninga koos, kes kõid teie poolt seisawad. Olge murreta, wana sõna ütleb: kel' kuffur, sel' kohhus."

Reinowadder tänas hä lubbamise eest ja tõutas ükskord Martina sugguwõssale kätte tassuda. Siis lahkusid nemad. Reinowadder ja Trmabbe läksid kuüninga jure, kus waenlasi ulgakesti koos olli.

9.

Kuüninga fotta astudes näggi Reinowadder perekat waenlaste ulka, kes otsogo kaarnad raisa ümber teäna surma peale walwasid. Seal läks ta meel kahtlaseks ja julgus olli lõppemas, siiski tungis ta kartmata näoga issandade keskelt läbbi kuüninga auojärje ette, Trmabbe teäna kannul. Määr fossis fallamahti Reinowadderile kõrwa: "Sõbber rebbane, nüüd ei olle aega arglaseks minna! Urwast õnne arglasel, õn on wäpra abbimees!" Rebbane wastas: "Tõssi kül!" — Ümberwadates näggi ta mõningaid suggulasi rahwa seas, wägga wähe sõbru, agga sedda rohke mine waenlasi. Teäna langes kuüninga auojärje ette põlwile ja räkis siis pikkamiste:

"Se, felle silma ees kõid awwalik ja kellel wolli iggawest on, sago kuüningliko issandat ja eman,

dat faitsema, möllemile tarkust ja häid mõtteid andma, et pikkal meel õiguse ja üllekohtu wahhed ärratunneksid; sest wägga paljo wallelisko asja on rahwas lifumas. Surema ossa tiggedus seisab wagga wäljaspoolse warjo al peidus. Seisaks iggamehhe süddame mõtted teäma otsa ette kirjutatud, et kuuningas neid nääks, miäno kulmo pealt loeksite teie süis, et mul wallet ei olle, kui ütlen: teie sund ja tenistus on miäno surem rōem. — Mōäned tiggedad on julgenud miäno peale walle juttu tõsta! nemad on kaebtusi teie kuuningliko kõrwa tõstnud; agga ei jõua nemad mulle kahjo tehha egga kuuningliko elduse allikat miäno eest ärrapeita. — Miäna ollen iggast süüst prii! Tah, armoline issand! ma tean, et teie tarkust ja õiguse armastust keddagi teelt ärra ei jõua eksitada; olgo waenlased kangemad kui fanged."

Sedda juttu kuuldes tungisid kõdik ellajad ligemale, iggamees paäri Reinowadderi julgust imeks; teäma üllekohhus olli awalik, peasmist ei olnud lota, sellepärast iggaüks kohto mõdistmise otsust kuulda ihhaldas.

Kuuningas ütles: "Täna ei sa lai su sind peastma; ireke on lõksus! Mittokord said walle ja kawwaluse läbbi kohto alt priiks, täna wiakse nahk sul õrrele! Sa fidat enda truust? Wata, pois! koddõ-jänes ja warres tunnistawad siäno truust. Sest ainokesest sükkist olleks küllalte, agga igga sammu näitab uut furja üllesse. Siäno wak on kuhjaga täis; walle ja pettus ei aita. — Miiks ma angutades siäno raispe

pärrast suud kullutan? Kohhus wõtke sind kässile, siis ohhelik kaela ja wõlla!”

Reinowadder mõtles: Olleksin parremine toeo jänud; kudda siit peasen? Sago, mis saab: ehk leian mõrra põhjas auku, kust läbbi peasen. Katsume õnne! Siis ütles ta kuuningale:

„Wäggew kuuningas, kõrgetsohki würst! kui teie käst mind surma mõistab, siis ollen surma wäärt. Ugga, armoline issand! andke mulle nattoke aega asja ärraselletada. Waenlaste walle feel on teid petnud, muido olleksite asja läbbi arwates parremat otsust leidnud. Teie wõtsite enne mittokord miño sõna ja nõuu kuulda, kuulge ka tänna miño juttu. Kes tohhib teie armo ja miño wahhele oma niina pista? Nemad tullewad kaewama, kui mind kaugel teadwad; pange neid miinuga suud su wasto! — Pärrast wõite kohhut mõista, kudda tahhate. Urwast seisin teie meles, kui teie ello ja õnne pärrast möda maad ümber käisin. Kuis olleksin julgend teie kotta astuda, kui mul middagi süüd inge teadawal olleks olnud? Seal olleksin ma pakko puggenud. Wai kas Ma ilma kuld ja warra mind kindlast mõisast seie olleks jõudnud petta? Mul ei olnud mingi eksitust, sellepärrast tullin kutsumata seie. Täddi poeg Martin läks miño assemel kurresare, sellepärrast wõisin teie ette astuda. — Wai pissoke filma teender koddajänes mino peale luislanud? Ustugo mehhike seie, siin ma seisan! Ugga õlysam selja tagga räkida, kui filma ees! Enne läbbikulamist

ei tohita kōhnut mõista. Mõllemad kawatlad kel-
 mid — warres ja kōddojānes — on miño käest
 mõnda hāād sanud. Donaeile ommiko astus kōddo-
 jānes lahkest terretades meie ukse ette, olli wāssinud
 ja pallus nattoke süa. Pallusin tedda tuppa astuda
 ja meiega surust wōtta. Perrenaine tōi leiba ja
 marju lauale, meil olli paastopāāw. Kui wōeras
 kōhtu täitnud, astus miño nozem poefene laua
 jure ja kāppas ühhe üllejānud leiwa korokese laualt.
 Sōbber kōddojānes andis poisikesele kōrwa lopsu, et
 werri suust ja niñast wälja purtsas. Seal sassis
 miño wañem poeg ābbemata wōera tuttist finni ja
 rapputas mehkisesse kassokat. Miña ruttasin taple-
 jaid lahutama, karristasin poega, miks ta wōera
 kallale olli lāinud, ja sellega olli asji otsas. Leidis
 kōddojānes riust kahju: leppigo sellega; ta olleks
 enām malka sanud, kui miña appi ei olleks lāinud.
 Se on mulle nüüd täñuks, et kaebama tulleb. —
 Warrefse luggu sündis nõnda. Teñma tuli ohkides
 miño jure, rākis: kudda naine sure ablusega kiiska
 sües lu kurko olli ajaminud ja selle kätte lõppenud.
 Kus se õnnetus juhtunud? jäi mulle teadmata.
 Ohk tappis rieldes isse oma naise ja püab süüd nüüd
 teiste peale tunnistada. Warrefse tiwad ullatawad
 kõrgemale kui miño üppamine, kudda olleksin ma
 Terrawnoffa kätte wōdinud sada?

Tahhab keddagi miño peale süüd tunnistada,
 se astugo ette ja tehko tunnismeeste su läbbi asja
 tõeks, kudda kōhto seadus. Kellel tunnismehhi ei

olle, se tulgo wõitlema. Siin ma seisán! Niime-
tago nemad páwa ja kõhta, millal ja kus rammo
akkame katsuma. Andke mulle armolikult lubba,
wána muistest kombet möda tülli lõppetada." —

Rahwas páni sedda kuuldes Reinowadderi jul-
gust imeks; mõllemad pealekaebajad — koddajänes
ja warres — ei usaldanud üht sõna enam ráfida,
waid láksid ehmatades kuñinga koast wälja. Minnes
ráksid nemad issekeskis: „Pahha luggu, et feddagi
nágemas ei olnud. Kuis jõuame temaga wõidelda?
Jágo asfi parremine nisammoti; kül ta ükskord ka
õma tenitud palka saab leidma.“

Messikáp ja Kriimfilm nággid nukral meel ka-
bajate minikut. Seal üdis kuñingas: „Kellele
Reinowadderi peale kaebamist, se astugo ette ja
tehko su lahti? Gile olli kaebajaid küllalte, nüüd
seisab süüdlane meie ees! kus áhwardajad jánud?“

Reinowadder ütles: „Se on kurri Ma: ilma
wiis; selja tagga sossitakse ja mõistetakse süüd mit-
mele, agga kui mehed isse kuulmas, siis lähwad
wallelikude suud finni. Warres ja koddajänes olleks
koes parssile jánud, kui nad mind siin olleks tead-
nud ollema; nüüd poewad mõllemad peito ja pallu-
wad sallamahti süüd andeks. Ma leppin nende ab-
biga! Sest nááte selgest, armoline kuñingas! mis
seal tõuseb, kus kelepeksjatele lubba antakse trui-
teenrite selja tagga lorriseda. Miña kül neid ei
karda, agga teiste kassuks pean sedda nimetama.“

„Kule, wõrrokael! mis ma sulle ütlen,“ kár-

gatas kuuningas. "Siia mõrtsukas ja varras! Mis kurriwaim sind taggafihutas, et miino ustawa kirjafandja Urgpüksi ärratapsid? Mis kurja olli wagga loom sulle teinud? Eks ma annud sulle wañad süüd andeks? pealegi weel pauna ja kingad, misga wagga teele piddid miinema? Siio mele-parrandamise effimene tö tappis wagga Urgpüksi; Kohhekel piddi kirjataslus tema werrise pä seie fandma; tema tunnistas sure kohto ees: Reino-wadder sadab teile kirjad, mis meie ühhel nõul kirjutasime. Paunas ei olnud muud kui jäänese wer-rine pä. Selle teotuse pärrast käskisin Kohhekella ärraukkata; sedda sama palka peab ka sulle sama."

Reinowadder küsis kui ehmatades: "Kas Urg-püks ja Kohhekel surnud? Oh, miina waene, mis miinust nüüd peab sama? Miino kallim warrandus on nende kelmide läbbi ärrakaddunud. Mendega saatfin teile, armoline kuuningas, wägga kallid annid, et keñamaid Ma-ilmast kuskil ei leita. Kes wõis ial uskuda, et Kohhekel Urgpüksi mõrtsukaks ja mino warra rööwliks piddi sama? Wata imet! mis süggaw põhhi waggast jookswal weel on."

Kuuningas astus wihhaga toast kambriisse, ei wõtnud Reinowadderi juttu otsani kuulda, waid piddas nõuu, temale mõrtsuka palka anda. Kuuninga-anna olli perdiko emandaga maggusal juttul, kui kuuningas ülle läwwe astus. Suudmõda olli kuuningal ja kuuningasal armas; sellest tõusis Reino-wadderile kassu. Suudmõda olli kolitud, tark ja

offaw juttu peale, iggamees näitas temale auu. Kuninga wihha nähhes, ütles Suudmöda tõssise sõnaga: "Subba mõnekorra wõtsite, armoline issand, miino juttu kuulda, mis ial teile kahjuks ei olnud; kuulge ka täna miino leppiliko sõnafi, mis armsa suggulase kohta rāgin. Sugguwõssa ei wõi ükski sallata; werri on paksum kui wessi. Sel korral ussun pealegi, et Reinowadder süta on, — muido ei oleks ta ussaldanud seie tulla. Tulletage mele mis tühja lorri ja walle kaebtust rahwas Reinowadderi issa peale tõstis, kes teie tru sullane olli. Kurri kaddedus püdis ühtepuhko tema hääb tööd laita, siiski jäi õigus tema pole; tema seisis suremas anus kui Messifäppa Kriimsilm, kes kui rumalad tollwannid ei kochoseadusi egga warjoliko asju ei tunne."

Kuningas wastas: "Tohhite imiels panna et Reinowadderi peale wihhane ollen? Tema rōwel ja mõrtsukas tappis iljaeego wagga Argpüksfi, ekkstas Kohhekella kurjale teele ja salgab nüüd luggu, kus kõik ühheskoos tema peale tunnistawad, et ta warguse, rōwimise ja mõrtsoka tö läbbi miino allamaid pinab."

Verdikana kostis: "Arwaks leitakse Ma-ilmas neid, kes targa arroga iggas tükkis mõistlikult oskawad ellada. Surem ulk wihkab nisuggusi mehhi, nõnda ka Reinowadderiga luggu. Siiski ei jõua sallakaddedus ial meie mällestust kustutada, mis tema tarkus hääb on teinud. Tulletage mao ja mehhe tülli mele, kes üksford teie auojärje ees õigust

otfisiwad, — Reinowadder üfsi oskas seal mõnusat nõuu anda.”

Kuüningal ei olnud niimetud juhtumist eñam selgest mällestusfes, sellepärrast käsks, et Suudmõda piddi räfima.

„Nuoliko issanda käsfo täites juttustan luggu,“ ütles Suudmõda kumardades. „Paar aastat teed tulli üks suur lendaw maddo ühhe tallomehhe peale kgebades teie ette. Maddo olli aia mulgust läbbi puggedes koggemata lingu langenu, midda eñam ta sippeldas, sedda tuggewamast pigistas silmus teña fehha ümber finni. Üks teed käies tallomees juhtus senna; maddo aine kelil tallomeest palluma, et mees tedda paelust peastaks. Mees lubbas peasta, kui maddo enne wanne kombel olli tõutanud, et ta teñale wigga ei piddand teggema. Lingust peastetud maddo läks mehhega seltsis eddasi, kuni ta nälga tundis ja mehhe kallale kippus. Onnekaupa peasis mees, kõrwale pörkades, teña käest. „Kas se on minno palk ja siño wande tõutus?“ küssis mees. „Üdda ajjab ärja kaewo!“ kostis maddo: „mul on nälg käes.“ Mees pallus ni kaua kannatada, kuni nad teistega kokko saaksid, kes õigust piddid mõistma. Mõñed waod maad eddasi minnes leidsid nemad waña kaarna poeaga jõe kaldal. Maddo kutsus kaarnaid kohhut mõistma. Waña kaarn ütles, kui tülli olli kuulnud: „Siña wdid mehhe ärra süa!“ sest ta lotis endale sagist ka ossa sama. Maddo olli sellega rahhul, agga mees ütles: „Kes

isse warras ja rōwel, ei tohhi miñõ peale kohhut
 mõista! Meie tahhame pikkemalt õigust otsida.“
 Maddo olli sellega rahhul ja neñad läfsid ühhes-
 koos eddasi. Seal tullid hunt ja karro wasto.
 Neñad affasid kohhe nõuo piddama; mees seis-
 fanges irnus kiskjate keskkel. Hunt ja karro ütlesid
 kaarna wiisi: „Maddo wõib mehhe tappa, sest teñal
 on nälg.“ Agga mees kargas kõrwale, kiffendades:
 „Urta te üllekohhut! — Need mõrtsokad ja rōõwliid
 ei tohhi miñõ peale kohhut mõista; lätki kuñinga
 jure. Mis kuñingas õiguseks arwab, sellega tahhan
 leppida.“ Hunt ja karro ütlesid naeratades: „Sa
 wõid õnne katsuda, siiski jääb õigus maole.“ Nõnda
 tullid neñad ühheskoos teie kuñingliko kohto ette;
 Kriimsilmal kaks poega Laiwats ja Taitmata
 kargas, kes ka mehhest offakest lootfid sada. Abbe-
 mata ulgumise pärrast aeti neid kuñinga koast wälja.
 Mees juttustas õma willetsat luggu ja pallus teilt
 õigust ja armo. Maddo ei salganud mehhe abbi
 egga enda wande tõutust, agga nälg olli suur, selle-
 pärrast ei wõinud ta mehhe peale allastada. —
 Teie ollite, armoline kuñinga issand, sures mures,
 sest mõllemil nais õigus ollema. Ühhel pool seis-
 mehhe häteggõ, teisel pool maõ pinaw nälg: kellele
 pididi õigust mõistetama? Mõumehhed kutsuti kõkko;
 surema offa arwamist mõda olli surem õigus maõ
 poolt. Seal tulli Reinowadder senna; teie andsite
 kohtomõistmise teñna õleks. Kui Reinowadder tülli
 olli kuulnud, ütles ta targa sõnaga: „Enne kui

Kohhut mõistan, pean ma seal aia mulgus lingus näggema, kus tallomees tedda leidis." Maddo seuti siis jälle aiakultu lingusse; Reinowadder ütles: "Küüd on mõlemad endises seaduses, kudda nad enne tülli olnud; kasso ja kahhi on alles endine; mino arwates näitab diguse otsus selgest wälja. On tallomehhel imo, siis wõib ta teistkorda ma lingust peasta; kui ta sedda ei tahha tehha, siis jägo maddo lingu; mees wõib oma teed minna. Kohhus on otsas."

Teie ni hästi kui teised ollite Reinowadderi targa kohtomõistmisega rahhul, tedda kiredi iggal pool ja tallomees läts sure tänoga ärra. Pärrest sedda rägiti kuüninga koas: "Karro ja hunt on sõas waprud mehhed rammo pärrest, agga targaks nõuandjaks nemad ei kõlba. Pealegi tewad nemad rigile kahju, kui rahho aeal oma rammo teistele kahjuks näitawad, ja seal kus tubba põlleb, kassokat lähwad soendama. Sggas kohhas peab muina rekko walgega neile jäma ja muina koor antakse teistele." Armoline kuüninga issand! andke Reinowadderile seford andeks! Tema pissokesed kõwwerused on tühjaks arwata sure kasso wasto, mis ta tarkus teile siggitab."

Kuüningas lubbas asja mõtlemise peale jätta, ja rätis siis isseenesega: "Reinowadder on kelmes tohhib tedda uskuda, ehk jõuab tema kawwaluse wasto seista? Hunt, karro, issane kas, koddojanes ja warres on kõik tema kimpus olnud; ühhelt nülgis kingad, teise paani näppistisse, kolmandalt

wõttis filma, neljandamalt kõrwa, wiimselt naise ello. Tõeste teäma on üllekohtune!"

Teäma on tark ja kuulsast wäggewast sugust!" ütles perdikana.

Pärrast üllemaal rägitud salla nõuopiddamist kambris astus kuuningas lõukoer jälle kohto-tuppa, kus ühhel pool Reinowadderi sõbrad, teisel pool waenlased seisid. Kuuningas rätis waljo sõnaga: "Reinowadder! kuis wõid sa Argpüksti tapmist wabandada? kuis sedda ärrasalgada, et teäma werrise pämiño kätte lätkitasid?"

"Armoline kuuningas!" ütles Reinowadder: "Kuulge essiteks miño wabbandust; arwate mind süüdlaseks, siis tehke mulle filmapilgul otsa, et ädast ja murrest peasen. Ulleanneto Kohhewel on miño kallima warra paigale pannud; sellepärrast kautas wagga Argpüks ello. Sure ussaldamise läbbi ollen sõbra ja warra korruga kautanud,

Suõmõwa ütles: "Ärge eitke sellepärrast meelt! Ehk wõime kaddunud warra üllesleida, kui meile kulutate, mis ollete kautanud?"

Reinowadder üdis: "Kui wabbandusega kohto alt peasen, tahhan ma tüddimata kõif maad ja rigid läbbi läia, kunnii kalli warra üllesse leian, ehk peaksin isse seal jures otsa leidma." —

10.

"Oh miño auus kuuningas ja armoline issand!" allustas Reinowadder juttu. "Ändke lubba rahwa

Kuuldes üllestunnistada, mis andeid ma teile saatsin. Miño tahtmine olli hä, ehk kül teile suremat kassu sest ei sanud. Eßimene kallis ande olli üks pene- mast kullast tehtud sõrmus. Sõrmukse sissepole külle peale ollid kolm Ebrea keele sõna kirjutatud, mis legi meie maal ei oskanud tähhendada; agga üks kulus tark meister Inglismaal, kes kõik rahwa- keeled ja kirjad Ma peal tunneb, tähendas mulle falla-kirja. Meister ütles, kui sõrmukse kirja olli luggenud: Sõrmukse sisse kaewatud nimed tõi Noa poeg Set Paradisist. Kes sedda sõrmust sõrmes kannab, se ei lange ial äddahtu, temasse ei pudu mürristamine, wälk egga nõidus; tema rahholised ellopäwad kestawad pikkale. Wäljaspool sõrmukse külles olli üks kiwwi, mis otsego päike iulgas, õsel küünla assemel walgust andis, et seal jures kirja wõis luggeda. Nimetud kiwwil olli pealegi suur imewäggi sees, ta teggi aiged terweks, agga surma wasto ei olnud temast abbi. Sõrmukse perremees wõis Ilma maad läbbi läia, ei sanud wessi egga tulluke temasse putuma, ei pettus tedda eksitama egga waenlase wõimus paelotama. Sõrmukse kiwwi wäggi wõttab furmarohhu wõimuse ja kautab waen- lased, et kõik sõrmukse kandjat peawad armastama. Selle kalli sõrmukse, kelle wägge miño nõdder keel ei jõua tunnistada, leidjin waña kaddunud issa pär- randussest ja tahtsin kuüingale sata. Kelle sõrm wõis muido nisugguse sõrmukse wäärt olla?

„Teiseks saatsin oina Kohhekellaga sõlle ja

peegli ausa kuuningasale andeks, et suur emand armolikult mind waest mele tuletaks. Niimetub asju olin ütford waia laddunud issa tagga, war, rast sallamahri kappanud. Wägga kunstlikud tööd. Miino abbiwasa watas saggedast iggatsedes kalli asjade peale; tõusis mittoford sellepärast sõna- wahheldamist ja jäggelemist majjas, siiski ei raat- sind ma kallist warra Ermelinakesele anda. Sõlle ja peegli läkitasin lahkest süddamest kuingliko emandale, kes ikka miino wasto armoline olli olnud.

„Lühhidelt tahhan siin sõllest räkida. Sesiñane sõlg ei olnud õbedast, waid ühhe ellaja luust teh- tud, mis kallimaks arwatakse kui kulda. Se ime- line ellajas ellab süggawal India maal, temal on keña kirju nahk ja wägga magguš ais, mis kõik lomad rõemfaks ja aiged terweks teeb. — Surreb ellajas, siis lähheb magguš ais luie sisse, kust ta ial ärra ei kau. Luust kunstlikult nikkertatud sõlg paistis läbbi kui klaas, iilgas elledamast kui õbbe, walgemast kui lumi ja aises illusamast kui Maarja- rohhi. Sõlle wäljapole külle peale ollid keñad pildi- kujjud nikkerdatud, kujjude wahhel jooksid kuldwirud, sõrwad siñised ja punased. Keskpaika olli wägga keñast üllestehtud, kuida ennemuiste Kallewi- poeg Koitwa jõel wähhil olli ja kolm raudride mehhed temale wõersi tullid. Kallewi- poeg istus kassi põsakil kaldal, üks juurtega tükkis maast üllestistud kuust olli sõdi wardaks, ja obbune sõdikš warda otsas. Raudride mehhed tahtsid Kallewi- poega endale

abbimehheks palgata. Kallewi-poeg ütles: Efsitet peame rammo katsuma, kas kolko sünnime? Me ei wiitsi teie kõhetumate pärrast ülestõusta. Tõni make mo sõda warras jöest wälja, et nähha saan kas wähefi külles on? Raudmehhed ei jõudnud warrast ligutada. Kallewi-poeg käskis neid liggemale astuda; tõstis neid siis kolmekeste oma pahhema käre pihhüle, wöttis parrema käre sõrmedega effimese raudmehhe niudest finni ja wiiskas kät rab, bades tedda mahha, et mehhike rinnuni ma sisse waus; teine waus suni, agga kolmandamale olli nisugguse matsu annud, et raudmees kaks sülda ma alla waus, ja aul weel tänapäwani Koewa jõe kaldal nähtawal on. Seal ei usaldanud keddagi pikemalt Kallewi poeaga kaupa aakata sobbima. Sedda, mis sõnaga täielikult ei jõua ärraselletada, olli pildi kombel illusast sõlle peale tehtud, ja kirri pildi ümber aitas luggu tähhentada.

„Kuulgem siis weel lühhidelt falli peegli luggu! Klasi assemel olli üks wägga selge illus kiwwi, mis Krüstalliks kutsutakse. Sesiñane peegli klaas olli ni selge, et mitine pennikoorma pealt kõik senna sisse paistis, olgo päwal ehk ösel. Jah, ellajate falla mõttedki wõis offaw film peegli klasis ärranähha. Suhtus wataja näo peal middagi wigga ehk lae-tippufest filma peal, kõik kaddus peegliisse wadates ärra. Peegli raam olli ühhest puust tehtud, mis Tarto- ja Turgi-ma rajja tagga kaswab, ja kuhhu ial ei tõuku egga jahho-ko sisse ei tulle.

Ramil olli liggi poolteist jalga laiust. Agga rami peale olli paljo piltisi nikkertatud, mis tedda kirju maks teggi kui "Nurga Jürri" podi, kust enne kōik kribbo-krabbo kaup wōis sada. Eßfimese pildi peale olli üllestehtud, kudda üks Järwa ma oinas Tallina turrule met läks müma. Üks matrusse teuistuses kawwal kas tulli met ostma ja laskis ostetud mee oina mütsi panna. Kassike lüftas oina mütsi pääst ja pañi oina meega täidetud mütsi temale pähhe, et messi möda filmi mahha tilkudes oina filmad Finni pañi. Kui oinas mehhike tük aega filmi kaewo jures olli pesnud ja jälle watama affas, seal ei olnud enam matros kassi egga mee ostjat nähha, möllemad olliwad kaddunud..

"Teise pildi peal olli nähha esel ja koer, kudda möllemad ühhe rikka mehhe tenistuses ollid. Koeral ei olnud suremat ammetit kui et pididi aukuma ja perremehhele sabba lipputama, siiski istus ta perremehhe laua kõrwas ja sai mõndasi maggusaid sustäisi. Esel mötles sedda nähhes: Eks perremees jamps ei olle? ta armastab laiska koera enam kui mind, kes ma temale allati tööd teen ja õlgi ja agganaid toiduks saan. Ma wōin ka koera wisi tema ees püsti karrata ja tema kassi ja palgeid lakkuda, agga kül same nähha, kas koeroke jõuab miño affemel kottisi kanda. Seal astus perremees foggemata õue peale. Esel ajjas sabba selga, affas iruuma, kargas taggumiste jalge peale püsti ja langes perremehhe kaela. Mees peasis sure waewaga

teina käest, üdis sullased appi ja käskis ulluks läinud eesli mahha wopside. Seal saddas iggalt poolt matsusi eesli selga kui rahhet, tedda aeti lauta, kus ta enne kui wärrast eesliks jäi. Eesli sarnatsi rumalaid on weel tännagi päwal, kes teistele targematele ja wisakamatele middagi hääd ei sowi, waid omas tõlparrus mõtlewad: Ma wõiksin seddasama tehha. Suhtub sesuggune esel forra rikaks sama, siis on ta emisse sarnane, kes kuldlussikaga sulpi sööb.

„Pikkemalt olli peegli rami peale üks issetükkite wana pühha Türru kutsikast üllestehtud, kudda ta hä teggemise täno ärratassus. Hunt leidis kulla wainult obbose raibe, akkas obbose paljast södud kulle kontisi närrima ja ei pannud tähhele, et üks terraw lu: tük pödigite kurku finni jäi. Wanamees ei teadnud, mis äddas pididi teggema. Sõnumes wijaid sadeti iggale pole, kus agga tarkasi ja lausujaid teada, agga ei aitanud siin pobbisemine, muisotamine egga lausotud winaga wihtlemine. Kriimsilma issand lubbas pole warranduse palgaks sellele, kes tedda surma käest peastaks. Seal tulli wimaks üks kõrge fubbaraga kurg Lihhula linna liggidalt, sirutas pikka nokka päga tükkis hundi kurku ja weñitas fondi kurgust wälja. „Hi, ai!“ ulgus hunt: „siina teggid mulle fibbedat wallo wäljatõmbamisega! Täna tahhan sulle sedda andeks anda.“ Kurg ütles: „Tännage õnne, et surmast peasite ja tassuge mulle waewa palka!“ „Kuulge kergemeelid!“ kiffendas hunt: „teina tahhab walloteggemise

eeft weel palka! Et's ma olnud armoline küllalte
teña wasto, et pääd mahha ei kattenud, mis jubba
miño lõugade wahhel olli? Olle rõemus mehhike,
et ni õlpsalt peasid!" — Se olli kurrele tänuks.

"Need ja teised kentsakad luggud ehtisid illusat
peegli rami, kus weel pealegi rohket kuld illo ja
kirja tükkisi nähha olli. Mis miña alw, maddal
mehhike ni falli asjaga pididin teggema? Läkkitasin
peegli kõrge kuuingliko emandale, kes üksnes siin
ilma peal nisugguse falli ande wäärt on. Sellega
tahtsin täholiko süddant üllestunnistada. Miño wi-
sakad lapsed nutsid kibbedast, kui pegel ärrawidi,
ja ei tulnud mulle mele mõttelda, et Urgpüks ja
Kohhekel surrelikud lomad teel mingi õnnetust wõisid
leida. Mõllemad ollid miño sõbrad, ma pidasin
neid õiglaseks ja truits, muido ei olleks ma kallist
warra nende kätte annud. Udda Urgpüksi mõrtsu-
kale! Rahjo, et Kohhekelale ni ruttust otsa teggite,
muido ehk olleksime teña läbbi jälgile sanud. Ma
tahhan olega järrel nõuda, Koero kihhelfonnas
ellab üks tark waña moor, kes Urpo oskab lüa ja
wina flasi seest warga näo üllesnäitab. Kurjus ei
jä ial warjule, kül ehk same aegamõda kaddunud
asjade teele. Peaks tark waña morike agga ellus
ollema!"

"Armoline kuuinga issand! teie ette tuakse igga
pääw ni paljo tühja ja suri asju, et teie kõid juhtu-
misi ei jõua mälletada. Kas mälletate weel sedda
luggu, kude u skord miño waña kaddunud issa teie

õnسات kuõingliku issa raskest aigusest peastis? Ei wist teie sedda enam ei mällestä, muido ei wõiks teie ütelda, et miõna ja miõno issa ial hääd ei olle teinud. Miõno waõna kaddund issa oskas mõnda arstimise ja tufeldamise asja. Teie ollite, aus kuõingas, alles püfsata poisike, kes nisutades jalga ülles ei oskanud tõsta, kui teie õnnis issa pakkasel talwel jahhi peal käies üümetas ja jookswa tõbbesse langes et pallakatega sangis tedda ühhe külle pealt teisele kånati. Kül anti Juda sitta ja Tärpentine õlli sisse ja wõiti liikmeid tõkkatiga ja Turgipipra winaga. Üks õppetäs Prantsuse õlli, teine inimese raswa, agga ükski ei aitanud, kunnii wimaks miõno waõna issa koeo jõudis, kes parrajalt killa koormatega Wast-Narwast taggasi olli tulnud. Teõna astus aige kuõinga sängi ette, wõttis kolm karwa aige pahhema kaenla alt, suitsetas nende karwatega wina flasi ja näggi sealt kohhe, mis rohtu aigele tarwis läks. „Kui terweks tahhate sada, kuõinga issand! siis peate aega wiitmata ühhe hundi wärskte maksä ärra sõma ja hundi kassuka ümber paõnema!“ ütles arst.

„Teie kuõinglik issa oigas sängist: „Hundi pappa! teie kulete arsti nõuu, egga teie wistist wasto ei akka tõrkuma?“ Hunt ütles: „Miõno maks on wiggane, ei sest sa kellegile rohtu.“ „Tühhi lorri!“ üdis miõno issa. „Andke maks meie kätte, kül siis näme, kas kõlbab wõi ei kõlba?“ Hunt sadeti kõlka kätte ja leiti, et maks terwe olli. Uige kuõingas sõi hundi maksä ja sai seddamaid terweks.

Suurt tänö ja palka anti miño issale ja tõsteti tedda kuñinglikuks tohtri: issandaks. Sest päwast sadik ellas miño issa kuñinga kceas, kuld ahhelad kaelas, puñane tresitega kũbbar pääs ja õbbe nuppuga pilliroost lep käes. Tema nuuskas kuld: sarwest tub: bakat ja ellas wägga sure auo sees.

"Parrako! peaks miño issa teisest ilmast näggema, mis luggu nüüd tema waese poeaga, ja kudda endi: sed hääd teud opis unnustusse jänud! Ahnemad kelmid üllendatakse teiste ülle, kasso petakse suremaks kui õigust ja tarkust. Sullased tõstetakse issandiks, ogga enamist keh Wadele nuhtluseks. Kus nisuggune allam wõlli saab, seal tungib ta pimedal kombel teiste ellajate peale, ja unnustab kũlla nime ja rowi juitsu, kust ta isse olli tulnud. Saab pealegi nat: ioke Saksa keelt tema suhhu, noh! siis ei aita muud kui aus issand eest ja taggant. Kũbbara lottike olgo emalt sul maas ja muña: kinnas käes, kui ausa issanda juttule tahhad minna." — Siin lõppetas kawwal Reinowadder juttu.

"Reinowadder, wennike!" ütles kuñingas lõu: roer: "ma ollen teie juttu tähhele pannud. Ellas teie issa tõeste ni sure auo sees kuñinglikus kceas ja teggi ni palju hääd, siis wõib sest palju aega olla: mul ei olle sedda mällus, egga olle ma ka ial rahwa suust sõna sellest kuulnud. Ogga teie mäs: samisi ja riidlemisi tungis allati iggait poolt miño tõrwa. Iggas üllekohto tõõs olli teie nimi essi: mene. Arwate et muud ellajad asjata teie peale

faebawad? Kus olleksin ma teist ial hääd kuulnud ehk näinud!"

"Ui, ui! kuñinga issand!" üdis Reinowadder:
 "melepahhandus teeb teie õiguse silma tuñedaks!
 Tubba ollen issegi mõnda hääd teile teinud. Kas
 mällestate, kuidas meie üksford Kriimsilmaga sea-
 fessiko püüdsime? Notsokese wiimne laulo-pil olli
 parrajalt löppenud, kui teie senna jõudsite, üttelde:
 "emand tulleb uul tagga järrel, armsad mehhed,
 andke meile süa." Hunt põrnitas filmi, agga miña
 ütlesin lahke sõnaga: mis meie püame, aus issand!
 on üksnes teie pärralt. Teie käsiksite, et hunt
 fessikut pididi jaggama; teña jaggas kui mõistmata-
 loom, andis ühhe werandiko teile, teise kuñingasale,
 wõttis pole sea endale jaggamise waewaks ja andis
 mulle kõrwad, sabba, niña ja pole kopsu. Kriim-
 film õggis ja purretas oma ossa, ei piddanud luggu,
 et teie kõht tühjaks jäi. Seal lopsasite wäggewa
 käega teña kõrwa tahha, et ta kukterpalli mahha
 langes ja ulgudes puñuma pistis. Teie lubbaga
 läksime teistkorda jahhile, püüdsime ühhe priske
 waskika ja teie käsiksite mind wassikat jaggada.
 Miña ütlesin allandlikult: õiguse polest saab pool
 wassikat teile, teine pool kuñingasale, südda, kops
 ja maks jäwad teie lastele, hunt wõttab pä, ja
 jallad jäwad mulle närrida. Teie küssisite, kes mind
 ni targast õppetanud jaggama. Miña kostsin hundi
 peäle näidates: Seal istub miño werrise päga fool-
 meister! terraselt teña fessiko jaggamist tähhele pan-

nes õppisin kohhe kuñinglito jaggamise õigust; olgo wassilas wai sigga, se on üks kõik. — Nõnda, püüdsin iggas kohhas teie kasso, ehk ma kül sellega ei tahha keldida. Ugga Kriimsilm ja Messikäp ellawad sure awo sees, mind ei panda tähhele. Kellel miño peale kaebamisi, need astugo tunnismeestega seltsis kohto ette; miña pakko ei lähhe.”

Kuñingas ütles: „Olgo, kuidas tahhes, õigus peab siiski õiguseks jääma, üllekohhut ei olle ma ialgi teinud. Tõssi on, Argpüksi tapmine lükkatakse sulle süüks; wagga mehhihese surm kurwastab mul südbant, teäma olli mulle armas. Teäma pärrast mõistfin oina Kohhekella surma kohto alla, ja siäna mees pead sure kohto ees ennast jäänes Argpüksi surma pärrast wabbandama. Kõik, kellel muido Reino-wadderi peale kaebamisi, astugo kohto ette, et asjad korraga sawad selletatud. Miña õmalt kohhalt annan teämale andeks, teäma on miño wasto mõnda truust näitnud.”

Reinowadder ütles: „Armoline issand! tänan kõigest süddamest teie armo eest; teie kulete iggaühhe allama juttu ja mõistate seddamõda õigust. Ma tohhi kül kindla tõutusega tunnistada, kuida — otsego olleks mo südda õnnetust ette teadnud — meie nukral mehel ükssteisest lahkusime! Argpüks ja Kohhek! miño armsamad sõbrad, se pididi meie wiimne näggemine ollema. Kes sedda wõiks uskuda!”

Wägga kawwala sõnaga olli Reinowadderi jut kolkopandud; iggamees jäi kelmi wallet uskuma.

Kuuningas lahhetsetes ärrakaddund kallid asju, ja ütles rebbasele otsego troostiks: „Urge kurwastage ni ülleliga! minge ennemine kaddund asju tagganõudma, ja kui kuskil miino abbi tarwitate, peate iggal aeal teelmata miinult abbi sama.“

Reinowadder tänas elde lubbaduse eest, tõutas õõd ja päwad wässimata otsida, funni kaddund warranduse jälgile saaks. Kuuningas andis temale lubba teele minna.

Seal ei jõudnud Kriimsilm tullist wiha enam kustutada, waid fissendas ambaid firristades: „Uuo wäärt kuuninga issand! ehk affate jälle warga juttu uskuma, kes teid saddaforda petnud! Kes sedda aw waliko piimedust imeks ei peaks panema! Eks teie teina wallet ja pettust suggugi ei märka? Tõt teina suust weel ei olle tulnud; ei miina tedda kelmi täina siit ärra ei lasse! Teina kombes peawad teile aw walikkus sama; ma tunnen tedda põhjani; teina miino käest kuhugi enam ei pease, ehk peaksin selle pärrast wõitlema. Meie käest nõutakse tunnismehhi? mis tunnismehhed teina wasto ullatawad? Tunnis tago nemad ommikust õhtuni, mis sest kassu? teina libbe feel teeb tunnismehhed wallelikus. Kes ussaldab piklemalt teina wasto räkida? Kõl sate oma suggu wõssaga, kül sawad kõik rigiallamad teina läbbi lahjo leidma. Ugga täina peab kohhus otsust andma, muido miina tedda oma küsist ei lasse. Miina ehk teina üks meist peab lõppema! Mõllemil ei olle meil Ma-ilmas rumi!“

11.

Kriimsilm kaebas kuņinga kohto ees: „Reino-
wadder on mulle ja miņo naisele eņam furja teis-
nud, kui ūhhel pāwal jduaksin rāfida. Ūksford
melitas ta, rohket falla saaki lubbades, miņo waņa
mori wee lompi, kāsķis pāķese weremise aeal sabba
wette ripputada ja ni laua odata kui fallo kullalte
fabbasse finni alkaks. Paktane kulum teogi wee
peale jāā. miņo waese naisķose sabba kumetas finni,
et eņam wāļa ei jduudud ķiķuda. Reimowadder

istus naitoķe mead emal kumka otfas, nāggi naise
ķimbutuķt, pilķas pealeģi, ja ei tea miķ ta olķķs
ķeinud, kui ma ķegķemata ķenna ei olķķs juķtunud.
Miņķa ķain naise ķiķķa peale appi. Waene loom olli

Külmas fohmetanud, et liikmeid ei jõudnud ligutada. Reinowadder andis jalgile tullist nõuo, kui mind emalt näggi. Sure waewaga peastin wimaks naissofese, agga parrako! kolmas ossa sabba kaites otsast mahha. Wallosast ulgudes jäi ta külkaile, kinni tallomehhed liggimailt küllast wemmaldega senna jõudsid ja meie kerre peale kippusid. Tggalt poolt löllas kissa. „Sassige kinni! wirrotage! andke malka!“ Nilbe jää pärrast ei olnud wõimalik ruttust pöggeneda; rahwas tungides meil kannul. Sure ädda ja irmuga peastime wimaks nende käest pakko, agga kassukad tolmasid meil seljas. Polleks õ piime meid rahwa silma eest warjanud siis olleksime seal samas surma leidnud. Tük aega kuulsime weel naiste kissa: „Weñitage lambawargid! andke somust, nottige surnuks!“ Meie pöggenesime pakso pillirogusse, rahwas ei usaldanud piinedas laugemale meid tagga kihutada, läks wimaks färratsedes koes pole, kus liggi keskööni Lorri-körtsis huntide luggu rägiti. Sedda willetsust olli Reinowadderi furjus meie peäle wretanud.“

Ruñingas lõukoer küsis: „Reinowadder! kuis wõid ennast selle wasto wabbandada?“

Reinowadder kostis: „Oleks luggu Kriimsilma juttu möda sündinud, siis olleksin ma kimbus; agga õnnelt juhtus assi opis teistwisi. Teate isse ja teadwad teised, kudda Kriimsilma emand norel põlwel wanamehhe seljatagga miñoga falla libbitses. Seal pallus ta mind üksford falla püüdmist temale õppe-

tada. Miina täitsin teina pallumist, andsin täieliku õppetust, milkombel ma isse mittokord kalla ollen püüdnud. Agga fergemelik eidekene lassî miino õppetuse ühhest kõrwast sisse, teisest wälja. Külmetas sabba teinal jäässe, siis olli ta ülleliig kawa istuma jänud; olleks ta tund aega warremine sabba wälja tõmbanud, kalla olleks küllalti sanud. Ulleliig ahnus iggas kohhas kahjoliik, sest suur tüf äab su lõhki! Sedda wana sõna õppetust leidis Kriimsilma emand jäänäppistist. Appi-üüdmise kissa peale tõttasin filmapilgul teinale appi, agga miino nõbder jõud ei mõnunud teina ränga ferre wasto. Kui parrajalt wennitasin ja kangutasin, tulli issand Kriimsilm wandudes kaldale, ta olli Nigitsa kõrtsis filmad täis lahkunud. Miina mõtlesin joobnud mehhe kârra kuuldes: parremine lähhen eest kõrwale, kui et ullopäga ammast affan kiskuma. Mõnda läksin ma õma teed. Küssige luggu emanda käest! Joobnud pä läks wandudes naisele appi; wõib olla, et sure wihhaga sabba otsast isse tükkise mahha kiskus. Tallo rahwa wemmaldega peale fippumine juhtus emandale õnneks, sest irm teggi külmas kohmetand werre sullaks ja painotas liikmed wirguks. Mis ma pikkemalt sest râgin? Emand seisab isse seal; nõudke teina käest otsust. Emand tulleks isségi kaebama, kui luggu tõssi olleks; agga se on Kriimsilma pörane wana kombe, et ta mind ja õma emandat rahwa ees püab teotada.“

Seal ütles Kriimsilma emand: „Iggamees teab,

et teie tõ ja teggo eñam karja poisikese kui mehhe tõ sarnane on: walle, pettus, furjus, silma kirja, line ollemine ja ruñal poisikese wallatus! — Teie ollete wallelikkude suur-issa! kes teid ussub, leiab kahju. Sedda nãggin mõne aea eest kaewo jures; ehk wãlletate weel keña tükkikest? — Kaks ämbrid rippusid ahelatega kaewo ratta külles; teie ollite, kes teab mispãrrast? ühte ämbrisse istunud ja kaewo lãinud, kust eñam wãlja isse ei wõinud peasta. Kogemata kaewule tulles, kuulsin teie üüdmist, küssisin: kes teid kaewu sundis minema? Teie kostsite: „Suneks juhtusite seie, armas naabri eit! teile annan lahkest süddamest maggusat roga. Astuge ämbrisse ja tulge minõ jure kõhtu täitma: siin on kalla ja wãhka küllalte. Petliko juttu uskudes, istusin ämbrisse. Umber waus minõga kaewu ja Reinowadder tõusis teise ämbriga üllesse. Simeks panneks küssisin: kuddas se sundis? Teie wastasite: „üks üllesse, teine alla! se on Ma-ilma wiis. Mõõningad sawad allandatud, teised nende läbbi üllendatud, kuidas isse praego nããte.“ Sedda üteldes üppasite ämbrist ja lãksite oma teed. Murrest istusin õhtuni kaewus ja pididin enne peasmist fibbedat malka kannatama. Õhtul tulli rahwas kaewule wet wõtma ja leidis mind seal wangis; mehhed rãkifid issekeskis: „wãna lam-bawaenlane istub kaewus: toge malgad ja wemmlad seie, siis winname üllesse ja anname lõhna, et meie leili kãtte jããb!“ Mõrtsõka kombel wõeti mind kaewo peal wasta ja wirrotati minõ kassõkat iggalt poolt;

ma ei mõista weel täna pääw sedda õnne, fuddas elloga nende saunast peasin."

"Se olli tõeste suur õn," ütles Reinowadder : et teie miño affemel need wopsud saite, teil on tuggewamad pihha soned ja laiemad kannikad kui miñul ; miña ei olleks jõudnud ni paljo kannatada. Teie nääte isse, meie ei mõinud mõllemad kaewust peasta, üks pididi wangi jama ; teie ollete tuggewam kui miña, õiguse pärrast jäi raskem koorma ossa teie peale. Sest õppige tulles aale tarkust : ärge uskuge ni fergelt igga tühja juttu, sest Ma:ilm on täis pettust."

"Tah, se sõna on tõsi!" ütles hunt. "Mis tunnismehhi meil siin pikkemalt tarwis? Ükski ellajas Ma peal ei olle mulle ni paljo tülli ja kahju teinud, kui Reinowadder rebbane. Tahhan teile siin weel ühhe tükki räkida. Meie ollime üksford Pohla:maal, tagga Wõrro linna, Muña mäe liggidal, kus üks süggaw kobas olli. Tema pallus mind pettisel kombel kopasse puggeda, miña läksin ja leidsin ellusa pörguliste pessa koopa põhjas, kust sure wae: waga peasin."

Reinowadder kostis : Mis pörase lorri se on, fellest fezi arvo ei saa. Se affi juhtus nõnda. Meie ollime teed käies Pohla maal, leidsime kogge: mata ühhe koopa. Kriimsilm olli nälgas otsego pool aiglans ja meie ei teadnud mõeral kohhal feddagi tuttawad egga sõbra. Miña ütlesin : ehk mõib kopas feddagi ellokat olla, kust toitu leiame ; tema pallus

mind watama minna ja jäi isse koopa suhhu otama. Miina puggesin sisse. Pikka pimedat teet eddasi käies, läksid ihhukarwad mul irmo pärrast püsti, siiski tungisin eddasi. Mitte tuhhat õbbe rubla eest ei tahhaks ma teistkorda nisuggust ehmatust tundma sada, mis seal mulle juhtus. Koopa põhjas leidsin sure peffa täie kolletaid kassiwärki ellajaid; wana emä näis ellus kurrat isse ollema! Laiad suud ollid kolletaid ambaid täis, pikkad terrawad küned käppade ja jalgade külles, pikkad sabbad, kehhad süssi mustad kui muttid. Emä ja wanemad poead ollid liggi hundi surused, noremad nattuke pissomad, kõif wägga kolledad. Miina mõtlesin: kuis wõiksin siit peasta? Kange ais tahtis mul miina otsast wõtta. Meid olli paljo, miina üksi; kawwalus üksi wõis mind peasta. Eht nad kül wõeriti silmi miido peale wahtsido,

mõningad ammast irwitasiid, siiski astusin wisaka sam-
muga, lahkest terretades tuppä, ütlesin kumardades
wanamorile: „Tädditüttar, armas emandikene! südda
mõlgub mul rõemus teid nähhes! Waat, mis leñad
lapsokesed, illusamad kui künningal, kõigil ema juñe
näggü ja illusad kõmbed. Misuggused wõssukesed
kaswawad meie sugguwõssale uhkuseks; ärge pange
pahhaks, armas tädditüttar, et ennemine teile wõersi
ei wõinud tulla; südda olli mul ammogi siin agga
nõbder kehha jõudis wast tänä sedda õñne maitsema.“
Nõnda kiitsin tüf aega lapsi ja wanä-mori, et su
mul wahhutas. Kui nivaljo kiitust miño suust
kuulsid, läksid nemad lahkemaks, mind nimetati
mittokorda onnoks ja sõbraks. Wõeras rooga todi
rohkeste lauale ja anti mulle priiskeste süa ja jua;
maggusamat sutäied tõsteti miño ette. Kui pärrast
jõõma minema akkasin, anti mulle rohkest te-roga
kasa. Zumalaga jättes palluti mind, teine ford tag-
gasi tulla. Miña tõttasin, õñne tänades, et terve
liikmedega ärra peasin.

Kriimsilm olli koopa suus kõhhuli maas ja kae-
bas kibbedast nälga; miña andsin temale, mis emand
mulle tereaks kasa olli annud. Tema õggis watsa
täis ja tännas mind hürwa roa eest. Siis akkas
ta miño käest nõudma, mis rikkas rahwas koopas
pidi ellama. Miña räkisin tõt mõda luggu, kudda
peña iñeto, ellajad kolledad, agga maggusat roga
rohkeste. Tahhate isse watama minna, lissasin jure
siis olge kawwal ja ärge räkige nõnda, kui mõtlete;
kiites olge rohke suga, mis laidowäärt, jägo räki-

mata. Mi olli miño õppetus, armoline kusiingas! agga hunt ei pidand sest luggu, waid teggi tormlase päge kõik teisite. Tormlase õskamata rahwale jääb tarkus kätte alla. Kes nende rumalust melitab ja neile suud möda laulab se on nende sõbber.

„Hunt astus kopasse. Kolledat wana-mori lastega nähhes, üüdis ta: „Toho! mis innetomad lomad need on! Kas kõik pörgowärki weidrad lomad teie wärdjad on? Sidduge kiwvi kot iggaühhele kaela ja upputage neid merde, et nisuggune inneto ellaja suggu ma pealt löppeb. Olleksid nad miño, ma kägistaksin neid õma käega! Kui neid kuijo kombineel ridwa otsa üllesse seatakse, siis wõiks ehk nendega kurratit püda. Rabba-kurrat olleks neile wägga offaw niimi. Merrekassi emand ütles wihhaga:

„Kust se laisu seie tulnud? Kes pallus teid meid laimama? mis teil miño lastega teggemist? olgo nad illusad ehk innetumad, pistke õma niina nende —! Ürikese aea eest olli tark mees Reino, wadder siin, kütis miño lapsi ja nimetas neid sugulaseks. Teina on enam Ma-ilmas kuulnud ja näinud, kui teie suggune.“

Agga Kriimsilm, kes wisaka rahwa kombeid ei tea egga tunne akkas kohhe süa nujjama ja käskis roga lauale tua? Kui käsko ei täidetud, tormas ta wäekaupa isse wõtma. Seal tükkas naine kui wibbonovl teina kallale, suremad poead emaga seltsis. Nematad krimustasid Kriimsilma kassuka werriseks ja teggid mõnda süggawa amba augu teina nahha sisse,

enne kui waewaga nende kääst peasis. Kui ta fassitut fassufaga ja kolledast werristatud päga kopast wälja tulli, küssisin miina: „Mis teil wigga? egga teie ommetegi töt affand räkima?“ Tema wastas: „Kuddas luggu leidfin, nõnda räkisin. Waana sorts wõi nõiamoor tulli wäärnja, karjaga miino kallale. Dot, oot, pörguline! kui üksford laggedal siinoga kofko juhtun, kül ma so nahha siis soen.“ Miina sõitlesin: kuis wõiside nõnda miino õppetust põlgada? Eks ma kääskinud teid ütelda: „Terre, kallis täd-ditütar! kuddas kääsi kääib? mis teie armsad wisakad lapsokesed tewad, kas on jubba leetrid pöddenud?“ Uggaga Kriimsilm ütles mulle täie suuga: „Pergel sago neid wõtma! kas nisuggusi raipiid peaksin suggulaseks affama nimetama?“ — Nüüd, auoline kuuringa issand, mõistke meile õigust! Salgago hunt, kui asja luggu teisite olli?“

Kriimsilm kostis: „Õnnadega ei jõua meie ial tülili lõppetada; mis ilmaaego pikemalt jäggeleme. Reinowadder! teie ollete kawwaluse peale uhke, hä kül! meie tahhame rammo katsuda ja ello ja surma peale wõitlemist ette wõtta: kumb kummast seal wõimo saab? — Paljo oskab teie libbe feel luiskada, kül saame nähha, kas teggo sõna möda kofko jookseb? Teie teotate mind ja miina auo; walle tate kuuringale kui olleksin miina tema ello peale fippunud, luiskate pikka lorri, kallist kaddund war-rast ja lidate isseennast äbbematal kombel. Teie julgete miino naesele sõimu tehha, ja arwate, et ma

sedda sõid rahholikkult pean kannatama? Nende wõlgade pärrast kaeban awwalikkult teie peale, ja tunnistan sure kohto ees: teie ollete mõrtsukas, rõwel, pettis, üllekohtune ja warras! Selle peale tahhame teine teisega wõidelda! Kuuningas ja suurte issandate koggodus on meie kaupa kuulnud ja sawad meile käemehhiks ja kohtomõisjiks ollema."

Reinowadder mõtles: "Se asfi käib miino ello ja warra peale! hunt suur ja kange, miina weike ja nõdder; kui ma nüüd wõitu ei saaks, siis olleks kawioalus ja endine pääjjo waewamine üsna asjata olnud. Tema mahha nullitud effimese käppade küned ei olle weel täielikkult kaswanud, sellest tõuseb miinule kassu. Siis ütles ta hundi issandale: "Teie isse ollete üks kurjateggija, mõrtsukas, rõwel ja warras! mis ial mulle süüks arwate, langeb teie enda kaela peale taggasi. Miina wõitlemise wasto ei lähhe tõrsuma; — jubba ammust aeast imustasin teiega rammo katsuma."

Kuuningas ütles: "Toge mulle käemehhed, kes jelle eest saisawad, et teie omme ommiko mõllemad wõitlemise paikas walmis ollete."

Issane kass Hints ja Messikäp karro astusid Kriimsilmale, Irmabbe määr ja perdiko wanem poeg Monike Reinowadderile käemehhiks.

Perdikna Suudmöda ütles: "Reinowadder! olge pikkameleline ja kawwal, kui wõitlema affate. Ma tahhan ommiko warra wõidu sõnu teile lausuda, mis ühhe kuulsa Ulotagguse targa suust äppisin, ja suit-

setan teie kehha kaetis rohtudega, siis saate waenlase ülle wõitu.“

„Tänan lubbamisest eest,“ kostis Reinowadder: „agga hä õn ja kehha fergus sawad mulle kõige furemad abbi mehhed ollema.“

Reinowadderi sõbrad jäiwad õfeks temale seltsiks ja püüdsid maggusa juttuga tema murre koormat fergitada. Suudmõda emand niitis lamba piirdega Reinowadderi pikkad karwad mahha ja wõidis ülle ültsa kehha ülge ja sea raswaga, andis pealegi weel kawwalat nõuu, käsks õfel rohkest jua ja wet rakkus finni piddada, misga ommiko enne wõitlemist sabba pididi nisutama ja liwa sees pühherdama.

„Salwitut sabbaga katsuge tema filmi lüa, siis lähheb ta pool pimedaiks ja wõit on teie käes. Effiotjalt näidake, kui olleksite naddoke arglik, kui ta ligemale tulleb siis andke ta filmile lõhna. Nüüd armas lelle poeg, eitse nattoke puhkama, küll ärratame teid aegsaste üllesse.“ Siis astus ta Reinowadderi liggi, tõstis käypad ta pähhe ja pobbises lauso-sõnu: „Urri, kurri-murri! wortsil-lortsil-portsil, äffa-läffa, nikka-nakka, kaffer-lakka, Juda-kakka, Pergel-paska, sum-sum, mum!“ Ja nüüd sowin teile õnne ja rahhulist und!“ Siis wiidi Reinowadder maggama.

Kui pissut ommiko walget nähti koitma, läksid Armabbe ja udras Reinowadderit ärratama, üttelbes: „Tõuske üllesse ja walmistage ennast wõitlemisses wasto.“ Wõiske nattu ke ommiko-surust kehha kinn-

nitusfeks. Enne koitu püüdsin jöest teile parti.“
Reinowadder söi ja jöi priskeste, ja läks siis söbra-
dega selfsis wõtlemise paika öbbe katsuma.

12.

Kui kuuningas Reinowadderit lühhikeseks nidetud
karwatega ja libbedaks märitut kehaga näggi, affas
ta sure ealega nacrma. „Rebbane, karwal loom,
kes sulle sedda i ppetanud? üüdis kuuningas. „Sind
nimetasse õigusse pärrast kelwide pealikkus. Sul
on enam kelmistükki, kui koera seljas kirpu!“

Reinowadder kumardas allandlikult kuuninga,
weel süggawamalt kuuningasa ees, lipputas sabba
ja astus siis julgeste wõtlemise paika, mis kolm-
sabda sammo pikuti ja nisama paljo laiuti suur olli.
Hunt olli oma suguwõssaga jubba enne senna jõud-
nud, kes Reinowadderile wandudes kolledat otša
sowisid. Löopard, kedda wõtlejate õiguse-mõistjaks
olli seatud, lastis mõllemad wõtledad selle peale
wanduda, et nemad teine teisega õigusse pärrast
tahtsid wõidelda. Kriimsilm wandus ähwartawa
näoga: „Reinowadder on üks pettis, wallelik, mõrt-
sukas, röwel, warras, abbiello rikkua ja mitme mu
kurjuse wõlguif, kedda mittokorda wäe kaupa tööl
finni tabbati, süski karwalusega ennast lahti peastis;
sellepärrast peab ta nüüd ello ja surma peale minõga
wõtlemä.“

Reinowadder wandus selle wasto: „Mis hundi
issand minõ peale kaebuseks wannub, on selge walle;

tema on wallet mino peale wandunud, sedda tahhan, enne kui täna päike loja lähheb, awwalikkufs tehha."

Lõopard käskis, et rahwas wõitlemise paigast nattoke emale piddid minema ja wõitlejad üksi senna jätma. Senni kui ellajad ärra läksid wõitlemise paigast, sossis perdikna häät nõuu Reinowadderile kõrwa. Rebbane ütles: "Urge kartke, kül ma kaw walusega tollwannist wõitu saan." Rahwas seisis ümberringi ja wahtis üksi filmi, mis nüüd pidid sündima.

Kriimsilm tormas kui wihhane metsaline laialise suuga waenlase kallale. Reinowadder, temast kergem, pistis eest jooksu, nisutas ruttust oäna lodut kibbeda weega sabba, keritas sabba paar forda liiwa sees ümber ja jäi siis ootes seisma. Tubba mõtles Kriimsilm: nüüd on ta mo käes! Seal laksatas kelm sabba pühkides hundile wasto filmi, nõnda et pühha Jürri kutsikal näggemine ja kuulmine korraga lõppes. Rebbane ei teinud täna effimest forda sedda tükki; jubba ollid Kriimsilma kaks poega se läbbi filmawalguse kautanud ja mõned muud ellajad kibbedat wallo sanud. Reinowadder kargas pärrast jalwimist wasto tuult ja siblis hundile tolmo ja liiwa wasto filmi. Kui hunt alles wallusaid filmi õerus, liissas rebbane kussi-liwase sabbaga ueste salwi peale, mis hundikese pimedaks teggi ja wallo pärrast ulguma paki. Nüüd kargas Reinowadder ta kallale, krimustas küüntega, närriis ammastega ja paitas wahhel sabbaga filmi. Hunt — ofego melest pörane

— ei teadnud, mis ta teggi. Reinowadder ästitas pealegi: „Issand Kriimsilm! lambakarjad eddespidi teile palju murret ei tee! Miino käest teie täna ei pease. Kui aine kelil pallute, siis ehk kingin teile ello; filmawatgust ei olle teil pikkema't loota.”

Sedda üteldes sassis ta hundi kõrrist finni ja püüdis waenlast mahha kiskuda. Tuggew Kriimsilm raples ennast wõideldes lahti; Reinowadder fargas küüntega tema filmist finni, kiskus ühhe filmamüna hundikese pääst, et lausa werri palgeid möda jooksis. „Miino nõuu lähheb hästi lorda!” üüdis Reinowadder. Werrine hunt fargas wiuha ja walloga maast, unnustas awade kibbeduse, akkas kõigestwäest Reinowadderi küllest finni ja paiskas tedda sellile mahha.

Kimpus olli nüüd kawwal mees. Kriimsilm sassis ta parremast esimesest käppast ammastega finni

ja urrises kolleda ealega. „Warras ja mõrsofas!
siño wiimne tund on praego käes! Ei aita pikkemalt
walle egga kawwalus; ma wõttan so toõsu seest
wälja! Ulanda ennast filmapilgul miño wõimusse
alla, kahhetse pattud ja siis — jumalaga Ma:ilm
kõige kaõnõtega. Siin maksan ühhekorraga kõik wanad
wõllad kassudega sulle kätte. Ei aita nüüd karwa-
niitmine egga kehha wõidmine, ei tolm, liiw egga
kussi, misga mo filmi pühkisid ja filmawalguse kus-
tutasid; piimedal pääl teen sulle otsa.“

Reinowadder mõtles: nüüd ollen pussis! kui
teña wolli alla ennast ei eida, tappab ta mind fil-
mapilgul; eidan ma ennast teña alla, siis ollen
iggawest teetatud ja rahwale naeruks. Muggusa
sõnadega hunt melitades, ütles ta: „Armas õño
issand! rõemoga tõutan, ellootsani teile sullaseks
jāda, õma suurt warra ja rikkust teile kinkida, kui
mind ellusse jättate. Tahhan teid enāam auustada,
kui kuõingat, kõik miño sugguwõssa peab teid tenima.
Mis eddespidi metsas, jões, järwes ehk muial pūkan,
peab teile offaks sama. Teie ollete wäggetw, miña
kawwal; ellame meie ühhel meel, kes siis meie üle
wõimust saab? Ei olleks ma ellades teie wasto
affanud, kui wõimalik olleks olnud tülli teistwisi
lõppetada. Wõideldes pūüdsin teid warjada, egga
olnud miño sü, kui koggemata küned ja sabba teie
filma putusid; süddamest kahhetsen sedda kahju! Ma
tunnen mõnda mõõnufaid arstirohtusi, misga teie
wigga wõin parrandada. Ehk jääks ka üks film

piimedaks, mis sest suremat wigga? Shtul maggama eites olleks teil agga üks ainoke afna luut finni panna, kus teistel sellepärrast kahhefordne waew on. Miño sugguwõssa peab teie ees põlwi nikkutama; kuñinga ja issandate kuuldes tahhan teie käest andeks palluda, arwalikkult kõik oma süüd ja kurjused üllestunništada. Wande sõnaga tõutan, et teil miño poolt ial enam kahjo ei olle karta. Tahhate teie mind siiski surmata, siis tehke, kudda arwate; agga üht pissokest asja pallun mele tulletada: miña surren, agga ei surre miño sugguwõssa. Üksford saab miño lastest ja laste lastest kättetassuja wälja tulles, kes werrise töö palka teile maksab.

„Kawwal rebbane!“ urrises hunt: „sa püäd ennast miño küüsišt peasta. Ght olleks Ma:ilm üsna kullast ehhitatud ja pakkusid sa sedda mulle leppituse innaks, miña siiski sind lahti ei lasseks. Külma so walle wandumised tunnen; sa ei annaks mitte tühja muña koort mulle palgaks, kui ma sind peastaksin. Siño suggulasi ei karda ma mitte küüne wõrra; tulgo nemad miño peale, kui tahtwad. Sa ütled ennast tänä miño wasto armoline olnud? wata mõrtsokas! werrine silmamuña rippub kui piowarretops alles palge peal. Kas sa ülleanneto ei olle miño kassokat mitmes paigas lõhkunud? Sa olled mo naese äbbi ja teotuse siisse saatnud; se olleks ruñal karjapoisi töö, kui ma sulle andeks annaksin ja siño peale armo eidaksin. Kõik wañad ja ued pattud pead sa tänä elloga tassuma.“

Rõnda torrises hunt, egga pannud sedda tähhele, et Reinowadder eina teise kappi tassaillofeste teina reite wahhele olli sirrutanud, kus ta kõige õrnamast lohhaft kinni wöttis ja kibbedast näppistas ja — agga lõppetame juttu. Hunt aijas ulgudes su pärani laiale. Reinowadder tõmbas kappi teina suust ja sassis mõllema kappadega hundi kubbemest kinni, weel wallosamast näppistades. Kriimsilma kolle ulgumine aijas kõikide ellajate karwad püsti. Rebbane olli rõemus, wõit teina käes! Teina piddas hunti ammaeste ja küüntega kinni, kes werrine ja iggine teina kätte alla miñestas. Ei olleks täie Maailma fulda ja warra rebbane selle wõitusamise wasto wõtnud. Ta weddas miñestanud hunti otsego kelko oma järrel, et iggamees teina wallo ja ädda nääks.

Kriimsilma sõbrad pallusid ühhest suust kuñingat, kolledat wõitlemist lõppetada; kuñingas wöttis nende palweid kuulda ja andis käsku, et Löopard ja ilwes taplejad ühhest ärra piddid lahutama. Nemad ütlesid: „Reinowadderi, wõit on täielikult teie käes! sellega olge rahhul, kuñingas ei lubba pikkemat mäsamist.“ Reinowadder kostis: „Rõemuga täidan kuñinga sowimist, wõit on miño käes, suremat kasso ma enam ei püa. Küssige, kas mo sõbrad selle wõiduga rahhul on?“ Kõik üüdsid ühhest suust: „kuñinga issanda tahtmine sündko!“

Karjakaupa tungisid nüüd suggulased, sõbrad ja naabrid Reinowadderile õnne sowima. Sedda teggid ka endised wihamehhed. — Siin nähti jälle selgest

Maailma pärris kombet: rikkal ja õnnelikul palju sõbru, kehwal ja õnnetumal ei olle keddagi. Reinowadderile lauldi kituse laulo, puhuti willet ja sarwe, waña farro isse lödi trummi. Reinowadder tänas sõbru hä sowimise eest ja tõttas nendega seltsis sure tuhhinaga kuñinga ette, kus ta põlwile mahha langes. Kuñingas tõstis tedda üllesse, üteldes: „Teie olete tännase päwale auu teinud ja wahwa mehhe kombel tülli lõppetanud, sellepärrast mõistan teid kõigest süüst priiks, egga tohhi kegi pikemalt teie peale nuhtlust mõista.“

Armoline kuñinga issand! ütles Reinowadder allandlikkult: „teie nõu on kõige üllem. Seie tulles olli mul palju waenlasi, nüüd üsna sõbru. Kuhhu Kriimsilma issanda endised sõbrad jäid? Mul tulleb siin üks koerte luggu meele. Ühhe rikka mehhe kõgi ukse ette koggus iggapääw suur ulk koeri kofko, lotes kofka käest üht kontifest ehk solika otsukest sada. Seal näggid nemad ühhe oma seltsimeestest, kes kofka käest lihha tükki olli warrastanud, agga pöggenedes olli kof temale kewa wet sabba peale kalkanud, siiski ei lastnud ta lihha suust lahti. Teised koerad räkisid tema saaki nähhes issekeskis: Mis elde kof tema wasto, temale anti kena lihhatük, meile ei sanud kontigi. Kõrwetut sabbaga koer kostis: Teie ei osta sest asjast middagi, kiidate mind eest, kust lihhatük teil silma paistab; agga wadake mind essiteks taggant, ja kiitke mind siis, kui tahhate, õnnelikuks. Kui nemad tema kuppatud sabba ja kintsusi

näggid, kus karw pealt mahha läks, seal ei sippu-
 nud feigi enam kööki. Üks üllekohtune ahne on põl-
 lenud koera sarnane, ni kaua kui ta wäggew on,
 otsib iggamees tema sõbrust. Sest et temal lihha-
 tüf suus, rägib iggamees temale kiitust, olgo ta pahhem
 kui paha. Suhtub üks nisuggune mees nuhtlust
 sama ehk wolli käest ärra kautama, siis ei olle temast
 suremat luggu ja tema karwad langewad üks teise
 järrele mahha. Need ollid tema endised sõbrad."

Kuüingas ütles: „Lõppetagem pikemat juttu.
 Ma tõstan teid kui enne omaks eßimeseks nõuomeh-
 beks suurte issandate seltsis, teie peate miõno falla-
 kohtus istuma. Nõnda üllendan teid jälle auu ja
 wolli sisse, lotes et teie selle armo wäärt ollete. Kui
 teie tarkus truuse kõrwas ellab, siis ei sa keddagi
 teie üle tõusma. Teie peate miõno nimel riiki wal-
 litsema; seeks annan oma pitseri sõrmukse teie kätte;
 mis teie ial miõno nimel seate ja tallitate, se olgo
 iggawest seatud ja tallitud."

Nõnda olli Reinowadder forraga rigi wallitsejaks
 tõstetud. Tema tänas kuüingat allandlikult sure
 auwo eest ja tõutas kōik asjad kuüingale ja rigile
 kassuks toimetada. — Meie tunneme tema tõutamise
 kindlust!

Waene awatut hunt wingerdas tüf aega kanges
 wallus kaebades maas, naine, lapsed ja mõned lig-
 gemad suggulased nuttes tema ümber. Siis tõsteti
 tedda raami peale ja kanneti sealt ärra; tema kehha
 külles leiети 26 awa. Tohtrid õmblefid suremad awad

finni, tõmbasid weikemad plaastritega kofko ja and-
sid wallo ärrawõtwad rohtu sisse; kõrwa pisteti ni-
suggust rohtu, mis eest ja taggant aige aewastama
pääni. Nige pandi pehme põhhu peale sängi pikkali,
kus ta nattoke aega magas, siis äbbi ja wallo pär-
rast ülles ärkas ja wigades oma ädda kaebas. Naine

istius kurtes sängi ees, lapsed ulgusid nuttes sängi otsas.

Reinowadder kääratses rõemsaft sõbradega, jõi
puddeli õllut ja puntsi, laskis ennast kiita ja affas
siis teele walmistama. Kuningas käskis suremad
issandad tedda saatma minna. Lahkudes ütles ta
rebbasele kät andes: „Mõno sõbber, tulge ruttust
jälle taggasi!“ Reinowadder tänas põstwile sure-
armo eest, õnnistas kuningat ja kuningasat, lubbas
mõne päwa pärast taggasi tulla, rigiwallitsust toi-
metama.

Linnast wälja minnes nähti nellikümmend sugulased tedda saatmas, kes teinaga ühhes sure auo sisse ollid tõusnud. Kuñinga arm olli Reinowadderi süddame wägga rõemfaks ja sabba laiale aijanud. Pole te peal jättis ta sõbrad juñalaga, üksi koeo pole tõttades.

Subba ukse läwwel tulli Ermelina wasto ja langes nuttes mehhe kaela; pärrast terretamist nõudis ta, kudda ireke lõksust olli peasnud? Reinowadder kostis: „Ussi läks õlpsamalt forda, kui arwasin; ollen jälle kuñinga nõumeeste ulgas esimeene mees, üllem rigi-wallitseja ja pealegi kuñinga pitseri sõrmus miño käes; mis ma teen, on tehtud. Kriimsilma ülle sain wõideldes wõitu, ei teia miño peale enam kaebama lähhe. Ta on awatud, piñe, kohhi ja teotatud; terwet meest teinast ei olle loota. Mis sest luggu? Ta seisab kõige suggulastega miño wallitsuse al, kaebajate suud on iggawest luffus.“

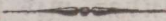
Maine ja lapsed rõemustasid Reinowadderi auu ülle, issekeskis rätides: „Nüüd sawad meile laddusad ellopäwad tulles; iggamees peab meid auustama. Wõisa tahhame weel kindlamaks lasta ehhitada, et kui foggemata kuñinga koeas armo tuul teifite pörab, meid ükski kätte ei ja.“

Reinowadder ellas peale sedda sure auo sees; teia waenlased äbbis ja willetsusfes.

Ennemuistene jut ja tõssi jookswad üllemal juttus kõrwestiko; kes sõeluda oskab, leiab siin ja seal mõne õppetuse iwwa. Darkus on kül kallim kui kuld, kaw-

walus ülle kui warra; siiski jääb õiglase kombe ja
 wagga süddame tunnistus inimese lomale kõige
 ülle maks warraks. — Ellajate teggo näitab mõnda
 Maailma kombat, mis algmiselt nõnda olnud ja eddes-
 piddi saab ollema. Lõppetame siis Reinowadderi
 ello-käiki ja teggude näitu!

Kirjotatud Tulispask, mõisas, Jürri-Dani kuul,
 pääw pärrast lõunat, kello 8.

Meie jures on weel trüffitud ja sada:

Sioni Paulo Kannel, essimenne ja teine jaggo;
igga üks jaggo maksab 45 kop.

Sannumetoja. Ehf: Uut ja Wanna. Aastal
1849 maksab 25 kop., aastal 1850 maksab 30
kop. ja aastal 1851 maksab 30 kop.

Lenore. Üks kuulus muistene laulujut.
Maksab 5 kopp. hõb.

Ma ja merre piltid. Ehf imelikud lug-
gud Idune-pool Ahwrikas. Üks luggemise
ramat nore rahwale. Maks. 20 kop.

Ma-ilm ja mõnda, mis seal sees leida on.
Tullosaks ja õppetlikuks aewiteks Ma-rahwale.
1. funni 5. ande, 68 leña pildikujudega, maksab
75 koppika. Igga ande isseärnanis 15 kop.

Kõnnelemisfed

sagge õppimisfeks ma-rah-
wale, kes saksa-keelt, ja saksa-
rahwale, kes ma-keelt tah-
hab õppida. — Ma- ja saksa-
kele sannade juhatajaga.

Maks. 50 kop.

Unterredungen

zur Uebung für Ehsten welche
die Deutsche Sprache, und
für Deutsche welche die Ehst-
nische Sprache erlernen wol-
len. — Mit einem Deutsch-
Ehstnischen Wörterbuche.

Maria. Ehf se Bernsteine nõid. Maks. 10 kop.

Pihawete munnad. Maks. 10 kop.

Ristisõitjad. Maks. 15. kop.

Snsa Lutterusse iggapäwane Usso õppetus ja
kinnitus. — Saksa kelest ma kele.

